

## **Yeisu wasana namwanamwana Luka ana lelelele**

### *Walo bagubagunana*

Bukine bwaite kana tolelelele iya Luka. Luka iya nige Yeisu ana apositoloyao tuwelo kalikava yabo, yo iya nige Yudiya tomona. Luka iya Giliki tomona, yo ana paisowa doketa iya towoiwoisi. Iya mekanakava Paulo sitakitakikili yo paisowa sibaibaiwa sipaisowaili kabo Luka wasana namwanamwana ikatai-namwanamwai kabo buki bwaite ilele Giliki tomonliyao kaiweli. Luka iya iyakenayagila Yeisu iya tomo dudulaina yo iya Tolebolebo tomo Yudiya yo siya nige tomo Yudiya kaiweli. Ana buki kalona mena edeedede sibaibaiwa iedeededede-yagili tobubutuma yo siya tomo sigite-lobiyegili Yeisu ikatekamkamna-yagili yo isaguili. Yo buki bwaite koina sinesineo ali paisowa edeededeli sibaibaiwa talobaili. Ginauli tupwaliyao kali nuwatu silalaki Luka ana edeedede kalona mena bwaite kawanoi mumugana, Yaluyaluwa Tabuna ana paisowa, yaliyaya yo Yaubada ala pwanoli inuwatu-pwaikili.

1-2 Ae taubala Tiopilo. Saugana Yeisu imiyamiya yanuwa yaulina mena tomeli tupwali luwamai mena ana paisowa meuloina sigitai manli mena. Ana boita mulina mena wasana siyawasayan yo sikawa-yawasosiyan kolimai. Na tomo sibaibaiwa wasanane silele-lobiyenako.

3-4 Na yau Luka tabe wasanane edeededeliyao meuloili yaloyaloyaili na yatano-gogonagilima. Edeededeliyaone iyatubuya ana kabi koina ilau yo kanasiga ana sae bulibuli mena na mesabana kali lau sidudulai yo inamwanamwa. Koinaele yanuwatui inamwanamwa tem yalele-lobi-yegili kowa tomo lalakina Tiopilo kaiwem, na mesabana ukwatai tawae tomeliwo siyakayakatai-yanako koliwo bwaimwana walo yawasosi. Mwa bukine bwaite yalele ilalaowa koliwo.

*Anelose iyawatagili Sakalaiya koina kabo Elisabeti Yoni Toyababitaiso ikabiyai*

<sup>5</sup> Saugana kin Elodi dedei Yudiya iloiloinanayan na topwaoli yabo iya esana Sakalaiya iya imiyamiya topwaoline Abaidiya ana boda kalona mena, wainena esana Elisabeti, iya tabe ilaomaya Eloni ana susu koina, na Eloni iya Mosese kanakava yo topwaoli bagubagunana. <sup>6</sup> Yoli labuine ali miyamiya inamwanamwasosi Yaubada manna mena na Yaubada ana lolina yo ana walo meuloina iyaele Buki Tabu beyabeyana koina simuliya namwanamwai. <sup>7</sup> Elisabeti me wainena Sakalaiya silike. Nige natuli ipapagan kaiwena Elisabeti imiyayai.

<sup>8</sup> Sauga yabo Sakalaiya ana bodao ali sauga paisowa na Sakalaiya iya iyaele topwaoli ali paisowa ipaipaisowai Yaubada manna mena. <sup>9</sup> Kabo veku mena venu yabo sivenuwan besiele topwaoli ali lolina na mesabana tomo yabo sigitesipwai na ilusae Yaubada ana Nume Tabu kalona mena ginauli bwalaina namwanamwana

inisensi igabu kaba gabugabu pwatana mena. Sakalaiya iya gitesipwa ilobai kabo iya ilusae Nume Tabu kalona mena. <sup>10</sup> Na inisensi sauga gabuna koina, totapwalolo boda lalakina siyaele gana muli mena sikawakawanoi.

<sup>11</sup> Sakalaiya iyaele Nume Tabu kalona mena kabo Yaubada ana anelose yabo iyawatagili inisensi kaba gabugabuna dedei ulaulana mena. <sup>12</sup> Saugana Sakalaiya anelosene igitai kabo katena ipitali yo imatausi. <sup>13</sup> Na anelosene iwalo koina iba, “Sakalaiya, tabu kumamatausi, am kawanoi Yaubada ibenalanako. Koinaele wainem Elisabeti natum tauna kani ikabiyan kabo esana kupei Yoni. <sup>14</sup> Iya kani nuwamiu ikabi-namwanamwaili yo kwayaliyaya yo tomo sibaibaiwa naga kani siyaliyaya ana yawatagili kaiwena, <sup>15</sup> kaiwena iya esana kani ilalaki Yaubada manna mena. Tabu wain yo waila kaikaiwena inunuma. Saugana tem sinana ikabi kani Yaluyaluwa Tabuna iloyapowon yo tabe besiele ana lalaki koina Yaluyaluwa Tabuna iloyapowon. <sup>16</sup> Siya Yudiya, bwaimwa boda Isileli, sibaibaiwa kani ikele-yapileyoili silaoma Yeoba ali Yaubada koina. <sup>17</sup> Yoni mumugana yo ana kaiwe besiele palopita Ilaitiya yo iya ibagunama kabo muli mena Guyau iyawatagili. Yo iya kani tomo iyanuwabuili, na tamaliyao yo natuliyao ikele-yapileyoilima siyamala boda kaigeda, yo siya togamwapanapanawa nige Yaubada siyayakasisiyan ikele-yapileyoili nuwatu namwanamwana sikalai besiele siya todudulai ali nuwatu na mesabana tomo ikatububunagili Guyau ana laoma kaiwena.”

<sup>18</sup> Kabo Sakalaiya iwalo anelosene koina iba, “Toisabo kilakilala kani kupaisowai na yakatai am walone iyamala yawasosi? Kaiwena yau yalikeko yo wainegu tabe besiele ilike.”

<sup>19</sup> Anelosene Sakalaiya kainana iyamaisa iba, “Yau Gabeliela, sauga meuloina yatotolo Yaubada manna mena, iya iyawasayau yalaoma yaedeedede koliwo yo wasa namwa-namwana bwaite yayawasaan koliwo. <sup>20</sup> Na nige yagu walo kumemeliyan koinaele kani kilakilala bwaite yapaisowai. Kani nige kainam ipapagan kanasiga kaliyatenane koina yagu waloyameli yawalowenako koliwo iyamala yawasosi.”

<sup>21</sup> Siya totapwalolone siyaele sisanasana Sakalaiya kaiwena, yo sinuwapwanopwano gubesi na imiya-mamalawe Nume Tabu kalona mena. <sup>22</sup> Saugana iyawatagilima nige sowana iedeedede, nimanamo iyapaisowa kolili, kabo tomo meulolili sikatai yakato yakenayan yabo iyawatagili koina Nume Tabu kalona mena.

<sup>23</sup> Sakalaiya ana sauga pwaoli paisowana imwawasi, kabo ipileyoi ana yanuwa mena. <sup>24</sup> Kabo wainena Elisabeti isiuma. Sauganane isiuma waikena valigigi kalona mena nige iyawatagili mayale mena imiyamiyaya nume mena kaiwena siya Yudiya mumugali.

<sup>25</sup> Kabo Elisabeti iba, “Yaubada yagu miyayaine mwalimwalinena ikele-gabaen tomo manli mena. Mwa sauga bwaite koina isaguiyau.”\*

<sup>26-27</sup> Saugana Elisabeti isiuma ana waikena sik-

---

\* **1:25:** Yudiya ali nuwatu yakato tem sine yabo nige natuna ipapagan bwaimwa ana kaba mwalimwaline.

isi (6) Yaubada ana anelose Gabeliela iyawasa sine nuwanuwabolana koina esana Meli, iya imiyamiya Nasaleta Galili dedeina mena. Iya ikawakawalulu tomo esana Yosepa koina Deibida ana susu koina. <sup>28</sup> Anelosene ilaoma koina yo iba, “Daumwali koliwo. Yaubada imulolo lalakina koliwo yo iya mekamkava.” <sup>29</sup> Na iyamo Meli me ana katewakaka imatausi anelosene ana walo kaiwena. Meli inuwanuwatu, “Tawae walone bwaite kana katai?” <sup>30</sup> Kabo anelosene iwalo koina iba, “Meli, tabu kumamatausi, kaiwena Yaubada imulolo koliwo. <sup>31</sup> Kani kusiuma yo ukabi natum tauna na esana kupei Yeisu. <sup>32</sup> Iya kani tokaiwe, yo tomo kani siyogayani Yaubada Tomiyasaesosi Natuna. Yeoba ala Yaubada kani lolina kaikaiwena iwolena besiele beyabeyana iwolena tubuna Kin Deibida koina. <sup>33</sup> Yo Isileli tomoliyao, Yakobo ana bodao, kani iloinayagili, nige ana kaba mwawasi.” <sup>34</sup> Meli anelosene kainana iyamaisa iba, “Gubesi kani ana yawa-yawatagili? Yau nuwanuwabolagu.” <sup>35-37</sup> Kabo anelosene iwalo Meli koina iba, “Yaubada ginauli meuloina sowasowana ipaisowaili. Yaluyaluwa Tabuna kani ilobima koliwo yo Tomiyasaesosi ana kaiwe mena kusiuma. Kabo melumelune esana kani sipei Yaubada Natuna kaiwena iya tabutabuna. Kubenali sauga bwaite. Elisabeti, am susu iya ikedukeduluma. Na tabe iya besiele isiuma natuna tauna. Tomo meuloili sibatoko kani nige melumelu ilolobai, na iyamo iya isiuma kabona ana waikena sikisi (6).” <sup>38</sup> Mwa Meli iba, “Yau Yaubada ana topaisowa. Besimo na tawae kuwaloweni iyawatagilima koliyau.” Kabo anelose Meli ilogabaeni.

### *Meli ilau Elisabeti iboeyani*

<sup>39</sup> Sauganane koina Meli itolo, ikatububu yo mwayamwayau ilau Yudiya yanuwana yabo, iyaele koya mena koina. <sup>40</sup> Saugana iyawatagili mwa ilau ilusae Sakalaiya ana nume mena yo ikawa-toki Elisabeti koina. <sup>41</sup> Meli ana kawatoki Elisabeti ibenalani, kabo melumelune Guyau sinana kainana ikilala mwa imwasali diyana mena. Elisabeti Yaluyaluwa Tabuna iloyakalapowoni, <sup>42</sup> kabo kainana lalakina mena iwalo Meli koina iba, “Yaubada imuloloiwo, kam mulolo sine meuloili kali mulolo ilalaki-gabaegili. Yo melumelu bwaimwa kani ukwabiyani Yaubada imuloloi tabe. <sup>43</sup> Gubesi kowa yagu Guyau sinana na kuyakasisi-yagau lalakina na kulaoma ugiteyau? <sup>44</sup> Saugana am kawatoki yabenalani ilusae tenagu mena, kabo melumelu iyaliyaya yo imwasali diyagu mena. <sup>45</sup> Yaubada imuloloiwo, kaiwena kumeli yakato kani iginauli besiele ana walo koliwo.”

### *Meli Yaubada itobalani*

<sup>46</sup> Kabo Meli iba, “Kategu Yeoba itobalani, <sup>47</sup> yo yaluyaluwagu iyaliyaya Yaubada yagu Tolebolebo koina. <sup>48</sup> Na yatobalani kaiwena bwagana yau ana topaisowa nige yagu namwanamwa ipapagani iya ikatekamkamna-yagau na sauga bwaite yo sauga ilalaoma yaso yo yaso kani siedeedede kaiwegu siwaloba, ‘Yaubada imuloloi.’ <sup>49</sup> Yatobalani kaiwena Yaubada Tokaiwesososi ginauli lalakili ipaisowai kaiwegu. Esanane yakayakasisina. <sup>50</sup> Yaso yo yaso kolili siya siyakasisiyani ana katekamkamna imiyamiya kolili. <sup>51</sup> Nimana koina ginauli lalakili ipaisowailiko yo

siya siboma sipei-seyagili yo sinuwatui yakato esaline silalaki, na iyamo ali boda itatagwalig-wali. <sup>52</sup> Toloina lalakili ali kaba miya kolili ikalaili yo ipei-yataluli, na siya esali kikiuli ipei-seyagili. <sup>53</sup> Ginauli namwanamwali isoiyagiliko toguliyam kolili sikalapowoni, na towasawasa iyawasali silau nima gaibuli. <sup>54</sup> Ana topaisowao boda Isileli isaguiliko, nige inunuwa-mwatainagili na ikatekamkamna-yagili yo isaguili, <sup>55</sup> besiele ana waloyameli tubulao kolili, besiele ana waloyameli Abelamo yo tubunao yaso yo yaso kolili.” <sup>56</sup> Na Meli naga imiyamiya Elisabeti koina sauga kana mamalawe besiele waikena yaiyona, kabo muli mena ipileyoi ana dedei mena.

### *Yoni Toyababitaiso ana yawatagili wasana*

<sup>57</sup> Elisabeti ana kabi kana sauga ilobai kabo ikabi natuna tauna. <sup>58</sup> Ana eliyamwao yo to-tounao wasa sibenalani yakato Yaubada Elisabeti imulolo lalakina koina, kabo mekalikava siyaliyaya toyawa. <sup>59</sup> Melumelu ana kaliyate eit (8) ilobai kabo silaoma na nigwenigwe mumugana sginauli koina. Kabo muli mena yakato tamana Sakalaiya esana sipei-panaisan koina. <sup>60</sup> Na sinana iba, “Imiyawa. Esana kwapei Yoni.” <sup>61</sup> Na siwalo koina siba, “Am susuwo luwali mena nige yabo esa besiele bwaite.” <sup>62</sup> Kabo nimali mena siedeededede Sakalaiya koina sineliyan tois-abo esa sipei melumelune koina. <sup>63</sup> Sakalaiya kaba lelelele yabo ikawanoiyam kolili, kabo ilele iba, “Iya esana Yoni.” Kabo meuloili kateli ipitali. <sup>64</sup> Sauganane koina Sakalaiya kainana ipei yo

memenana imalamalae yo sowasowana iedeede-ede, kabo iyatubu iedeede yo Yaubada itobalalan. <sup>65</sup> Na ali elieliyamwao meuloili gin-auli kaba nuwapwanopwano bwaite sigitai kabo simatausi lalakina. Yo wasa bwaite idebalala ilau yanuwa meuloili siya simiyamiya Yudiya dedeina mena yo koya kolili. <sup>66</sup> Tomo meuloili siya wasana sibenalani sinuwanuwatu yo sineli siba, “Nuwana bwaliga melumelu bwaite kani iyamala tomo lalakina yabo?” Siwalo besiele kaiwena sigitai Yaubada ana kaiwe koina imiyamiya.

### *Sakalaiya Yaubada itobalani*

<sup>67</sup> Yoni tamana Sakalaiya Yaluyaluwa Tabuna iloyakalapowoni kabo ipalopisai Yaubada ana walo iwaloweni iba, <sup>68</sup> “Yaubada tatobalani iya Isileli ala Yaubada iya ilaoma kita ana tomoyao isaguila yo ilivasila. <sup>69</sup> Ana topaisowa Deibida tubunao luwali mena Tolebolebo kaikaiwena yabo iyatolo kaiwela, <sup>70</sup> besiele bagubagunana ana waloyameli palopitao yakayakasisili siwaloweni. <sup>71</sup> Tolebolebone iya kani ileboila kala tokalomagigili meuloili kolili. <sup>72</sup> Kabo tubulao ikatekamkamna-yagili yo ana waloyameli bwaite iya iboma iginauli inuwatukalatani. <sup>73</sup> Iwaloyameli tubula Abelamo koina, <sup>74-75</sup> yakato ileboila kala tokalomagigili kolili, kabo tabu tamamatausi, na me ala katepatu tapaisowa koina, yo sauga meuloina mumugala sidudulai yo sinamwanamwa manna mena. <sup>76</sup> Na kowa natugu, kani tomo siba, ‘kowa Tomiyasaesosi ana palopita yabo’ kaiwena kubagunama yo kulau kamwasa



ukwatububunan Guyau kaiwena, <sup>77-78</sup> yo ana tomoyao kani kuyanuwapeili mumugali naenaeli kolili sinuwabui. Guyaune mumugana ibiga yo ala Yaubada ana katekamkamna koina iloyakalapowon, nuwanuwana tomo ali pwanoli inuwatu-pwaikili na lebo silobai. Lebo mayalena kani itunsae kolila, <sup>79</sup> kabo siya boniboniyai yo boita dedeina koina simiyamiya mayale silobai. Yo kabo meuloila ibaguna-yagila nuwa-daumwali kana kamwasa koina.”

<sup>80</sup> Melumelu ilalalaki yo Yaluyaluwa Tabuna iloyakalapowon. Kabo ilau imiya-suwala dedei leleyanna yo wedowedoli koina. Yoni imiyamiya bwaine koina kanasiga iyawatagili tomo Yudiya (Isileli) manli mena kabo iguguye kolili.

## 2

### *Yeisu ana kabi (Madiu 1:18-25)*

<sup>1</sup> Elisabeti ikabiko kabo Sisa Ogosito loina iyawasa tomo meuloili kolili siya simiyamiya Loma ana kaba loina yaulina mena. Loinane iba tomo meuloili silau na esaliyao sileleli loina bukina koina.\* <sup>2</sup> Bwaite sensisi bagubagunana iyawatagili saugana Kuliniyasi iya Siliya dedeina ali gavana. <sup>3</sup> Mwa meuloili silau ali yanuwa mena na mesabana esaliyao sileleli. <sup>4</sup> Kabo Yosepa Nasaleta ilogabaen Galili dedeina mena yo ilau yanuwa Bedeliema bwaimwa dedei Yudiya. Bwaite yanuwane wasana ilalaki kaiwena Deibida ana yanuwa. Na Yosepa Deibida ana

---

\* **2:1:** Kaina Dimdim siba ‘Sensisi’ (Census)

susu koina ilaoma mwa ilau Bedeliema. <sup>5</sup> Yosepa mekanakava Meli silau na esali silele kaiwena iya ikawakawalulu Meli koina yo tabe kikiunamo Meli ikabi. <sup>6-7</sup> Saugana Yosepa te Meli simiyamiya Bedeliema Meli ana sauga ilobai kikiunamo ikabi. Bedeliema kalona mena kaba kaiyawasi siloyaloyai na nige yabo silolobai. Na ebaebai ali kaba keno numena silobai kabo koina Meli ikabi natuna tauna, iya natuna tobagubaguna. Meli melumelune isuma kaleko tupwatupwali kolili yo ibui ebaebai ali kaba kekan koina.

<sup>8</sup> Boniyainane koina sipi togitekalatan tupwaliyao simiyamiya dedeinane koina, bubu mena ali sipi sigitegite-kalatagili. <sup>9</sup> Kabo Yaubada ana anelose iyawatagili kolili. Yo ana wasawasa mayalena imayale-takikilagili mwa simatausi lalakina. <sup>10</sup> Yo anelosene iwalo kolili iba, “Tabu kwamamatausi, wasa namwanamwana yakalaiyama kolimiu kani tomo meuloili ali kaba yaliyaya. <sup>11</sup> Kabona kami tolebolebo Mesaiya sikabi Deibida ana yanuwa mena. <sup>12</sup> Ami kaba kataina bwaite besiele. Ebaebai ali kaba keno numena kalona mena melumelune kani kwalobai sisuma kaleko tupwatupwali kolili na sibui ebaebai ali kaba kekan koina ikenokeno.” <sup>13</sup> Kabo mwayamwayau mena anelose bodaliyao silobima bulibuli mena yo mekalikava anelose bagubagunana siyaboda kaigeda. Meuloili Yaubada sitobatobalani siwaloba, <sup>14</sup> “Yaubada bulibuli mena tatobalan. Na yanuwa yaulina mena daumwali ilau siya analiyao Yaubada iyaliyaya kolili.”

<sup>15</sup> Kabo aneloseyao sipi togitekalatani silogabaegili yo sipileyoi bulibuli mena. Na sipi

togitekalatan sibomayoi siedeede, siba, “Talau Bedeliema na tagitai tawae bwaite ginauline iyawatagili, bwaine Yaubada ana walo-masala kolila anelosene gamwana mena.” <sup>16</sup> Mwa sipi togitekalatan mwayamwayau mena silau yo silobaili Meli te Yosepa ebaebai ali kaba keno numena kalona mena. Tabe sigitai melumelune ebaebai ali kaba kekan koina ikenokeno. <sup>17</sup> Imwawasi silau yo wasana siyawasa tomo kolili tawae anelose ana walo melumelune kaiwena. <sup>18</sup> Tomo meuloili kateli sipitali yo sisiliyata saugana sipi togitekalatan ali walo sibenalan. <sup>19</sup> Na Meli nuwatu meuloina iwadamli katena mena, na inuwatu-kalatagili sauga meuloina. <sup>20</sup> Yo sipi togitekalatani sipileyoi me ali yaliyaya yo me ali tobali yo Yaubada sikawakawatoki koina tawae sigitaiyako yo sibenalan, tawae anelose ana walo kolili.

### *Melumelune esana sipei*

<sup>21</sup> Saugana melumelune ana kaliyate eit (8) ilobai, kabo nigwenigwe mumugana siginauli koina besiele Yudiya mumugali. Imwawasi esana sipei Yeisu, besiele esa bwaite tauna kona anelose iwalowen-bagunayan muli mena kabo sinana isi-uma.

### *Silau Nume Tabu Yelusalema koina*

<sup>22-24</sup> Meli ana sauga mogi imwawasi kabo Meli yo Yosepa nuwanuwali silau Nume Tabu Yelusalema koina na mesabana Meli kana kawananwanamwa ikalai yo besiele tabe Yeisu kana walo-mulolo ikalai. Meli kana kawananwanamwa kaiwena kani man sikalaili sipwaoli-yagili Yaubada koina besiele Mosese ana

lolina iba ‘Bunetutu labui o nuwana bunebune labui sikalailima.’ Na Yeisu kana walo-mulolo kaiwena kani silawan Nume Tabu Yelusalema koina sabi olenayanna Yaubada koina besiele Yaubada ana lolina silele Buki Tabu kalona mena iba, ‘Tobagubaguna melumelu tataoliyao meuloili kwayakasisi-yagili Yaubada koina.’ Kabo Yosepa yo Meli mekalikava melumelune silau Yelusalema paisowane bwaite kaiweli.

<sup>25</sup> Tomo yabo imiyamiya Yelusalema esana Simioni, mumugana idudulai yo imeli yawasosi Yaubada koina yo Yaluyaluwa Tabuna imiyamiya koina yo isanasana Isileli ali Tolebolebo kaiwena.

<sup>26</sup> Yaluyaluwa Tabuna ana yawatagili koina iyanuwapei kani nige iboboita kanasiga Mesaiya bwaite Yaubada iwaloyameli igitai manna mena.

<sup>27</sup> Na Yosepa yo Meli siyaele Nume Tabu kalona mena sisanasana topwaoli yabo kaiwena yakato tem ilaoma na melumelune iwalo-yakasisiyan Yaubada koina besiele Mosese ana lolina. Kabo sauganane koina Yaluyaluwa Tabuna Simioni iyakenayan ilau ilusae Nume Tabu kalona mena.

<sup>28</sup> Kabo Simioni ilusae ilobaili melumelune ikalai nimana mena isapwali yo Yaubada itobalan, <sup>29</sup> iwaloba, “Yaubada, sauga bwaite ilonamwayan am topaisowa kutalamwagau daumwali koina yaboita, besiele beyabeyana kuwaloyameli kolyau. <sup>30</sup> Kaiwena yaboma mangu mena am lebo tomona yagitai,

<sup>31</sup> bwaimwana ukwatububunan tomo meuloili kaiweli na sigitai. <sup>32</sup> Iya mayale, kabo siya nige Yudiya tomoliyao imayale kolili na am kamwasa sikatai, yo kai am tomoyao Isileli ikabi-wasawasa-yagimai.”

<sup>33</sup> Na Meli yo Yosepa kateli ipitali Simioni ana walo-tobali kaiwena bwaite iwaloweni melumelune kaiwena. <sup>34</sup> Kabo Simioni iwalo-muloloili yo iwalo Meli koina iba, “Kubenali, melumelune bwaite Yaubada igitesipwai boda Isileli sibaibaiwa ikeleyatololi lebo silobai yo sibaibaiwa tabe iya kaiwena sibeku nae silobai. Yaubada ipei iya ana kilakilala, na tomo sibaibaiwa sikawa-naenaeyani, <sup>35</sup> kabo ali nuwatu wadawadamna ipei-yawatagilagili mayale mena. Na kowa kamkamna kamnana besiele kaleya kelepana kani katem isakona.”

<sup>36</sup> Kwabukwabuli yabo iya palopita esana Ana, Penuweli natuna ana susu Aseli na iya ikedukeduluma. Beyabeyana ikasole me wainena simiyamiya bolime kana baibaiwa seben, <sup>37</sup> kabo wainena iboita yo ikatububun. Na sauga bwaite ana bolime kana baibaiwa eiti powa (84). Iya sine yakayakasisina kaiwena sauga ibaibaiwa imiyamiya Nume Tabu koina, boniyai yo kaliyate kawanoi kaiwena me kana guliyam ikalakisiyeyan. Ikawakawanoi yo itapwatapwalolo Yaubada koina. <sup>38</sup> Sauganane koina iyawatagilima Nume Tabu kalona mena ilau Meli yo Yosepa kolili kabo melumelune igitai yo ikawatoki Yaubada koina melumelune kaiwena. Imwawasi iedeedede tomo meuloili kolili siya siyaele Nume Tabu kalona mena melumelune kaiwena. Siya meuloili Ana ana edeedede sibenabenalan sisanasana Mesaiyane iya yakato Yelusalema ileboi Loma ali loina koina. <sup>39</sup> Melumelune Yeisu kana walo-mulolo sibenalan kabo Yosepa yo Meli pwaoli sigabu Meli ana

kawa-namwanamwa kaiwena besiele Yaubada ana lolina koina. Imwawasi kabo mekalikava melumelune sipileyoi silau ali yanuwa mena Nasaleta dedei Galili koina. <sup>40</sup> Yo melumelune me ana kaiwe ilalaki isaesae yo sonoga ikalapowoni yo Yaubada ana katekamkamna imiyamiya koina.

*Yeisu silobai Nume Tabu kalona mena*

<sup>41</sup> Bolime kaigeda kaigeda Yeisu tamana yo sinana silaulau Yelusalema mwalelikwa soina kaiwena. <sup>42</sup> Saugana Yeisu ana bolime kana lalaki tuwelo, kabo me tamana yo sinana silau soine kaiwena besiele tamana yo sinana siginag-inauli. <sup>43</sup> Soine imwawasi, Meli yo Yosepa yo tomo meuloili sipipileyoi ali yanuwa mena. Na gamene Yeisu silogabaen Yelusalema, na tamana yo sinana nige sikakatai. <sup>44</sup> Ali nuwatu yakato iya iyaele boda luwali mena mekalikava silolo toyawa, kabo kaliyate meuloina silaulau. Yo tabe siloyaloyai totouliyao yo ali elieliyamwao kaloli mena. <sup>45</sup> Na nige silolobai, kabo sipileyoi tabe silau siloyai Yelusalema. <sup>46</sup> Na kaliyate yaiyona koina kabo silobai Nume Tabu kalona mena mekanakavao lolina kana toyakayakataiwo simiyasio yo siedeedeede iya ali edeedeede iben-abenalan yo inelineli-yagili. <sup>47</sup> Siya analiyao ana walo sibenalani, kateli sipitali kaiwena me ana katai yo toyakayakatai ali neline iyamaisa-yadudulaili. <sup>48</sup> Saugana tamana yo sinana sig-itai kateli sipitali. Mwa sinana iwalo koina iba, “Natugu, gubesi mumuga bwaite uginauli kolimai? Yau yo tamam kanuwanuwatu lalaki-ina yo kaloyaloya kaiwem.” <sup>49</sup> Kainana iyamaisa iba, “Gubesi mwa kwaloyaloyaiyau, sowa-

sowana wakatai yau yamiyamiya Tamagu ana nume mena.” <sup>50</sup> Na ana walo kana dudulai nige sikakatai. <sup>51</sup> Kabo mekanakavao tamana yo sinana sipileyoi silau Nasaleta yo ali walo iobigaili. Kabo sinana ginauli bwaite iyawatagili inuwatu-kalatan namwanamwai yo ipei katena mena. <sup>52</sup> Na Yeisu ana bolime yo ana katai ilalaki ilaulau, yo besiele tabe Yaubada yo tomo siyaliyaya lalakina kaiwena.

### 3

#### *Yoni Toyababaitaiso ana guguye (Madiu 3:1-8 yo Yoni 1:19-28)*

<sup>1</sup> Saugana bwaite Sisa Taibiliya ana sauga lolina kana bolime piptin (15) koina Pontio Pailato igavana dedei Yudiya koina, Elodi iloina dedei Galili koina, kanakava Pilipi iloina dedei Ituliya yo Tilakoniti kolili, yo Lisianas iloina dedei Abilini koina, <sup>2</sup> yo Anasa mekanakava Kaiyapa siya topwaoli lalakili kali tobagunao. Na sauganane Yoni Sakalaiya natuna imiyamiya ule mena dedei leleyanna koina kabu Yaubada kainana iyawatagili koina. <sup>3</sup> Mwa ilau Waila Yolidan dedeina mena, yo iguguye tomo kolili iba, “Mumugamiu naenaeli kolili kwanuwabui na kwababaitaiso kabu Yaubada ami pwanoli inuwatu-pwaikili.” <sup>4</sup> Iyawatagili besiele tabe palopita Aiseya ilelelele ana buki kalona mena, “Tomo yabo iyogayoga ule bwagabwaga mena, iba, ‘Guyau ana kamwasa kwasepa, wakatububun yo kwayasapusapu, <sup>5</sup> kalokaloli meuloili kwayabanasili yo koyakoyali meuloili wakeli-sapusapuli, kamwasa loloyouyuli

wakeli-yadudulaili yo mala vekuvekuli kwayasapusapuli. <sup>6</sup> Kabo tomo meuloili Yaubada ana lebo sigitai.’” <sup>7</sup> Boda lalakina\* silaoma Yoni koina yakato iyababitaisholi kabo iwalo kolili iba, “Komiu besiele weso. Yaiya iwalo kolimiu yakato sowasowamiu Yaubada ana munamunai iya ilalaomane kwayabubu-gabaen? <sup>8</sup> Ilonamwayagimiu tem mumugamiu naenaeli kwasikotanagili na uwe namwanamwana iyawatagili yawasimiu koina. Tabu kwanunuwatui yakato kwaba, ‘Kai tubumai Abelamo, mwa koina kai Yaubada ana tomoyao gitegite-sipwaimai.’ Na yawalo kolimiu, bwaite mwakota kaiwena Yaubada iya sowasowana veku ikalaili yo kolili Abelamo tubunao iyamayaleli. <sup>9</sup> Yaubada ana kilam ivakiliyako yakato mayau meuloili siya nige siuweuwe namwanamwa yaili mena ikoili siguli na igabae-luseyagili mayau wedowedolina koina.”

<sup>10</sup> Na boda sineli Yoni koina siba, “Kabo tawae kani kaginauli?” <sup>11</sup> Kainali iyamaisa iba, “Yaiya tem kana kabobo labui, yabo iyauyan iya nige kana kabobo ipapagan koina, yo yaiya tem mekana tabe iginauli besiele bwaite.” <sup>12</sup> Takesi kana totano tupwaliyao silau yakato iyababitaisholi, kabo sineli koina siba, “Toyakayakatai, temga tawae kaginauli?” <sup>13</sup> Mwa ali neli iyamaisa iba, “Tabu takesi kwatatano-

---

\* **3:7:** Luka ana nuwatu yakato bodane bwaite luwali mena Palisiyao yo loina kana toyakayakataiwo simiyamiya. Wagitai Luka 7:30. Na Madiu ana nuwatu siya Palisiyao yo Sadusiya wagitai Madiu 3:7



likwai tomo kolili, na kana lalaki bwaite loina iwalowen besiele wakalai.” <sup>14</sup> Tokaleyayao tupwali sineli koina siba, “Na gubesi kai, tem tawae kaginauli?” Mwa ali neli iyamaisa iba, “Tabu tomo kwayayadidigali na ali mane siyeyawa yo tabu kwayayakewa-mwakomwakota na siyayamaisamiu, na besi maisamiu bwaite wakakalaine koina kwamiyamiya.” <sup>15</sup> Na tomo Yudiya Mesaiya ana laoma kaiwena sisanasana, kabo kateli mena sinuwanuwatu yo sineli siba, “Yoni iya Mesaiya o nigele?” <sup>16</sup> Kabo Yoni iwalo meuloili kolili iba, “Yau yayababitaismiu waila koina na yabo iya ilalaoma iya esana ilalakisosi, yau esagu nige ilalalaki, yau nige yagu namwanamwa ipapagan yakato sowasowagu kaena kana suma kana maina yakele-gabaegili. Na iya kani iyababitaismiu Yaluyaluwa Tabuna yo mayau koina. <sup>17</sup> Ana sabolo iyaele ikabikabikalatan nimana mena, na iyayatubu ana witi kannna mekanakava mosomosona itanoi kabo kannna yawasosi ikelegogon ipeili ana lakawa mena, yo mosomosona igabu mayau koina, bwaite nige sauga yabo iboboita.” <sup>18</sup> Na Yoni kabiyakaiwe besiele tabe sibaibaiwa iwalowegili, kabo koina tomo ikabiyakaiweli yo wasa namwanamwana iguguyeyan kolili.

<sup>19</sup> Yoni iguguguguye tomo kolili kanasiga Elodi ipei nume pan mena. Na Elodi dedei Galili kali toloina iya kanakava wainena Elodiyasa ikwayai yo mumuga naenaena sibaibaiwa tabe ipaisowaili mwa kaiwena Yoni iyokoian. <sup>20</sup> Kabo Elodi imunamunai yo mumugana naenaena ietulanyoi yo Yoni ipan ipeiluseyan nume pan mena.

*Yoni Yeisu iyababitaiso  
(Madiu 3:13-17 yo Malika 1:9-11)*

<sup>21</sup> Saugana Yoni tomo meuloili iyababitaisoli kabo Yeisu tabe iyababitaiso. Na Yeisu iyaele ikawakawanoi kabo bulibuli itasoke, <sup>22</sup> mwa Yaluyaluwa Tabuna kana koleya besiele bunetutu ikaisuluma koina, kabo kaina yabo ilobimaya bulibuli mena iba, “Kowa natugu yamulolo lalakina koliwo yo yayaliyaya lalakina kaiwem.”

<sup>23</sup> Saugana Yeisu ana bolime nuwana besiele teti (30) kabo ana paisowa iyatubu. Na tomo sibatoko yakato Yeisu tamana Yosepa. Yosepa tamana Eli, <sup>24</sup> Eli tamana Madati, Madati tamana Libai, Libai tamana Meleki, Meleki tamana Yanai, Yanai tamana Yosepa, <sup>25</sup> Yosepa tamana Madatiyasi, Madatiyasi tamana Emosi, Emosi tamana Neyama, Neyama tamana Esili, Esili tamana Nagai, <sup>26</sup> Nagai tamana Madi, Madi tamana Madatiyasi, Madatiyasi tamana Semeina, Semeina tamana Yoseki, Yoseki tamana Yoda, <sup>27</sup> Yoda tamana Yowanani, Yowanani tamana Lesa, Lesa tamana Selubabela, Selubabela tamana Salatieli, Salatieli tamana Neli, <sup>28</sup> Neli tamana Meleki, Meleki tamana Adi, Adi tamana Kosami, Kosami tamana Elimadami, Elimadami tamana Eli, <sup>29</sup> Eli tamana Yosuwu, Yosuwu tamana Eliesa, Eliesa tamana Yolima, Yolima tamana Madati, Madati tamana Libai, <sup>30</sup> Libai tamana Simioni, Simioni tamana Yuda, Yuda tamana Yosepa, Yosepa tamana Yonami, Yonami tamana Eliyakim, <sup>31</sup> Eliyakim tamana Meliya, Meliya tamana Mena, Mena tamana Matada, Matada tamana Netan, Netan tamana Deibida, <sup>32</sup> Deibida tamana Diyese, Diyese tamana Obedi, Obedi

tamana Bowasa, Bowasa tamana Salimoni, Salimoni tamana Nason, <sup>33</sup> Nason tamana Aminadaba, Aminadaba tamana Adamina, Adamina tamana Anai, Anai tamana Esiloni, Esiloni tamana Pelesi, Pelesi tamana Yuda, <sup>34</sup> Yuda tamana Yakobo, Yakobo tamana Aisake, Aisake tamana Abelamo, Abelamo tamana Tela, Tela tamana Naoli, <sup>35</sup> Naoli tamana Selugi, Selugi tamana Leu, Leu tamana Pelegi, Pelegi tamana Ebeli, Ebeli tamana Sila, <sup>36</sup> Sila tamana Kenana, Kenana tamana Apakisadi, Apakisadi tamana Semi, Semi tamana Nowa, Nowa tamana Lemeki, <sup>37</sup> Lemeki tamana Metusela, Metusela tamana Inoke, Inoke tamana Yeledi, Yeledi tamana Malaleli, Malaleli tamana Kenana, <sup>38</sup> Kenana tamana Inosi, Inosi tamana Seti, Seti tamana Adama, Adama tamana Yaubada.

## 4

### *Seitani Yeisu iwoyai*

*(Madiu 4:1-11 yo Malika 1:12-13)*

<sup>1</sup> Yeisu waila Yolidan ilogabaen Yaluyaluwa Tabuna iloyakalapowoni, kabo ikalai ilawan ule mena dedei leleyanna koina. <sup>2</sup> Yo kaliyate poti kaloli mena Seitani Yeisu iwoyawoyai. Kaliyateliyaone kolili Yeisu nige kan yabo ikakan, na kaliyate mwawamwawasina koina kabo iguliyam lalakina. <sup>3</sup> Kabo Seitani Yeisu itonani iwalo koina iba, “Tem walo yawasosi kowa Yaubada Natuna kuwalo vekune bwaite koina iyamala beledi.” <sup>4</sup> Yeisu Seitani kainana iyamaisa iba, “Buki Tabu iwaloba, ‘Nige yakato tomo kanmo koina sikekan na yawasili silobai.’ ” <sup>5</sup> Kabo Seitani Yeisu iyoganyoi sikawasae koya

mamalawena koina yo sauga kubwakubwana koina kaba loina meuloina yanuwa yaulina mena iyakenayan. <sup>6</sup> Kabo iwalo koina iba, “Kaiwe meuloina yaeyawa koliwo na kaba loina meuloina yo wasawasana meuloina kuloinayagili. Kaiwena Yaubada iyeyama kolyau, yo tem nuwanuwagu sowaswana bwaite yaolena yabo koina. <sup>7</sup> Na tem kupwalou kolyau ginauli bwaite meuloina kani yaeyawa.” <sup>8</sup> Yeisu Seitani kainana iyamaisa iba, “Buki Tabu iwaloba, ‘Kupwalou Yeoba am Yaubada koina, iya kaigedamo koina kupaisowa.’” <sup>9</sup> Tabe Seitani Yeisu iwoyai yoi silau Yelusalema yo sisae Nume Tabu kewa molosina mena yo iwalo itolo. Kabo iwalo koina iba, “Tem yawasosi kowa Yaubada Natuna, ukwapusele lobi bwaite koina. <sup>10</sup> Kaiwena Buki Tabu iba, ‘Yaubada kani iwalo aneloseyao kolili sigitekalatan-namwanamwaiwo, <sup>11</sup> yo nimali koina sikabi-kalatagiwo, kabo kani nige kaem yabo kuyayatupan veku koina.’” <sup>12</sup> Kabo Yeisu Seitani kainana iyamaisa iba, “Buki Tabu iba, ‘Tabu Yeoba ami Yaubada kutonatonan.’” <sup>13</sup> Seitani ana woya iyemwawasi Yeisu koina kabo ilogabaen yo isanasana sauga yaboyoi kaiwena.

*Tomo Nasaleta Yeisu sisikotanan*

*(Madiu 4:12-17 yo 13:53-58 yo Malika 1:14-15 yo 6:1-6)*

<sup>14</sup> Yaluyaluwa Tabuna ana kaiwe imiyamiya Yeisu koina kabo ipileyoi ilau Galili yo wasana idebalala dedei meuloina kolili. <sup>15</sup> Ilau ali nume tapwalolo kolili iyakayakatai, kabo tomo meuloili sitobalan. <sup>16</sup> Kabo Yeisu ilau

Nasaleta, dedeine bwaine koina iya ilalakiya, kabo kaliyate Sabati koina ilau ilusae nume tapwalolo mena besiele mumugana Sabati kaigeda kaigeda iginaginauli. Itolo Buki Tabu sabi yasilina, <sup>17</sup> kabo palopita Aiseya ana buki moumouna siwolena koina. Bukine ikalai ikala yo ana lelelele ilobai yo iwalo bwaite besiele, <sup>18</sup> “Yaubada Yaluyaluwana imiyamiya koliyau kaiwena igitesipwaiyau yo iyaoloi-yau na wasa namwanamwana yaguguyeyan tobubutuma kolili. Iyawasayau yalau siya panpanli kolili yawalo livasi silobai yo tomangibugibu kolili yawalo manli siyalalali. Iyawasayau yalau siya simiyamiya loina kolokololona yaulina mena kolili yalivasili, <sup>19</sup> yo yawalo tomo kolili yaba, sauga bwaite iyawatagiliko yo Guyau ana tomoyao ileboili.”

<sup>20</sup> Kabo Yeisu ana yasili iyemwawasi bukine imouyoi yo iwolena-yapileyoi buki kana togitekalatan koina kabo imiyasio sabi yakayakatai. Mwa tomo meuloili nume tapwalolo kalona mena manli ilau sigitagitai. <sup>21</sup> Kabo Yeisu iwalolau kolili iba, “Aiseya ana walo Buki Tabu mena yayasiliyako kwabenabenalanwa kaliyate kabona iyamala walo yawasosi.” <sup>22</sup> Tomo meuloili Yeisu sitobalan yo nuwali iyai ana edeedede namwanamwali kaiweli. Na iyamo siba, “Na bwaite iya Yosepa natuna, wa?” <sup>23</sup> Yeisu iwalolau kolili iba, “Yakatai kani kwawalo koliyau kwaba, ‘Doketa, kubomayoi kuwoisiwo.’ Kani walone bwaite kwawalowen koliyau kaiwena yagu paisowa kaikaiwena yapaisowailiko Kapeneomi koina wasali kwabenalagiliko na

nuwanuwamiu yapaisowaiyoili tabe bwaite koina yagu yanuwane koina na tem wakawayawasosi yakato yau towoiwoisi yabo. <sup>24</sup> Yawalo yawasosi kolimiu, nige palopita yabo ana yanuwa tomonliyao siyayaliyaya kaiwena. <sup>25</sup> Kani kaba gite labui yawalowegili kolimiu kabo wakatai yakato komiu tomo Yudiya Yaubada isikotanagimiuko. Palopita Ilaitiya ana sauga koina kwabukwabuliwo sibaibaiwa simiyamiya Isileli kalona mena yo meuloili sikamkamna kaiwena bolime yaiyona yo tupwana nige galewa itatalu mwa guliyam lalakina iyawatagili yanuwane dedeina meuloina koina. <sup>26</sup> Na Yaubada nige Isileli kwabukwabuli yabo isasagui. Na Yaubada Ilaitiya iyawasa ilau kwabukwabuli yabo, iya nige Isileli sinena besi, iya imiyamiya dedei Salepati yanuwana Saidoni dedeina mena. <sup>27</sup> Yo besiele tabe palopita Ilaisa ana sauga koina, tolepelo sibaibaiwa simiyamiya Isileli kalona mena na Ilaisa nige yabo iwowoisi na Neiman dedei Siliya tomona iya mwa iwoisi.”

<sup>28</sup> Tomo meuloili nume tapwalolo mena saugana walone bwaite sibenalan kabo simunamunai lalakina. <sup>29</sup> Mwa sitolo yo Yeisu siniuli-yawatagilan yanuwa dedeina mena, yo sikalai silawan koya malanaenaena bwaine yanuwane sikabi pwatana mena. Ali nuwatu yakato situbali-kalai ilobi iboita, <sup>30</sup> na ilosola boda luwali mena mwa ilau.

*Yeisu yaluyaluwa biki yabo itao-yawatagilan  
(Malika 1:21-28)*

<sup>31</sup> Kabo Yeisu Nasaleta ilogabaen ilau Kapeneomi bwaimwa Galili ana kaba lolina dedeina yabo, yo kaliyate Sabati koina ilau nume tapwalolo mena yo iyakayakatai tomo kolili. <sup>32</sup> Meuloili kateli sipitali ana yakayakatai kaiwena, kaiwena iedeedede me ana kaiwe. <sup>33</sup> Na tomo yabo iyaele nume tapwalolo kalona mena yaluyaluwa biki ilusae koina, kabo yaluyaluwa biki iula-edeedede mwa iyogayoga kainana lalakina mena iba, <sup>34</sup> “Ei. Yeisu game Nasaleta, gubesi mwa kulaoma kolimai? Yakato nuwanuwam me yagu bodao kusibayanaemai? Yakataiwo, kowa Yaubada ana tomo yakayakasisina.” <sup>35</sup> Yeisu iyokoian iba, “Kumwanou yo kuyawatagili koina.” Kabo yaluyaluwa bikine tomone igabae-lobiyen bwatano mena tomo meuloili manli mena, muli mena yaluyaluwa bikine yawawatagili tomone koina na iyamo tomone nige isisilae. <sup>36</sup> Tomo meuloili kateli sipitali kabo sinelineli kalikavao kolili siba, “Gubesi ana yakayakatai tomone koina me ana kaiwe iedeedede yaluyaluwa biki kolili kabo silu-yawatagili.” <sup>37</sup> Mwa Yeisu wasana idebalala dedeinane koina.

*Yeisu tomo sibaibaiwa iwoisili  
(Madiu 8:4-17 yo Malika 1:29-34)*

<sup>38</sup> Yeisu nume tapwalolo ilogabaen ilau Saimon Pita ana nume mena. Saimon bwasiyana keduluma ikasiebwa, yona iwedowedoli lalakina, mwa sikawanoi Yeisu koina tem isagui. <sup>39</sup> Kabo ilau itolo salina mena yo me ana walo kaiwe iba, “Kasiebwa kulowasi.” Mwa yona wedowedolina imwawasi, kabo sauganane koina kedulumane

itolo yo kan ipaisowai kaiweli. <sup>40</sup> Dabwelo is-usugu kabo tomo siya analiyao kali kasiebwa uloili uloili meuloili sikalaili silawagilima Yeisu koina na nimana ipeili kaigeda kaigeda yoli mena kabo meuloili kali kasiebwa simwawasi. <sup>41</sup> Besiele tabe yaluyaluwa biki itao-yawatagilagili siyawatagilima tomo sibaibaiwa kolili yo siyoga siwaloba, “Kowa Yaubada Natuna.” Na Yeisu yaluyaluwa bikine iyokoiyagili yo nige itatalamwagili siedeede, kaiwena sikatai yakato iya Mesaiya.

*Yeisu iyawatagili ilau iguguye yanuwa tupwaliyao kolili*

*(Malika 1:35-39)*

<sup>42</sup> Malala kikiuna, Yeisu yanuwane ilogabaen ilau dedei yabo koina siya nige tomo simiyamiya. Tomo siloyaloya Yeisu kaiwena, mwa sauganane silobai kabo sitonan tem siwalo-nuwai na imiyamiya kolili na tabu ilologabaegili. <sup>43</sup> Na iwalo kolili iba, “Yaubada ana kaba lina wasana namwanamwana kani yayakayakataiyani yanuwa tupwaliyao tabe kolili, mwa kaiwena Yaubada iyawasayau yalaoma na paisowane yapaisowai.” <sup>44</sup> Kabo ilau tomo Yudiya siya simiyamiya dedei kaigeda kaigeda kolili iyakayakatai ali nume tapwalolo kolili.

## 5

*Yeisu iwalo Saimon Pita iyamala tomo kali togo-mana*

*(Madiu 4:18-22 yo Malika 1:16-20)*

<sup>1</sup> Kaliyate yabo koina Yeisu itotolo kalita Genasaleta busu galagalana mena, kabo



tomo meuloili sietubatubali-yagili kaiwena nuwanuwali silau Yeisu salina mena na tem Yaubada ana walo sibenalan. <sup>2</sup> Na Yeisu togomana ali waga labui igitaili magu mena silogabaegili yo silau ali yagida sideudeulili. <sup>3</sup> Kabo ilau imwalisae waga yabo koina bwaite Saimoni Pita ana waga yo iwalo koina iwoseyawatagilan nige kana mwayaga imamamalawe magu mena. Kabo imiyasio waga mena yo iyakayakatai tomo kolili. <sup>4</sup> Saugana ana edeedede imwawasi, mwa iwalo Saimoni koina iba, “Waga kuwoseyawatagilan ilau didiu mena ami yagida wagabae-lobiyegili na iye kwayakonali.” <sup>5</sup> Saimoni Yeisu kainana iyamaisa iba, “Taubala, boniyai malamalawena kakaiwe-boita nige iye yabo kayayakona, na am walo kaiwena yagida kani yagabae-lobi-yegili.” <sup>6</sup> Saugana signauli bwaite besiele mwa iye sibaibaiwa sikona masa kikiunamo yagida sitaigali. <sup>7</sup> Kabo silokaloi kalikavao kolili siya simiyamiya wagane labuinane koina na silaoma sisaguili. Saugana kalikavao siyawatagili kolili mwa waga labui sitauli-yakalapowonli yo kikiunamo sisalili. <sup>8-10</sup> Saimoni mekanakavao kateli sipitali iye bwaite siyakonali kali baibaiwa kaiwena. Besiele Saimoni kanakavao labui, Yemesa yo Yoni, Sebedi natunao, kateli sipitali. Saimoni nuwana imayale bwaite kaba nuwapwanopwanone kaiwena kabo tutulina italu-sakonayani Yeisu manna mena yo iba, “Guyau kulogabaegau kaiwena yau tonaenaena.” Yeisu iwalo Saimoni koina iba, “Tabu matausi. Sauga bwaite yo sauga silalaoma komiu kani kwayamala tomo kali togomana.”

<sup>11</sup> Kabo silau sikosae ali waga siniuli-seyagili yo ginauli meuloina silogabaegili yo Yeisu simuliya.

*Tolepelo ana meli Yeisu koina mwa woisi ilobai  
(Madiu 8:1-4 yo Malika 1:40-45)*

<sup>12</sup> Saugana Yeisu iyaele yanuwa yabo koina tomo yabo imiyamiya bwaine koina, iya kasiebwa lepelu yona meuloina isibayanayanae. Saugana tomone Yeisu igitai, kabo ilau tutulina italu-sakonayan yo ipwalou koina yo ikawanoi samasamalulu koina iba, “Guyau, tem nuwanuwam kuwoisiyau.” <sup>13</sup> Yeisu nimana iyagayan tomone ikabitonan, mwa iba, “O, nuwanuwagu. Yom inamwanamwa.” Kabo sauganane koina kana lepelu imwawasi. <sup>14</sup> Mwa Yeisu iwalo kaiwe koina iba, “Tabu tomo yabo ana wasa kuwowolena, na kulau topwaoli koina yo yom kuyakenayan. Kulau kupwaoli Yaubada koina am woisi kaiwena besiele Mosese ana loina, kabo tomo sikatai walo yawasosi yom inamwanamwako.” <sup>15</sup> Bwagana iwalo yakato tabu tomo yabo ana wasa iwowolena na iyamo Yeisu ana paisowa wasana idebalala, kabo tomo sibaibaiwasosi silaolaoma koina na ana walo sibenabenalan yo iwoisili ali kasiebwa kolili. <sup>16</sup> Na sauga ibaibaiwa boda ilogabaegili yo ilau dedei paepaeli bwagabwaga mena ikawakawanoi.

*Tokewa ali meli kaiwena Yeisu ali tokasiebwa iwoisi  
(Madiu 9:1-8 yo Malika 2:1-12)*

<sup>17</sup> Kaliyate yabo koina Yeisu iyakayakatai tomo kolili. Palisiyao yo loina kana toyakayakataiwo siya siyaele simiyasio, silaomaya Galili dedeina

meuloina kolili, yo silaoma Yelusalema taon koina yo Yudiya dedeina meuloina kolili. Kabo Yaubada ana kaiwe imiyamiya Yeisu koina na tokasiebawo iwoiwoisili. <sup>18</sup> Tomo tupwaliyao totawalololi yabo imiyamiya ana kaba keno mena sikewai sikalaiyama sitonan yakato siluseyan nume kalona mena yo sipei-yatalu Yeisu manna mena. <sup>19</sup> Na nige sowasowali sikewa-luseyan, kaiwena tomo sibaibaiwasosi. Kabo simwalisae nume pwatana mena yo nume bwakoina sisoke-lapan. Mwa me ana kaba keno siyadalolo-lobiyenama boda luwaluwalili mena Yeisu manna mena. <sup>20</sup> Saugana ali meli Yeisu igitai kabo iwalo totawalololi koina iba, “Yagu eliyam, am pwanoli Yaubada manna mena yanuwatu-pwaikiliko.”

<sup>21</sup> Loina kana toyakayakataiwo yo Palisiyao sibomamo sinuwanuwatu bwaite besiele, “Gubesi, yaiya tomone bwaite iya iwalo-bwagabwaga mwa Yaubada ilikwai? Nige tomo yabo sowasowana pwanoli inuwatu-pwaikili, Yaubada ibomamo sowasowana.” <sup>22</sup> Ali nuwatu Yeisu ikataiyako, kabo iwalo kolili iba, “Tawae kaiwena ginauli bwaite kwanuwanuwatuili katemiu mena? <sup>23</sup> Imalamalae tem totawalololi koina yawalo, ‘Am pwanoli yanuwatu-pwaikili’ kaiwena bwaimwa nige mwalimwaline koliyau tem nige itotolo. Na iyamo tem yawalo koina, ‘Kutolo am kaba keno ukwalai yo kulau’ na nige itotolo kani yamwalimwaline lalakina. <sup>24</sup> Nuwanuwagu wakatai Tomo Natuna me ana kaiwe yanuwa yaulina mena sowasowana tomo ali pwanoli inuwatu-pwaikili.” Kabo Yeisu iwalo totawalololi koina iba, “Yawalo koliwo, kutolo am

kaba keno ukwalai yo kupileyoi am nume mena.”  
<sup>25</sup> Kabo mwayamwayau itolo tomo meuloili manli mena yo ana kaba keno iya koina ikenokenowa ikalai kabo Yaubada itobatobalan ipileyoi ana nume mena. <sup>26</sup> Tomo meuloili kateli sipitali, kabo Yaubada sitobatobalan yo me ali matausi siba, “Ginauli bwaite kaliyate kabona tagitai iyamala uloi molosina.”

*Tonaenaeli siya sinuwabui nuwanuwali Yeisu  
 (Madiu 9:9-13 yo Malika 2:13-17)*

<sup>27</sup> Mulina mena Yeisu ilogabaegili ilalauyoi kabo takesi kana totano yabo esana Madiu, esana labuina Libai, igitai ana kaba paisowa mena imiyasio imiyamiya. Kabo iwalolau koina iba, “Kumuliya kolyau.” <sup>28</sup> Kabo Madiu itolo yo ginauli meuloina ilogabaegili na imuliya koina. Silau Madiu ana nume mena, <sup>29</sup> kabo Madiu iwalo kan lalakina sikatububunan Yeisu kaiwena. Yeisu iyaele ikekakekani takesi kana totano yo tomo tupwaliyao sibaibaiwa simiyamiya mekalikavao Yeisu me ana tobenaliyao sikekani toyawa. <sup>30</sup> Na Palisi tupwaliyao yo loina kana toyakayakatai tupwaliyao, siya tabe simiyamiya boda Palisi luwali mena, sibalabalamumu ana tobenaliyao kolili siwaloba, “Tawae kaiwena mekamikavao takesi kana totano yo ali tali tonaenaeli tupwaliyao wakekan yo kwanuma toyawa?” <sup>31</sup> Yeisu kainali ibenalan kabo iyamaisa iba, “Tonamwanamwa nige nuwanuwali towoiwoisi, tokasiebwaomo siya nuwanuwali. <sup>32</sup> Yalaoma nige yakato siya siba ‘kai todudulai’ yayoganli na yalaoma tolopwanoli yayoganili kabo ali naenaena koina sinuwabui.”

*Neli guliyam kana kalakisiye kaiwena. Yeisu ana yakayakatai yo Yudiya mumugali nige sitotoy-atoyawa.*

*(Madiu 9:14-17 yo Malika 2:18-22)*

<sup>33</sup> Tomo tupwali siwalo Yeisu koina siba, “Yoni ana tobenaliyao sauga sibaibaiwa guliyam sikalakisiyeyan yo sikawakawanoi. Tabe Palisi ali tobenaliyao sipaipaisowai besiele bwaite. Na kowa am tobenaliyao simiyamiya kankan yo simiyamiya numanuma.” <sup>34</sup> Yeisu kainali iyamaisa iba, “Tem kasole soina sipaisowai kani nige sowana tokasole tauna ana eliyamwao guliyam sikalakisiyeyan, saugana iya iyaele mekalikava. <sup>35</sup> Na saugana tokasole taunane sikele-gabaen luwali mena, mwa kaliyatenane koina kani guliyam sikalakisiyeyan.” <sup>36</sup> Yeisu walo kobwaibwaili mena iwalowen kolili iba, “Nige sowana tomo yabo kaleko waluwaluna tupwatupwana kwama beyabeyana koina ibwalui. Tem iginauli besiele, kaleko waluwaluna itabelulun kaleko beyabeyana koina na taigalina ilalaki. <sup>37</sup> Tabe, nige sowana tomo yabo wain waluwaluna isuwai kwapi kaba suwe beyabeyali kolili. Tem iginauli besiele, kani wain waluwaluna isese isae na koina wain kwapi kaba suwene iyuigali yo wainne yo kwapi kaba suwene sisibayanaeli. <sup>38</sup> Bwaite nigele. Wain waluwaluna sisuwai kwapi kaba suwe waluwaluli kolili. <sup>39</sup> Na tomo siya simanasam wain beyabeyana kamnana koina, genuwali wain waluwaluna. Kani siwaloba, ‘Wain beyabeyana inamwanamwa.’”

## 6

*Yeisu iya Sabati kana guyau  
(Madiu 12:1-8 yo Malika 2:23-28)*

<sup>1</sup> Kaliyate sabati yabo koina Yeisu ilusae witi kana tano mena. Ana tobenaliyao siguliyam kabo witi kanna sikibwali, nimali mena sikopali na silolo-kekakekan. <sup>2</sup> Na saugana Palisi sigitaili kabo siwalo Yeisu koina, “Tawae kaiwena sabati kana loina kwalikwai?” <sup>3-4</sup> Yeisu kainali iyamaisa iba, “Saugana Kin Deibida me ana eliyamwao siguliyam silusae Yaubada ana nume mena kabo Deibida beledi yakayakasisina ikalai yo ikan yo siya mekanakavao beledine tupwana iwolegili. Walo yawasosi Mosese ana loina ilikwai kaiwena loine iwalo yakato topwaolimo kali lonamwa sikan na Yaubada Deibida nige ikakawa-naenae-yani. Nuwana Deibida edeededena nige kwayayasili yo nige kwanunuwatu-kalatan.” <sup>5</sup> Kabo Yeisu iwalo kolili iba, “Tomo Natuna iya sabati kana Guyau.”

*Tomo yawasina ginauli lalakina kabo muli  
mena Sabati kana loina  
(Madiu 12:9-14 yo Malika 3:1-6)*

<sup>6</sup> Sabati yabo koina Yeisu ilusae nume tapwalolo mena yo tomo iyakayakataili. Na nume tapwalolone koina tomo yabo iyaele imiyamiya nimana belubeluna. <sup>7</sup> Palisiyao yo loina kana toyakayakataiwo Yeisu simanman-kulakulai kaiwena nuwanuwali Yeisu kaba yakewaina yaina yabo silobai na koina siyakewai. Mwa koina sigitegite-namwanamwai tem tomone iwoisi Sabati mena. <sup>8</sup> Na ali nuwatu ikatailiko

kabo iwalo tomo nimana belubelunane koina iba, “Kulaoma kutolo bwaite koina.” Yo iginauli besiele. <sup>9</sup> Kabo Yeisu iwalo Palisiyao yo loina kana toyakayakataiwo kolili iba, “Toisabo paisowa ilonamwayagila Sabati koina, namwanamwa tapaisowai o nae tapaisowai? Tomo yawasina talebo o taunuyamate?” <sup>10</sup> Yeisu manna ilau tomo kaigeda kaigeda igitaili kabo tomone koina iwalolau iba, “Nimam kutu.” Kabo nimana iutu yo inamwanamwa. <sup>11</sup> Na Palisi bodaliyaone me ali munamunai lalakina mwa sibomamo siedeedede tem tawae siginauli Yeisu koina.

*Yeisu yoli tuwelo igitesipwaili  
(Madiu 10:1-4 yo Malika 3:13-19)*

<sup>12</sup> Sauganane koina Yeisu isae koya mena ikawakawanoi Yaubada koina kanasiga yanuwa ilayan. <sup>13</sup> Dabwelo imwalisae kabo ana tomuliyayao iyoganli silaoma koina yo yoli tuwelo igitesipwaili yo iwalo kolili, iba, “Esamiyao apositolo.” Na esa bwaite apositolo kana katai tosagenawasa. <sup>14</sup> Siya igitesipwailiko yoli tuwelone esaliyao bwaite, Saimoni iya esana ipei Pita, Anidulu iya Saimoni kanakava, Yemesa mekanakava Yoni, yo Pilipi, Batolomiu, <sup>15</sup> yo Madiu yo Tomasi, yo Yemesa yabo Alipio natuna yo Saimoni iya ilaomaya boda Selot\* <sup>16</sup> yo Yudasa Isikaliota iya naga Yeisu iwalo-masalan yo italamwan toloinao nimali mena yo tabe Yudasa yabo iya tamana esana Yemesa.

---

\* **6:15:** Yudiya tomonliyao kaloli mena boda yabo imiyamiya esali Selot na bodane nuwanuwali Loma tomoliyao sitawoili Yudiya kalona mena na sibomamo siloinayagili.

*Yeisu tomo sibaibaiwa iwoisili  
(Madiu 4:23-25)*

<sup>17</sup> Kabo Yeisu me ana tobenaliyao yoli tuwelo silobi yo itolo dedei mala bakubakuna koina yo tomuliyayao sibaibaiwa yo tabe boda lalakina silaoma simiya-takikilan na ana edeedede siben-abenalan. Sibaibaiwa silaoma yanuwa kikiuli Yudiya kalona mena, besiele Yelusalema taon koina, yo tupwaliyao silaomaya Taiya yo Saidoni kolili bwaimwa kalita Mediteleineiya dekawana mena. Meuloili nuwanuwali iwoisili ali kasiebwa kolili. <sup>18</sup> Tabe siya me ali nuwapolowe kaiwena yaluyaluwa biki imiyamiya kolili, meuloili iwoisili. <sup>19</sup> Boda lalakinane nuwanuwali Yeisu sikabitanan kaiwena sigitai kaiwe lalakina iyawatagili koina yo tomo meuloili iwoisili.

*Tomo siya Yaubada imuloloili  
(Madiu 5:1-12)*

<sup>20</sup> Yeisu manna ilau siya simulimuliya koina kabo iwalolau kolili iba, “Komiu tobubutuma, Yaubada imuloloimiu kaiwena ana kaba lolina imiya kolimiu. <sup>21</sup> Komiu sauga bwaite waguliyam Yaubada imuloloimiu kaiwena kani iloya-kalapowonmiu. Komiu sauga bwaite kwavalam Yaubada imuloloimiu, kaiwena iya kani ikabi-yaliyaya-yagimiu. <sup>22</sup> Yaubada imuloloimiu tem tomo sikalomagigi-lagimiu yo sipei-kaisulu-wagimiu ali nume tapwalolo mena yo sikawa-naenae-yagimiu yo sisikotanagimiu ami meli Tomo Natuna koina kaiwena. <sup>23</sup> Tem polowene bwaite kwalobalobaili, sauganane koina kwayaliyaya yo kwaselo kaiwena maisamiu lalakina iyaele bulibuli mena isanasana.



Kwanuwatu-kalatan, beyabeyana Yudiya tubuliyao mumuga naenaenane bwaite siginauli palopitao kolili. <sup>24</sup> Na komiu towasawasa kateguwao komiu, bwaliga kwasilae, kaiwena ami miya namwanamwana kwalobaiyako imwawasiko. <sup>25</sup> Komiu bwaite sauga wakekan diyasese bwaliga kwasilae, kaiwena kani waguliyam. Komiu sauga bwaite totalatalawasi, bwaliga kwasilae, kaiwena kani kwavalam nuwanuwanae molosi. <sup>26</sup> Komiu towalolsonoga mwakomwakotali sauga meuloina tomo ami mwakota mena sitobatobalanagimiu, bwaliga kani kwasilae. Kwanuwatu-kalatan bwaite, beyabeyana Yudiya tubuliyao palopitao mwakomwakotali sitobatobalanagili.”

*Kami tokalomagigiliwo kwamulolo kolili  
(Madiu 5:38-48 yo 7:12a)*

<sup>27</sup> Yeisu iwaloyoi iba, “Komiu bwaite kwabenabenali koliyau na yawalo kolimiu, kami tokalomagigiliwo kwamulolo kolili. Siya sikalomagigi-lagimiu mumugamiu inamwanamwa kolili, <sup>28</sup> siya sikawanaenaeyagimiu kwamulolo kolili yo siya siyakamkamnamiu wakawanoi kaiweli. <sup>29</sup> Tem tomo yabo papalim gegebam iunui kutagelakeile papalim ulaulam kuwolenayoi na tabe iunuiyoi. Tem tomo yabo kam kwama tulutulu ikalai, tabu kumumunamunai na kutalamwan ikalai yo tabe kuetulan kwama yaboyoi kuwolena. <sup>30</sup> Yaiya tem ginauli yabo ikawanoi koliwo kuwolena mowoi, yo tem tomo yabo am gogo yabo ikalai tabu kuwawalo samasamalulu am gogone kaiwena.

<sup>31</sup> Mumuga bwaite nuwanuwamiu tomo siginauli kolimiu, komiu tabe waginauli kolili. <sup>32</sup> Tem kumulolo am eliyam koina kaiwena imulolo koliwo na nige kumumulolo kam kaleya koina bwaite nige maisam imiyamiya bulibuli mena. Kaiwena tomo meuloili yo tabe tonaenaeli ali tomomo simulolo kolili, bwaite mumugane nige maisana imiyamiya bulibuli mena. <sup>33</sup> Tem mumugam inamwanamwa am eliyam koina kaiwena mumugana inamwanamwa koliwo na nige mumugam inanamwanamwa kam kaleya koina bwaite nige maisam imiyamiya bulibuli mena. Kaiwena tomo meuloili yo tabe tonaenaeli mumugali sinamwanamwa ali tomomo kolili, bwaite mumugane nige maisana imiyamiya bulibuli mena. <sup>34</sup> Tem ginauli yabo kuwolena am eliyam koina kaiwena kani iyamaisa-yavivila koliwo na nige kuwowolena kam kaleya koina bwaite nige maisam imiyamiya bulibuli mena. Kaiwena tomo meuloili yo tabe tonaenaeli siyauya ali tomomo kolili, bwaite mumugane nige maisana imiyamiya bulibuli mena. <sup>35</sup> Na komiu ilonamwayagimiu kami tokalomagigiliwo kwamuloloili yo mumugamiu inamwanamwa kolili. Tem ginauli yabo kwaolegili tabu ami nuwatu yakato kani siyamaisa-yavivilayoiyama kolimiu. Tem waginauli besiele bwaite naga kabo maisa lalakina wakalai yo komiu kwaemala Tomiyasaesosi natunao. Kaiwena Yaubada tomo naenaeli yo tabe siya nige sikakawatoki koina imuloloili. <sup>36</sup> Tomo meuloili wakatekamkamna-yagili, besiele Tamamiu ikatekamkamna-yagili.”

*Kawanaenae walona*  
(Madiu 7:1-5)

<sup>37</sup> Iwaloyoi iba, “Tabu kamikavao ali pwanoli kwaloyaloyaili kisi Yaubada ami pwanoli iloyaloyaili. Tabu kwaba, ‘Siya tomo naenaeli’, kisi Yaubada iwalo besiele bwaite kaiwemiu. Kamikavao ali pwanoli kwanuwatu-pwaikili, na Yaubada ami pwanoli inuwatu-pwaikili.  
<sup>38</sup> Kwayauya kamikavao kolili, kabo Yaubada iyauya kolimiu. Kaiwena iya bosa itauli meuloina ikalapowon masumasuwe kabo iyeyawa kolimiu. Na liyene bwaite kwaolena kamikavao kolili bwaimwa iya kani liyene wakalai tabe besiele.” <sup>39</sup> Yaisu walo bwaite iwalowen kolili iwaloba, “Wagite-kalatagimiu yaiya mulina mena kwalalau. Nige sowasowana tomangibugibu yabo ana tali tomangibugibu iyogan. Tem iginauli besiele, kani yoli labuine sibeku gula mena. <sup>40</sup> Tosikulu nige sowasowana ana toyakayakatai ilalaki-gabaen, na kaigeda kaigeda tem ana sikulu meuloina iyemwawasi, ee iya kani besiele ana toyakayakataine. <sup>41</sup> Gubesi tem mayau tasilina kumankulakulai kamkava manna mena na kowa sapalele lalakina iyaele manim mena nige kunuwanuwatu kaiwena?  
<sup>42</sup> Tem sapalele lalakinane nige ugigitai iyaele kowa manim mena, gubesi mwa nuwanuwam kuwalo kamkava koina kuba, ‘Kaukava, mayau tasilinane yakele-gabaen manim mena.’ Tomwakomwakota kowa. Baguna naga sapalele lalakinane manim mena ukwele-gabaen kabo manim imayale, ee kani sowasowam mayau tasilinane ukwelegabaen kamkava manna

mena.”

*Mayau namwanamwana yo mayau naenaena kanli walona*

*(Madiu 7:16-20 yo 12:33-35)*

<sup>43</sup> “Nige sowasowana mayau namwanamwana iuwe kanna naenaena ipei. Besiele tabe, nige sowasowana mayau naenaena iuwe kanna namwanamwana ipei. <sup>44</sup> Mayau kaigeda kaigeda kanli tagitaili kabo takatai toweya mayau namwanamwana yo toweya mayau naenaena. Nige sowana bosibosi kanna takibwa samasamali koina, yo nige sowana oine kanna takibwa mayau boiboitana koina. <sup>45</sup> Tem tomo mumugana namwanamwana ikalapowon katena mena uwena namwanamwana kani iyawatagili. Tem tomo mumugana naenaena ikalapowon katena mena uwena naenaena kani iyawatagili. Tawae tem katela mena ikalapowon iya bwaimwa iwayawawatagilimaya gamwala mena.”

*Tokabi-nume yoli labui*

*(Madiu 7:24-27)*

<sup>46</sup> Kabo Yeisu iwaloyoi iba, “Tawae kaiwena kwawalo koliyau, ‘Guyau, Guyau,’ na nige yagu walo waginauli? <sup>47-48</sup> Yaiya tem ilaoma koliyau yo yagu walo ibenalan yo isanapuwan, iya besiele tonume-kabi namwanamwana. Iya bwatanone ikeli-lobiyen yauli mena veku kaikaiwena koina kabo ana numene iyatolo vekune koina. Saugana yalubwasi ididi, ilau numene iunui na nige sowasowana numene inukui, kaiwena tomone numene ikabi-namwanamwai imatuwa. <sup>49</sup> Na yaiya yagu walo ibenalan mowoi na nige isanapuwan ee iya besiele tonume-kabi

naenaena. Iya ana nume iyatolo bwagabwagai dekawa pwatana mena. Saugana yalubwasi ididi yo nume iunui mwayamwayau numene iguli, yo ana guline daguguna ilalakisosi.”

## 7

*Loma tokaleya ali tobaguna ana meli Yeisu koina ilalakisosi  
(Madiu 8:5-13)*

<sup>1</sup> Saugana Yeisu ana edeedede boda kolili iyemwawasi kabo ilau yanuwa Kapeneomi. <sup>2</sup> Na Loma tokaleya ali tobaguna yabo iyaele bwaine koina. Ana topaisowa yabo iya imulolo lalakina koina ikasiebwa kikiunamo iboita. <sup>3</sup> Saugana tobagunane Yeisu wasana ibenalan, kabo Yudiya ali tautaubalao lalakili tupwaliyao iyawasali silau koina yakato sikawanoi ilau ana topaisowa ikabi-namwanamwai. <sup>4</sup> Saugana tautaubalaone silau siyawatagili Yeisu koina mwa sikawanoi samasamalulu siwaloba, “Tobagunane iya tomo namwanamwana sowasowanamo tem kusagui. <sup>5</sup> Kita Yudiya imulolo kolila mwa ama nume tapwalolo ikabiyako.” <sup>6</sup> Kabo Yeisu mekanakavao silau kikiunamo siyawatagili tobagunane ana nume mena, kabo tobagunane ana elieliyamwao iyawasali silau kainana siwalowen siba, “Guyau, imiyawaya tabu kuboma kuyayapoloweo. Yau nige yagu namwanamwa ipapagan na tem yayoganwo kulaoma yagu nume mena. <sup>7</sup> Bwaite kaiwena mwa nige sowasowana yalaowa koliwo kaiwena nige yagu namwanamwa ipapagan. Tem kuwalomo na yagu topaisowa inamwanamwa. <sup>8</sup> Yakatai sowasowam uginauli besiele, kaiwena

yau yamiyamiya yagu tautaubalao lalakili ali lolina yaulina mena, yo yauligu mena yagu tokaleyayao simiyamiya. Tem yawalo yabo koina ‘kulau’ kani ilau, yo tem yawalo yaboyoi koina ‘kulaoma,’ kani ilaoma. Na tem yawalo yagu topaisowa koina ‘bwaite uginauli,’ kani iginauli. Mwa kowa sowasowam am walomo koina kasiebwane kumalimaliuwan.” <sup>9</sup> Saugana Yeisu walone bwaite ibenalan kabo katena ipitali, mwa itagelakeile iwalolau boda siya simulimuliya koina iba, “Yawalo kolimiu, nige tomo yabo yalolobai Isileli kalona mena ana meli kana lalaki besiele tomone bwaite. Mwa tobagunane ana topaisowa woisi ilobaiyako.” <sup>10</sup> Kabo ana elieliyamwaowa tobagunane iyawasali silau Yeisu koina, sipileyoi silau ana nume mena, kabo sigitai ana topaisowa inamwanamwako.

*Yeisu kwabukwabuli yabo natuna tauna ikele-yatoloyoi boita mena*

<sup>11</sup> Nige sauga mamalawena Yeisu ilau yanuwa yabo esana Neini. Kabo me ana tobenaliyao yo boda lalakina mekalikavao silau. <sup>12</sup> Saugana siyawatagili yanuwa kaba lusalusaena dedeina mena, tomo tupwaliyao silobaili, toboita yabo sikewai siyayatagilanama. Toboitane sinana kwabukwabuli yo natunane tauna kaigedamo. Na boda lalakina mekalikava sinana silotoyawa silaulau. <sup>13</sup> Saugana Guyau Yeisu sinene igitai katena ikamkamna mwa iwalolau koina iba, “Tabu valam.” <sup>14</sup> Kabo ilau toboitane kana nabanabwau ikabitonan, na siya tokewa silaulau sitolo. Iwalolau toboitane koina iba, “Game,

yawalo koliwo kutolo.” <sup>15</sup> Kabo yawasina ipiley-oima itolo imiyasio yo iyatubu iedeede. Mwa Yeisu gamene iwolena-yapileyoi sinana koina. <sup>16</sup> Tomo meuloili simatausi yo nuwali ipwanopwano kabo Yaubada sitobatobalan siba, “Palopita esana lalakina yabo bwaite iyawatagili kolila. Yaubada ilaomako kita ana tomoyao isaguila.” <sup>17</sup> Mwa Yeisu ana paisowa bwaite wasana siyadebalala dedei meuloina kolili yo dedei tupwaliyao tabe kolili.

*Yoni ana nuwalabulabui Yeisu kaiwena  
(Madiu 11:2-19)*

<sup>18</sup> Yoni Toyababitaiso ana tobenaliyao ana wasa siwolena ginauli meuloina kaiweli bwaite Yeisu ipaipaisowailine. Kabo yoli labui iyoganli, <sup>19</sup> yo iyawasali na tem silau Guyau Yeisu koina sineli siba, “Gubesi, kowa tomonaele Yoni iwalowalowewigiwowa iyaele kulaomane, o naga kasanasanai tomo yaboyoi kaiwena?” <sup>20</sup> Saugana yoli labuine silau siyawatagili Yeisu koina kabo siwalolau koina siba, “Yoni Toyababitaiso iyawasamai mwa bwaite kalaomane nuwanuwamai kaneli tem kowa tomonaele iwalowalowewigiwowa iyaele kulaomane, o naga kasanasanai tomo yaboyoi kaiwena?” <sup>21</sup> Sauganane koina Yeisu tomo sibaibaiwa kali muya uloili uloili simiyamiya ikabi-namwanamwaili, yaluyaluwa biki itaoyawatagilagili yo manli gibugibuli meuloili manli silala. <sup>22</sup> Yoli labuine Yoni iyawasali kainali Yeisu ibenalan iba, “Kwapileyoi Yoni ana wasa kwaolena tawae iyawatagili wagitaiyako yo kwabenalanako. Toman gibugibu manli

silalako yo kaeli naenaeli silokeikeileko, tolepelo yoli sinamwanamwako, totenakola walo sibenalanako, toboita sitoloyoiko, yo tobubutuma wasa namwanamwana kana yakayakatai sibenalanako. <sup>23</sup> Siya nige sinunuwa-labulabui kaiwegu Yaubada imuloloili.”

<sup>24</sup> Yoli labuine sipipileyoi kabo Yeisu iyatubu iedeede bodi kolili Yoni kaiwena. Iwaloba, “Tauna kona Yoni Toyababitaiso ule bwagabwaga mena imiyamiya tomo iyabayababitaisoli yo komiu kwalau koina. Na sauganane koina tawae nuwanuwamiu wagitai? Nige kwalalau yakato tomo dabedabeuna wagitai. Kaiwena tomo dabedabeuna iya besiele lei liguna yaumai iyuiyui-kalakalai. Na Yoni iya nige besiele, wa? <sup>25</sup> Tem nigele, kabo tawae nuwanuwamiu wagitai? Nuwana tomo yabo kaleko namwanamwana ilikwa? Nigele, kaiwena siya kaleko namwanamwali silikwali simiyamiyaya kin ali nume mena. <sup>26</sup> Na tawae nuwanuwamiu wagitai? Nuwana palopita yabo? Yawalo kolimiu, walo yawasosi Yoni iya palopitao bagubagunali ilalaki-gabaegili. <sup>27</sup> Yoni kaiwena mwa Yaubada iwalo-masalan palopita gamwana mena iba, ‘Yagu tosagenawasa kani yayawasa-bagunayan na iya am kamwasane ikatububun kaiwem.’ <sup>28</sup> Yawalo yawasosi kolimiu, yanuwa yaulina kana tomiya bagubagunali yo kanasiga kabona meuloili Yoni Toyababitaiso ilalaki-gabaegili. Na iyamo yaiya tem imeli yakato yau Mesaiya iya imiyamiya Yaubada ana kaba lina



koina yo Yoni Toyababitaizo ilalaki-gabaen.”\*  
<sup>29</sup> Boda mekalikavao takesi kali totano Yeisu ana walo bwaite sibenalan kabo siba, “Yaubada ana walo idudulai”, kaiwena siya bwaite beyabeyana Yoni iyababitaizoli. <sup>30</sup> Na Palisiyao yo loina kana toyakayakataiwo Yaubada ana nuwatu kaiweli sisikotanan, kabo nige sitatalamwagili yakato Yoni iyababitaizoli.

*Yeisu Yudiya toloinao ikawa-yauyaule-yagili*

<sup>31</sup> Yeisu iwalo Yudiya toloinao kolili iwaloba, “Gubesi na komiu mumugamiu yo ami tali Yudiya mumugali? Kaba gite bwaite kani yawalowen ami nuwamayale kaiwena. <sup>32</sup> Gagagiliwo simiyasio kaba gimwala mena siyogayoga kalikavao kolili siba, ‘Kasole kana igo kayui na komiu nige kwaseselo, boita walina kawaliyan na komiu nige kwavavalam.’ Mumugamiu besiele gagagili mumugali kaiwena nuwanuwamiu lalakina tem mumugamiu yau me yagu tobenaliyao kamuliya. Na saugana mumugamiu nige kamumuliya wakawanaenaeyagimai. <sup>33</sup> Komiu tomwakomwakota kaiwena Yoni ilaoma yo guliyam ikalakisiyeyan kawanoi kaiwena yo wain nige inunuma. Iya todudulai na komiu wakawa-kabaleya-yani. <sup>34</sup> Yo yau Tomo Natuna yalaoma yakekan yo yanuma kabo komiu kaiwegu kwaba, ‘Tomone bwaite iya tokan kalakalabili yo tonuma kalakalabili, iya takesi totano yo tonaenaeli ali eliyam.’ <sup>35</sup> Na yau yawalo kolimiu yakato sonoga yawasosi ilaomaya

---

\* **7:28:** Bwaite koina Yeisu Yoni Toyababitaizo ipeiyatalu kaiwena ana katai Mesaiya kaiwena ikikiu.

Yaubada koina yo naga uwena tagitai kabo sonogane takawa-yawasosiyen.”

*Sine ganaganawalina ana mulolo Yeisu koina ilalakisosi kabo Palisi yabo ana mulolo*

<sup>36</sup> Palisi yabo esana Saimon ikawanoi Yeisu koina tem ilau yo mekanakava sikekan. Kabo ilau Saimon ana nume mena ilusae imiyasio yo ikekan. <sup>37</sup> Yo sine ganaganawalina yabo imiyamiya yanuwane koina. Wasa ibenalan yakato Yeisu iyaele ikekakekan Saimon ana nume mena kabo olo bwalaina namwanamwasosina botolina ikalaiyama. <sup>38</sup> Yeisu iyaele ikekakekan kabo sinene ilau ilusae itolo Yeisu salina mena yo ivalavalam matalilona ididi-lobi kaena mena yo kaena ibuta mwa itona koina kaena isau yo kaena inisoili yo olo bwalaina namwanamwana isuwe-lobiyen kaena mena yo iyaoloi. <sup>39</sup> Saugana Saimon sinene ana paisowane igitai, kabo inuwanuwatu bwaite besiele, “Yabatoko tomone bwaite Yeisu iya palopita yabo na nuwana nigele. Tem iya palopita yabo kani ikatai yakato sinene bwaite iya sine ganaganawalina yo itawoi, na nigele, nige ikakatai, kaiwena italam na sinene bwaite yona ikabitonan.” <sup>40</sup> Yeisu Saimon ana nuwatu ikataiyako kabo iwalo koina iba, “Saimon, edeedede yabo nuwanuwagu yawalowen koliwo.” Mwa Saimon italam iba, “Besiele. Toyakayakatai kuwalowen na yabenalan.” <sup>41</sup> Kabo Yeisu edeededene iwalowen koina iba, “Tomo labui mane sibuki taubala yabo koina, yabo kana buki siliba kana baibaiwa paibi andeledi na yabo kana buki siliba kana baibaiwa pipti. <sup>42</sup> Kabo siya yoli labuine nige sowasowali

kali bukine siyamaisa kabo taubalawa kali bukiwa isoke-gabaegili iwaloba, ‘Yanuwatu-pwaikimiu kami bukine kaiweli.’” Yeisu ana edeedede iyemwawasi kabo ineli Saimon koina iba, “Yoli labuine kolili, yaiya kani imulolososi taubalane koina?” <sup>43</sup> Kabo Saimon kainana iyamaisa iba, “Yagu nuwatu nuwana tomo bwaite kana buki lalakinane iya imulolososi taubalane koina kabo muli mena kana buki kikiunane, kaiwena ana taubala ana nuwatu-pwaikinane kaiwena mwa iyaliyaya lalakina ana taubalane koina.” Mwa Yeisu iba, “O, walo yawasosi.”

<sup>44</sup> Kabo Yeisu itagelakeile manna ilau sinene koina, kabo iwalo Saimon koina iba, “Tabu sinene ugigitai tawae iginaginauline kolyau? Saugana yalaoma am nume mena nige waila kuleleguyama na kaegu yadeuli na iya matalilona koina kaegu iyabuta yo itona koina isauli. <sup>45</sup> Kabona nige kuninisoiyau yagu lusaemane koina, na sine bwaite saugana ilusaema iyatubu kaegu inisonisoi yo nige ilolopei. <sup>46</sup> Nige olo ukwakalaisyama na itogu kuyayaoloi na iya olone bwalaina namwanamwana isuwai kaegu kolili na iyaololoi. <sup>47</sup> Kabo yawalo kolyiwo, sinene kana buki lalakinane bwaimwa kana katai ana pwanoli ibaibaiwa ganawali koina Yaubada isoke-gabaegiliko mwa kaiwena sinene ana mulolo kolyiwo ilalakisosi. Na kowa Saimon kam buki kikiuna Yaubada isoke-gabaenako na bwaimwa nige ginauli lalakina kolyiwo mwa kaiwena am mulolo kolyiwo nige ilalalaki.” <sup>48</sup> Kabo Yeisu iwalolau sinene koina iba, “Am pwanoli Yaubada manna mena inuwatu-

pwaikiliko.” <sup>49</sup> Siya mekanakavao simiyagogo sikekakekan sibalabalamumu siba, “Toisabo tomo bwaite yakato pwanoli inuwatu-pwaikili?” <sup>50</sup> Kabo Yesu iwalo sinene koina iba, “Am meli ikabi-namwanamwaiwo. Kulau me am nuwadaumwali.”

## 8

### *Sinesineo mekalikava Yesu*

<sup>1</sup> Mulina mena Yesu ilotakikili yanuwa lalakili yo kalo kikiuli kolili, Yaubada ana kaba loina wasana namwanamwana iyakayakataiyan tomo kolili. Yesu me ana tobenaliyao yoli tuwelo, <sup>2-3</sup> yo sinesineo sibaibaiwa mekalikavao sitakitakikili. Na kaloli mena yoli yaiyonamo siya tauna kona me kali kasiebwa yo yaluyaluwa biki imiyamiya kolili na Yesu iwoisiliko. Siya esaliyao bwaite. Meli iya siba Magidala, iya tauna kona yaluyaluwa biki kali baibaiwa seben Yesu itao-yawatagilagili koina, yo Susana yo tabe Yowana, iya wainena Kusa iya bwaimwana Elodi ana nume kana topaisowa lalakina. Sinesineo sibaibaiwa siboma ali mane yo ali gogo sitalamwagili kabo kolili Yesu me ana tobenaliyao sigitegite-kalatagili.

### *Patu toyasulu kana walo kobwaibwaili (Madiu 13:1-9 yo Malika 4:1-9)*

<sup>4</sup> Tomo sibaibaiwa silaoma dedei uloi uloi kolili yo silogogoma silaoma Yesu koina kabo iedeedede kolili walo kobwaibwaili mena iba, <sup>5</sup> “Tomo yabo ilau tano mena patu iyasululi sabi kuma. Saugana patu iyasululi, tupwali sitalu-suwala silau kamwasa mena yo tomo

siutuyapatuli kabo man sieva-talu yo sikanli.  
<sup>6</sup> Tupwali sitalu-suwala silau malavekuveku mena. Mwayamwayau sikin na iyamo bwatanone nige ibabalubalu, nige waila kabo kinne siweweka. <sup>7</sup> Tupwali sitalu-suwala silau kawasi naenaeli luwali mena. Na kawasi naenaeli mwayamwayau sikin-saema yo sipanli simomosi-yamateli. <sup>8</sup> Na patu tupwali sitalu-dudulai bwatano namwanamwana koina kabo sikin-lalaki yo siuwe yo sidibubu kanli wan andeledi (100).” Yeisu ana walo iyemwawasi yo iyoga kainana lalakina mena iba, “Tem metenamiu, ilonamwayagimiu walone bwaite kwabenalan yo kwanuwatu-kalatan.” <sup>9</sup> Yo saugana Yeisu ana tobenaliyao sineliyan walo kobwaibwailine kana bui kaiwena, <sup>10</sup> iba, “Yaubada ana kaba loina kana nuwatu wadawadamna yalivasiyako kolimiu kabo nuwamiu sidudulai na siya tomo uloili nigele. Walo kobwaibwaili mena yaedeededede kolili na mesabana simanman-kulakulamo na nige sigigitai, yo sibenabenalimo na nige sikakatai.”

*Yeisu patu toyasulu kana kobwaibwaili ikabiya-mayale*

*(Madiu 13:18-23 yo Malika 4:13-20)*

<sup>11</sup> Yeisu iwaloba, “Patu toyasulu ana walo kobwaibwaili kana dudulai bwaite besiele. Patune Yaubada ana walo. <sup>12</sup> Patu toyasulu iyasululi na sitalu-suwala kamwasa mena bwaimwa siya tomo Yaubada ana walo sibenalan kabo Seitani ilaoma yo walone kateli mena ikelegabaen na tabu simemeli yo lebo silolobai. <sup>13</sup> Patu toyasulu iyasululi na sitalu-suwala

malavekuveku mena bwaimwa tomo siya walone sibenalan yo mwayamwayau me ali yaliyaya sipeili kateli mena. Na ginauli kaigeda walone nige sinuwanuwatu dudulai kateli mena, lamli nige silolobi namwanamwa kabo ali meli nige imamamalawe. Saugana tem woya o polowe silobai mwayamwayau yaluyaluwali sibui yo sisikote. <sup>14</sup> Patu toyasulu iyasululi na sitalu-suwala kawasi naenaeli luwali mena, bwaimwa tomo siya walone sibenalan mowoi, na yanuwa yaulina kana yaliyaya yo kana wasawasa kaiwena sinuwanuwatu, kabo walone bwaite sipan-yamate, nige kanna ipapagan. <sup>15</sup> Patu toyasulu iyasululi na sitalu-dudulai bwatano namwanamwana koina, bwaimwa tomo siya walone sibenalan yo sikabi-kalatan kateli mena. Kateli sikalapowon nuwatu dudulaina yo namwanamwana yo sikalakisiye kanasiga uwena iyawatagili.”

*Yeisu iya ala mayale kabo nige sowasowana ala meli Yeisu koina tawadam  
(Malika 4:21-25)*

<sup>16</sup> Yeisu iwaloyoi kolili iwaloba, “Tem mayale tagabu, gubesi, tapei gulewa yaulina mena o kaba keno yaulina mena? Nigele. Tapei kaba peina mena na mesabana tomo meuloili numene koina silusae na mayalene sigitai. <sup>17</sup> Tawae tomo siwadam kateli mena Yaubada kani iyamayale na tomo meuloili sikatai. <sup>18</sup> Tawae kwabenalan kwanuwatu namwanamwa kaiwena. Yaiya me ana katai Yaubada kaiwena Yaubada kani ietulan. Yaiya iboma ana nuwatu mena yo ana katai mena Yaubada kani ikelegabaen.”

*Analiyao siya Yeisu ana susuwo?  
(Madiu 12:46-50 yo Malika 3:31-35)*

<sup>19</sup> Yeisu sinana yo kanakavao silaoma sabi gitaina na nige sowasowali silau salina mena kaiwena boda ilalakisasi. <sup>20</sup> Kabo tomo yabo ana wasa iwolena iba, “Sinam yo kamkavao siyaele bwaite sitotolo gana muli mena, nuwanuwali sieedeede kowiwo.” <sup>21</sup> Yeisu kainana iyamaisa, iba, “Siya Yaubada ana walo sibenalan yo sipaisowai ali miyamiya koina siya mwa sinaguwao yo kaukavao.”

*Yeisu yaumai yo wowoli iloinayagili  
(Madiu 8:23-27 yo Malika 4:35-41)*

<sup>22</sup> Kaliyate yabo koina Yeisu me ana tobenaliyao waga yabo koina simwalisae kabo iwalo kolili iba, “Takuke talopanaisi dedei yabo mena.” Kabo sikuke silau. <sup>23</sup> Sikalakalau na Yeisu ikeno-keno. Yo wowoli lalakina silobai yo tabe bagolu isuwesuwe-likwa waga mena masa kikiunamo waga ipowon yo isalili. <sup>24</sup> Ana tobenaliyao silau koina siyanoi siba, “Taubala, Taubala, kutolo masa kikiunamo tasalili.” Kabo Yeisu itolo yo yaumai yo bagolu iyokoiyagili. Yo yaumai ilopei yo sowasowaga idaumwali. <sup>25</sup> Yo iwalo kolili iba, “Tomalaele naga kwamemeli.” Kabo kateli sipitali yo simatausi lalakina yo sienelineli-yagili siba, “Toisabo tomo bwaitete? Ginauli meuloina kainana sibenalan yo tabe besiele yaumai yo bagolu.”

*Yeisu tokabaleya yabo iwoisi  
(Madiu 8:28-34 yo Malika 5:1-20)*

<sup>26</sup> Yeisu me ana tobenaliyao silopanaisi siulisi Gelasa. Na dedei Gelasa bwaimwa Galili na iyamo dedei yabo mena. <sup>27</sup> Saugana Yeisu ikaisuluma waga mena tomo yabo yaluyaluwa biki imiyamiya koina igitai. Na tomone sauga meuloina mekowakowana nige ana nume ipapagan na imiyamiya salai luwaluwalili mena. <sup>28-29</sup> Saugana yaluyaluwane imiyamiya koina nige sowana yabo ipan-kalatan bwagana tem seni koina sipan. Sauga tupwana nimana yo kaena sipanli seni mena na iyamo nimana mena iutusili yo seni kaena mena igoluli yo yaluyaluwane ana kaiwe koina iyabubu ilau dedei paepaeli bwagabwaga mena. Tomone Yeisu igitai kabo iwui yo ilaoma koina, manna mena tutulina italu-sakonayan yo ipwalou. Yo Yeisu iwalo yaluyaluwa biki koina iba, “Kowa yaluyaluwa biki tomone bwaite koina kuyawatagilima.” Kabo yaluyaluwa bikine iyoga kainana lalakina mena iba, “Yeisu, Yaubada Tomiyasaesosi Natuna, tawae nuwanuwam uginauli kolyau? Tabu kuyayakamkamnayau.” <sup>30</sup> Yo Yeisu ineli koina iba, “Kowa esam?” Kabo kainana iyamaisa iba, “Yau esagu Boda”. Iwalo besiele kaiwena yaluyaluwa biki sibaibaiwa tomo bwaite kalona mena simiyamiya. <sup>31</sup> Kabo sikawanoi samasamalulu Yeisu koina tabu igagabae-yataluli gula kaba silae kalona mena bwaimwa Giyena koina. <sup>32</sup> Na putete salina mena polo baibaiwali sidumudumuli. Kabo yaluyaluwa bikine sikawanoi Yeisu koina tem silusae polone kolili. Yeisu italam, <sup>33</sup> kabo yaluyaluwa bikine siyawatagili tomone koina yo silau silusae polone



kolili. Kabo polo gwauli sisagena silobi mala naenaena mena sibeku na sigalomwasi kalita mena.

<sup>34</sup> Saugana polo togitekalatan sigitai sisagena silau yanuwa lalakili yo yanuwa kikiuli kolili na ginauli meuloina siwalo-masalagili tomo kolili. <sup>35</sup> Kabo tomo meuloili silaoma na tem manli mena sigitai tawae iyawatagiliko. Saugana siyawatagilima Yeisu koina, tokabaleyane silobai yo sigitai, iya baguna yaluyaluwa biki bodaliyao silusae koina, imiyasio Yeisu kaena mena, imiyamiya mekana kwama yo kulukuluna idudulaiko kabu meuloili simatausi me ali nuwa pwanopwano. <sup>36</sup> Siya Yeisu ana paisowa sigitaiyako kalikavao tomuliyama ali wasa siwolegili tokabaleyane gubesi Yeisu ana woiwoisina. <sup>37</sup> Kabo tomo meuloili Gelasa koina sikawanoi Yeisu koina tem ali dedeine ilogabaen kaiwena meuloili me ali matausi lalakina. Mwa Yeisu ipileyoi wagane koina yakato ikukeyoi ilau. <sup>38</sup> Ana sauga mwalisae tokabaleyane ilau koina ikawanoi tem mekanakava sikuke silau. Na Yeisu nige itatalam yo iba, <sup>39</sup> “Kuvivila kulau am susuwo ali wasa kuwolegili tawae Yaubada ipaisowai kaiwem.” Na tokabaleyane ilau itakikili yanuwane tomoliyao kolili iedeede tawae Yeisu ipaisowaiyako koina.

*Yeisu sinesineo labui iwoisili  
(Madiu 9:18-26 yo Malika 5:21-43)*

<sup>40</sup> Yeisu me ana tobenaliyao sikuke silopanaisiyoima siulisi. Saugana Yeisu ikaisulu boda lalakina silaoma me ali yaliyaya siyogan kaiwena sisanasanai. <sup>41</sup> Kabo tomo yabo esana

Yailo, iya tapwalolo kana tobaguna yabo, ilaoma. Sauganane Yeisu igitai, manna mena tutulina italu-sakonayan, na ikawanoi samasamalulu tem ilau ana nume mena, <sup>42</sup> kaiwena nige natuna yaboyoi, natunane bwaite kaigedamo sinena ana bolime tuwelo ikasiebwa lalakina masa kikiunamo iboita. Kabo Yeisu mekanakava silau. Yo boda lalakina simulimuliya na siyetubatubali. <sup>43</sup> Na bodane luwali mena sine yabo me ana kasiebwa, kwasine ididididi bolime tuwelo na iyamo naga medidina. Tomo sibaibaiwa sitonan tem siwoisi na nige sowasowali. <sup>44</sup> Sinene ilau Yeisu dagelana mena kana kaleko sopana ikabitonan. Mwayamwayau kwasine ana didi ilopei. <sup>45</sup> Kabo Yeisu iba, “Yaiya ikabitonagau?” Meuloili siwaloba, “Nigele”. Yo Pita iba, “Taubala, boda lalakina siyatakikilagiwo silaulau yo siyetubatubali mwa situpaiwo.” <sup>46</sup> Na Yeisu iba, “Yakatai yabo ikabitonagau kaiwena yalotonan yagu kaiwe tupwana iyawatagili koliyau.” <sup>47</sup> Sinene ikatai nige sowasowana ikeno-wadam kabo me ana matausi yo me ana tabubu ilaoma italumiyasio Yeisu manna mena yo iba, “Yau yakabitonagiwo kaiwena nuwanuwagu woisi yalobai. Kam kaleko sopana yakabitonan kabo mwayamwayau woisi yalobai.” Tomo meuloili sinene ana walo sibenalan. <sup>48</sup> Yeisu iwalolau sinene koina iba, “Natugu, am meli iwoisiwo, kulau me am nuwa-daumwali.”

<sup>49</sup> Yeisu iyaelemo iedeedede kabo tomo yabo Yailo ana nume mena wasa ilawanama iba, “Natum iboitako. Nige sowana toyakayakatai ana sauga kuyavenuwan.” <sup>50</sup> Yeisu tomone

ana walo ibenalan na iwalolau Yailo koina iba, “Tabu ukakatewakaka na kumelimo kolyau na natum inamwanamwa.” <sup>51</sup> Saugana silaoma siyawatagili Yailo ana nume mena Yesu bodane ikausili tabu silulusae bwaimwanamo Pita, Yoni yo Yemesa yo gamasinene tamana yo sinana. <sup>52</sup> Bodane meuloina sivalavalam koyasili gamasinene kaiwena na iba, “Valam besi. Kaiwena gamasinene nige iboboita ikenokenomo.” <sup>53</sup> Ali nuwatu iboitako mwa Yesu ana walo kaiwena simalumaluwan. <sup>54</sup> Yesu gamasinene nimana mena ikabilau iba, “Gamasine, kutolo.” <sup>55</sup> Kabo gamasinene boita mena itoloyoi, yaluyaluwana ipileyoima, manna ilala yo ana kaba keno mena itolo yo imiyasio. Yesu iwalo kana siwolena yo ikekan. <sup>56</sup> Sinana yo tamana kateli sipitali siyaliyaya na iwalo kaiwe kolili iba, “Tabu yaiya yabo koina kwawawalo-masala yagu paisowa bwaite kaiwena.”

## 9

### *Yesu tobenaliyao iyawasali siyawatagili (Madiu 10:5-15 yo Malika 6:7-13)*

<sup>1</sup> Yesu tobenaliyao yoli tuwelo iyoganlima simiyagogo, kabo kaiwe yo lolina iwolegili kolili na yaluyaluwa biki sitao-yawatagilagili yo tomo siya mekali kasiebwa sikabi-namwanamwaili. <sup>2</sup> Kabo iyawasali siyawatagili silau Yaubada ana kaba lolina wasana siyakayakatai-yani yo tokasiebwa sikabi-namwanamwaili. <sup>3</sup> Sauga kikiunamo kabo silau na kali lolina iwolegili, iwalo kolili iba, “Tabu ginauli yabo kwalolokalai ami laune kaiwena, tem sige, tem kaleko kana

tobwa, tem kan o tem mane. Yo tem kami kwama tabu labui. <sup>4</sup> Tem kwalusae yanuwa yabo koina yo tomo yabo iyoganmiu, kwamiyamiya ana nume mena kanasiga yanuwane kwalogabaen. <sup>5</sup> Tem yanuwa yabo tomonliyao nige siyayaliyaya kaiwemi, kaemi dekadekawana wakatataiyani, kabo sikatai yakato kali maisa kani silobai. Imwawasi kabo yanuwane kwalogabaen.” <sup>6</sup> Mwa tobenaliyaone siyawatagili silotakikili silau yanuwa yo yanuwa kolili, kabo yanuwa meuloili kolili wasana namwanamwana siyakayakataiyani yo tokasiebwaos sikabi-namwanamwaili.

*Elodi nuwana ipwanopwano Yeisu kaiwena  
(Madiu 14:1-12 yo Malika 6:14-29)*

<sup>7</sup> Elodi, iya dedei Galili kana gavana, ginauli meuloili bwaite Yeisu ipaisowaili wasana ibenalan. Kabo nuwana ipwanopwano yo inuwanuwatu lalakina kaiwena tomo tupwaliyao siwaloba, “Tomone bwaite iya Yoni Toyababitaeso boita mena itoloyoima.” <sup>8</sup> Tupwaliyao siwaloba, “Bwaimwa Ilaitiya iyawatagilimayoi.” Yo tabe tupwaliyaoyoi siba, “Palopitao bagubagunali yabo itoloyoima boita mena.” <sup>9</sup> Na Elodi iba, “Beyabeyana yawalo Yoni galagalona sitomyako, na tomone bwaite yaiya iya na tomo meuloili ana paisowa meuloina kaiweli siedeede?” Kabo Elodi nuwanuwana lalakina tem Yeisu gitai.

*Yeisu ginauli kaba nuwapwanopwano  
ipaisowai tomo paibi tausani iyananli  
(Madiu 14:13-21 yo Malika 6:30-44 yo Yoni 6:1-14)*

10 Kabo tobenaliyao yoli tuwelo esali ipeili apositoloyao sipileyoima Yeisu koina yo ali paisowa meuloina wasana siwalowen koina. Kabo siyamo ikalaili mekanakavao silau yanuwa yabo esana Betesaida. 11 Na boda lalakina Yeisu ana laune wasana sibenalan kabo siyamuli-kusuli. Yeisu iyaliyaya kolili mwa iyoganlima, kabo iedeede kolili Yaubada ana kaba loina kaiwena yo siya sikasiebwa yo nuwanuwali namwanamwa silobai iwoisili. 12 Kabo kikiunamo dabwelo isugu, tobenaliyao yoli tuwelo silau Yeisu koina siwaloba, “Bodane kuyawasali silau kalo lalakili yo kalo kikiuli kolili dedei salili mena, kabo kali yo kaba keno siloya kaiwena dedei bwaite paepaeli bwagabwaga.” 13 Kabo Yeisu kainali iyamaisa iba, “Komiu kan kwaolegili sikekan.” Kabo tobenaliyao siwalotalawasi koina siba, “Bwaite tawae kolimai imiyamiyane bwaimwa beledi paibi yo iye labui. Gubesi, nuwanuwam kalau na kan kayamaisa bodane bwaite kaiweli?” 14 Na bodane bwaite kaloli mena tatao kali baibaiwa besiele paibi tausan. Yeisu iwalo ana tobenaliyao kolili iba, “Tomo kwayakasali boda kaigeda pipti yo boda kaigeda pipti na kwawalo simiyasio.” 15 Mwa tobenaliyao siginauli besiele, kabo tomo meuloili simiyasio. 16 Yo Yeisu beledi paibi yo iye labui ikalaili isakaisae bulibuli mena yo iwalo-muloloili Yaubada koina kabo itabekivikivili, iwolegili ana tobenaliyao kolili yo siya siyauyan tomo kolili. 17 Tomo meuloili sikekan diyali sisu, kabo ali kantele tobenaliyao sitano-gogon sitauli kodo mena kodo kana baibaiwa tuwelo.

*Pita iwalo-masala Yeisu iya Mesaiya  
(Madiu 16:13-28 yo Malika 8:27—9:1)*

<sup>18</sup> Kaliyate yabo Yeisu ibomamo ikawakawanoi na ana tobenaliyao siya siyaele mekanakavao kabo ineli kolili iba, “Boda siwaloba yakato yau yaiya?” <sup>19</sup> Kainana siyamaisa siwaloba, “Tupwaliyao siba kowa Yoni Toyababitaiso, tupwaliyao siba kowa Ilaitiya yo tupwaliyao siba kowa palopitao bagubagunali yabo itoloyoima boita mena.” <sup>20</sup> Kabo Yeisu iba, “Na komiu, kwawalo yakato yau yaiya?” Pita kainana iyamaisa iba, “Kowa Mesaiya iya Yaubada iwaloyameliyako.” <sup>21</sup> Kabo Yeisu ana tobenaliyao iyanuwapeili iba, “Tabu tomo yabo ana wasa kwaolena.” <sup>22</sup> Yo iwaloyoi kolili iba, “Tomo Natuna kani kamkamna meuloina ilobai, kabo Yudiya ali toloinao yo topwaoli lalakili yo lolina kana toyakayakataiwo kani sisikotanan yo siunuyamate kabo kaliyate yaiyona koina kani itoloyoi.”

*Yeisu kana muliya ipolowesosi*

<sup>23</sup> Kabo iwalo meuloili kolili iba, “Tem yabo nuwanuwana imuliya koliyau iboma ana namwanamwa isikotanan, kabo kaliyate kaigeda kaigeda kana kelose ikalai yo ikewai na imuliya koliyau. <sup>24</sup> Kaiwena yaiya tem nuwanuwana iboma yawasina ileboi kani yawasina igabaen, na yaiya tem yawasina igabaen kaiwegu ee kani yawasinane ileboi. <sup>25</sup> Tem tomo yabo yanuwa yaulina meuloina ikalai iloinayan na ibomayoi yaluyaluwana igabaen yo maisana naenaena ilobai, tawae kana namwanamwa? Nigele,

awa? <sup>26</sup> Tem tomo yabo imwalimwaline-yagau yo yagu walo imwalimwalineyan ee yau Tomo Natuna kani yamwalimwaline-yani saugana tem yapileyoima me yagu wasawasa yo mekaukava Tamagu ana wasawasa yo mekaukava aneloseyao yakayakasisili ali wasawasa. <sup>27</sup> Yawalo yawasosi kolimiu, tomo tupwaliyao siyaele bwaite koina Yaubada ana kaba loina sigitai kabo muli mena kani siboita.”

*Yeisu iya Yaubada ana gitesipwa tomona  
(Madiu 17:1-8 yo Malika 9:2-8)*

<sup>28</sup> Yeisu walone bwaite iwalowen nuwana kaliyate eit (8) imwawasi kabo tobenaliyao yoli yaiyona ikalaili Pita, Yoni yo Yemesa mekanakavao silau sikawasae koya mena sabi kawanoi. <sup>29</sup> Iya iyaele ikawakawanoi na manna kana koleya ibui yo kana kaleko mayamayalesosina yo ipigapigabu. <sup>30</sup> Kabo tautaubalao labui Mosese yo Ilaitiya, <sup>31</sup> sitolomayale Yeisu salina mena mayaleli ipigapigabu yo mekalikava Yeisu siedeede ana boita kaiwena, naga kani iboita Yelusalema koina besiele Yaubada ana nuwatu. <sup>32</sup> Pita mekanakavao manli ikenokeno mwa sikenomate na saugana sikeno-tolo kabo Yeisu ana wasawasa sigitai yo tabe tautaubalao labui sigitaili mekalikava sitotolo. <sup>33</sup> Tautaubalao labuine ali sauga logabaenna Yeisu, kabo Pita iwalo koina iba, “Taubala, inamwanamwa tem kita tamiyamiya bwaite koina. Kabo gwau yaiyona takabili, yabo kowa kaiwem, yabo Mosese kaiwena yo yabo Ilaitiya kaiwena.” Iwalo besiele na nige ikakatai tawae kaiwena

iwalowalone. <sup>34</sup> Saugana Pita iyaelemo iedeede yaloyaloi ilaoma meuloili iyakaboili kabo Pita yo kanakavao labui simatausi, kaiwena siya siyaele silusaeko yaloyaloi kalona mena. <sup>35</sup> Kabo kaina yabo ilaoma yaloyaloine koina iba, “Bwaite natugu iya yagitesipwai, kwabenali koina.” <sup>36</sup> Saugana kainane imwawasi mwa Yesu ibomamo sigitai. Sauganane koina tobenaliyao simwanou yo nige tomo yabo ana wasa siwowolena ginauli bwaite sigigitaine kaiwena.

*Yaubada ana kaiwe koina yaluyaluwa biki  
kaikaiwena gamene koina Yesu itao-yawatagilan  
(Madiu 17:14-18 yo Malika 9:14-27)*

<sup>37</sup> Yanuwa ilayan Yesu me ana tobenaliyao yoli yaiyona silobima koya mena, kabo boda lalakina silaoma Yesu mekalikava sielobelobe. <sup>38</sup> Tomo yabo bodane luwali mena iyoga-laoma iba, “Toyakayakatai, yakawanoi koliwo, natugu tauna ukwate-kamkamna-yani kaiwena iya natugune kaigedamo. <sup>39</sup> Sauga ibaibaiwa yaluyaluwa biki koina imiyamiya yo iwui yo ikikiwasi yo polu gamwana mena iyawayawatagili. Na yaluyaluwa bikine nige natugu ilologabaen kanasiga yona meuloina isibayanayanae. <sup>40</sup> Mwa yakawanoiko am tobenaliyao kolili yakato yaluyaluwane sitao-yawatagilan na nige sowasowali.” <sup>41</sup> Kabo Yesu iwalo tobenaliyao kolili iba, “Yogu ikwatakwata-yagimiu. Kaiwena komiu te yau tamiyamiya sauga imamalawesosi yo yakalakisiye-yagimiu na nuwana nige ami



meli ipapagan na yaluyaluwa bikine kwatao-yawatagilan.” Kabo Yeisu itagelakeile yo iwalo tomone koina iba, “Natum ukwalaiyama kolyau.” <sup>42</sup> Na saugana gamene ilalaoma kabo yaluyaluwa bikine igabae-yatalu bwatano mena yo ikikiwasi. Yeisu iwalo yaluyaluwa bikine koina iyawatagili, kabo gamene ilogabaen yo inamwanamwa. Mwa Yeisu gamene iwolena-yapileyoi tamana koina. <sup>43</sup> Yo tomo meuloili kateli sipitali Yaubada ana kaiwe lalakina kaiwena. Tomo siya siyaele sinuwanuwatu ginauli meuloili bwaite Yeisu ipaipaisowaili kaiweli, mwa iwalo ana tobenaliyao kolili iba, <sup>44</sup> “Yagu walo bwaite kwabenalan-namwanamwai. Tomo Natuna sauga kubwakubwana koina kani sitalamwan tomo nimali mena.” <sup>45</sup> Na tobenaliyao nige nuwali imamayale Yeisu ana walone kaiwena. Matausi kaiwena nige sowasowali sineli koina ana walo kana dudulai kaiwena.

*Yaiya esana yanuwa yaulina mena ipeiyatalu naga Yaubada kani ipeiseyan  
(Madiu 18:1-5 yo Malika 9:33-40)*

<sup>46</sup> Tobenaliyao ali boda kalona mena siegamwagamwa-pakiki-yagili tem yaiya kaloli mena esana ilalaki. <sup>47</sup> Yeisu ali nuwatu ikataiyako kabo melumelu kikiuna yabo iyoganama yo iyatolo salina mena. <sup>48</sup> Kabo iwalo kolili iba, “Yaiya tem esagu mena melumelu kikiuna yabo isagui bwaimwana iya isaguiyau, na yaiya tem isaguiyau ee iya kagu toyawasa tabe isagui. Yaiya tem luwamiu mena esana kwapeiyatalu ee iya esana ilalakisasi.” <sup>49</sup> Kabo Yoni iwalo Yeisu koina iba, “Taubala, tomo yabo kagitai esam mena

yaluyaluwa biki itao-yawatagilagili kabo kawalo-kausi tabu ipapaisowai yoi, kaiwena iya nige ala boda yabo.” <sup>50</sup> Yeisu iwaloba, “Tabu kwawawalo-kausi kaiwena yaiya tem nige ikakalomagigilagimiu bwaimwa iya kamikava.”

*Sameliya yanuwana yabo tomoliyao Yeisu sisikotanan*

<sup>51</sup> Yeisu ana boita kana sauga ikelakubwamako mwa kani yanuwa yaulina ilogabaen na ipileyoi bulibuli mena kabo ana nuwatu iyakaiwe yakato ilau Yelusalema. <sup>52</sup> Tomo tupwaliyao iyawasa-bagunayagili silau dedei Sameliya yanuwana yabo koina na kaba miya sikatububunan Yeisu mekanakavao kaiweli. <sup>53</sup> Na yanuwane tomonliyao nige Yeisu koina siyayaliyaya tem ilusae ali yanuwa mena, kaiwena sikatai yakato ilalau Yelusalema kaiwena na siya Sameliya Nume Tabu Yelusalema koina sisikotanan. <sup>54</sup> Saugana tobenali Yemesa yo Yoni wasane bwaite sibenalan simunamunai mwa sineli Yeisu koina siwaloba, “Taubala, nuwanuwam kalau kawalo mayau ilobima bulibuli mena yo igabuli siwedoli?” <sup>55</sup> Mwa itagelakeile manna ilau kolili kabo iyokoiyagili, <sup>56</sup> mwa Yeisu me ana tobenaliyao silau yanuwa uloina koina.

*Yeisu kana muliya kaiwena sowasowana tatalam yawasosi*

*(Madiu 8:19-22)*

<sup>57</sup> Yeisu me ana tobenaliyao silalau kamwasa mena, kabo tomo yabo iwalolau koina iba, “Toisabo yanuwa koina kulalau, kani yamuliya koliwo.” <sup>58</sup> Yeisu tomone kainana iyamaisa

iwaloba, “Bwauwa ule mekali gula simiyamiya yo man sievaeva me kali noi simiyamiya, na yau Tomo Natuna nige yau kaba miya ipapagan na koina yakeno.” <sup>59</sup> Tabe iwalo tomo yaboyoi koina iba, “Kumuliya koliyau.” Na tomone Yesu kainana iyamaisa iwaloba, “Guyau, kutalamwagau na kusanasanaiyau tamagu iboita yalau yapei, kabo yamuliya koliwo.” <sup>60</sup> Kabo Yesu iwalo koina iba, “Toboita ali toboita sipei, na kowa kulaoma kulau Yaubada ana kaba loina wasana kuluwewasayani.” <sup>61</sup> Yo tomo yaboyoi iwalo yoi Yesu koina iba, “Taubala, nuwanuwagu yamuliya koliwo na baguna kutalamwagau na yalau yakawa-kaiyoni totouguwao kolili.” <sup>62</sup> Na Yesu iwalo koina iwaloba, “Tem yaiya tomo nuwanuwana ipaisowa na sauga meuloina igitegite-pileyoi iya nige sowasowana Yaubada ana kaba loina kaiwena ipaisowa.”

## 10

*Yesu tomo kali baibaiwa sebenti tu iyawasali siyawatagili*

*(Madiu 11:20-24)*

<sup>1</sup> Kabo muli mena Yesu boda uloili igitesipwaili tomuliyayao kaloli mena yo iyawasali kali baibaiwa sebenti tu sibaguna silau yanuwa yo kalo meuloili iya kani ilau kolili. Ali lau koina yoli labui labui iyawasali. <sup>2</sup> Kali loina iwolegili iwaloba, “Tano ilalaki kanna simatuwa, na topaisowa nige sibabaibaiwa. Na sowasowana wakawanoi Guyau koina, iya tano tanuwagana, na tem topaisowao tupwaliyaoyoi iyawasali silaowa sisaguimiu ana tano kanna wakeli.

<sup>3</sup> Na kani yayawasamiu kwalalau besiele sipi silalau bwauwa sokasokali luwali mena. <sup>4</sup> Tabu ami mane wakakalaili o tem ami gogo kana tobwa, o tem kaemiu kana suma kwalolokalaili. Tabu kwalolo-totolo kamwasa mena na tomo mekamikavao kwaeededede. <sup>5</sup> Saugana tem kwamwalisae nume yabo koina baguna kwawalo kolili kwaba, ‘Nuwadaumwali Yaubada iyeyawa numene kana tomiya kolimiu.’ <sup>6</sup> Tem tomo me ali nuwadaumwali simiyamiya, ami walo-mulolo nuwadaumwali kani imiyamiya kolili. Tem nigele, ami walo-mulolone kani ipileyoiva kolimiu. <sup>7</sup> Kwamiyamiya numene koina, kabo kan yo waila siya siyeliwa wakekan yo kwanuma kaiwena ilonamwayan bwaite topaisowa maisana. Tabu kwatatakikili nume yo nume kolili. <sup>8</sup> Tem kwalusae yanuwa yabo koina na tomo siyoganmiu yo siyaliyaya kaiwemi kanne sikakatububunanne kaiwemi wakekan. <sup>9</sup> Tokasiebwaone yanuwane koina wakabi-namwanamwaili yo ali wasa kwaolegili kwawaloba, ‘Yaubada ana kaba lolina ilaomako salimiu mena.’ <sup>10</sup> Na tem kwalusae yanuwa yabo koina na tomo nige siyayaliyaya kaiwemi, kwalau ali kamwasa mena kwawaloba, <sup>11</sup> ‘Ami yanuwa kauna yo dekadekawana kaekaemai mena ipatu kakotatai-yani kolimiu na wakatai kani maisana naenaena kwalobai. Tabe kwanuwatu-kalatan yakato Yaubada ana kaba lolina ilaomako salimiu mena.’ <sup>12</sup> Na yawalo kolimiu, yanuwane siya sisikotanagimiu yatala kana sauga koina kali maisa kani ilalakisosi sikalai kabo Sodoma.

<sup>13</sup> Oo tomo Yudiya kwamiyamiya yanuwa

Kolasin yo Betesaida katekamkamnamiu, bwaliga kani kwasilae. Tauna kona ginauli kaba nuwapwanopwano yapaisowailiko luwamiu mena, na nige kwanunuwabui. Ginauli kaba nuwapwanopwanone nige yapapaisowaili Taiya yo Saidoni manli mena. Na tem yapaisowaili Taiya yo Saidoni manli mena kani mwayamwayau kwauya kwamana sikwamai yo kau koina simiyasio yo sinuwabui. <sup>14</sup> Na siya Taiya yo Saidoni, Yaubada kani isikotanagili kaiwena siya toyauyaule yawasosi. Na yawalo kolimiu, yatala kana kaliyate koina, komiu Kolasin yo Betesaida, maisamiu ipolowesosi kabo muli mena Taiya yo Saidoni kali maisa. <sup>15</sup> Gubesi komiu Kapeneomi? Nuwana ami nuwatu yakato Yaubada esamiu ikeleisinan bulibuli mena? Nigele. Kani ipeiyatalumiu kwalobi molosi toboitao ali yanuwa gunna mena.” <sup>16</sup> Kabo Yesu iwaloyoi yoli sebenti tune kolili iba, “Yaiya tem ami walo ibenalan yagu walo ibenalan. Yaiya tem isikotanagimiu, isikotanagau. Na yaiya isikotanagau bwaite iya kagu toyawasa isikotanan.” Yesu ana walo bwaite sibenalan kabo meuloili silau yo sipaisowai besiele tawae Yesu iwalowen kolili.

*Tomo sebenti tune sipileyoima Yesu koina  
(Madiu 11:25-27 yo 13:16-17)*

<sup>17</sup> Yoli sebenti tune sipileyoima me ali yaliyaya yo siwaloba, “Guyau, tomo meuloili ama walo sibenalan. Yo tabe besiele yaluyaluwa biki saugana esam mena kawalo kolili ama walo sibenalan simwasali siyawatagili.” <sup>18</sup> Yesu

iyaliyaya ali paisowa kaiwena kabo kainali iya-maisa iba, “Yamanman-kulakula na Seitani yag-itai ana kaiwe ibelu yo bulibuli mena ibekuma besiele pigabu. <sup>19</sup> Ami kaiwe yaeyawa na sowa-sowana weso yo gasakilikili pwatali mena kwalau kwautu-yamateli yo kami tokalomagigili Seitani ana kaiwe wakaiwe-gabaen, nige sowasowana kwasilae. <sup>20</sup> Na tabu yakato yaluyaluwa biki ami walone sibebenalanne kaiwena kwayaliyaya. Na iyamo kwayaliyaya kaiwena esamiau Yaubada ilele-lobiyenako ana buki koina bulibuli mena.” <sup>21</sup> Sauganane koina Yaluyaluwa Tabuna yaliyaya koina Yeisu iloyakalapowon kabo iwaloba, “Tamagu, bulibuli yo yanuwa yaulina ali Guyau, yatobalanagiwo kaiwena am kaba lolina kana katai kuwadam tosonoga yo tokatai kolili yo kuyamayaleyako siya besiele gagagili kolili. Tamagu, yakawa-toki koliwo kaiwena am nuwatu kupaisowai besiele.”

<sup>22</sup> “Katai meuloina Tamagu iyeyamako na yayamayale tomo kolili. Nige yabo ikakataiyau iyamo Tamagu yo nige yabo Tamagu ikakatai yaumo Natuna yo siya yagitesipwaili Tamagu yayamayale kolili.”

<sup>23</sup> Yeisu itagelakeile manna ilau ana tobenaliyao yoli tuwelo sibomamo kolili iwalolau iba, “Walo yawasosi Yaubada iwalo-muloloimiu kaiwena tawae komiu wagitai tomo tupwaliyao nige sigigitai. <sup>24</sup> Na yawalo kolimiu, palopitao yo kin bagubagunali sibaibaiwa nuwanuwali lalakina tawae komiu wagitai siya tabe sigitai, na nige sigigitai, yo nuwanuwali lalakina tawae komiu kwabenalan siya tabe sibenalan, na nige

sibebenalan.”\*

*Walo kobwaibwaili tomo Sameliya kaiwena*

<sup>25</sup> Sauga yabo koina loina kana toyakayakatai yabo itolo na Yeisu itonan ineliyan iwaloba, “Toyakayakatai, tawae yapaisowai na yawasi miyamiya yaina yalobai?” <sup>26</sup> Yeisu kainana iyamaisa iba, “Buki Tabu ana walo gubesi am yasiyasilina? Kana dudulai gubesi am kalakalaina?” <sup>27</sup> Mwa tomone iwaloba, “Yeoba am Yaubada kumulolo koina katem meuloina koina, yaluyaluwam meuloina koina, am kaiwe meuloina koina yo am nuwatu meuloina koina. Yo kamkava kumulolo koina besiele kuboma kumulolo koliwo.” <sup>28</sup> Yeisu iwalolau koina iwaloba, “Am walo idudulai. Kupaisowai besiele na yawasi miyamiya yaina ukwalai.” <sup>29</sup> Na loina kana toyakayakataine nuwanuwana iboma ipeiseyan yakato iya todudulai. Kabo iwalo Yeisu koina iwaloba, “Yaiya kaukava na yamulolo koina?” <sup>30</sup> Ana walo Yeisu iyamaisa iwaloba, “Tomo yabo ilaomaya Yelusalema ilalau yanuwa Yeliko kaiwena kabo tokewali sikeno-wadam kamwasa mena, sikabikalatan kana kwama silolo yo ana gogo meuloina sikewalili na siunu-gwalagwalai kikiunamo iboita kabo silogabaen. <sup>31</sup> Na sauganane koina topwaoli yabo ilalau kamwasane kaigedana koina. Saugana tomone igitai ikenokeno kabo ilogege ilau papali yabo mena. <sup>32</sup> Besiele tabe tapwalolo kana topaisowa yabo susu Libai tomona, iyawatagilima dedeinane koina yo tomone igitai

---

\* **10:24:** Yeisu iwalowalo ibomayoi kaiwena yo ana yakayakatai kaiweli.

kabo ilogegeyoi ilau kamwasa papali yabo mena. <sup>33</sup> Na Sameliya tomone yabo imwalisae ana donki pwatana mena ilaulau yo iyawatagili dedeinane koina tomone igitai ikenokeno, kabo katena ikamkamna-yani. <sup>34</sup> Kabo ikaisulu ilau olibe kannu mekanakava oine ikalaili kana gai kolili ipeili yo kaleko mena ipanli. Ipeiseyan ana donki pwatana mena yo ilawan yanuwa mena, kabo ilawan nume taumana yabo koina yo igitekalatan. <sup>35</sup> Yanuwa ilayanyoi, kabo siliba labui iwolena nume taumana tanuwagana koina yo iwalolau koina iwaloba, “Tomone bwaite ugitekalatan na saugana tem yapileyoima tawae kusagui koina kani yayamaisa-yapileyoi koliwo.” <sup>36</sup> Kabo Yeisu ana edeedede iyemwawasi yo inelilau lolina kana toyakayakatai koina iwaloba, “Gubesi am nuwatu? Tomone yoli yaiyonane luwali mena yaiya tosilaene kanakava?” <sup>37</sup> Lolina kana toyakayakataine neline iyamaisa iwaloba, “Iya ikatekamkamna-yani mwa isagui.” Kabo Yeisu iwalolau koina iwaloba, “Tabu kowa kulau kupaisowai besiele.”

*Yeisu iyaele Mata yo Meli ali nume mena*

<sup>38</sup> Yeisu me ana tobenaliyao ali laune koina siyawatagili yanuwa yabo koina. Na yanuwane koina sine yabo esana Mata imiyamiya. Yo iya Yeisu iyoga-luseyan ana nume mena. <sup>39</sup> Na Mata kanakava imiyamiya esana Meli iya ilau imiyasio Yeisu salina mena na ana edeedede ibenabenalan. <sup>40</sup> Na Mata inuwanuwatu lalakina kan kana paisowa yo paisowa tupwaliyao kaiweli kabo ilau Yeisu koina yo iwaloba, “Guyau, gubesi am nuwatu paisowa meuloina yabomamo



yaginaginauli na kaukava Meli ilogabaegau iyaele mekamkava am edeedede ibenabenalan na nige isasaguiyau? Kuwalo na ilaoma isaguiyau.”  
<sup>41</sup> Guyau Mata kainana iyamaisa iba, “Mata, Mata, kunuwanuwatusosi ginauli meuloili kaiweli, <sup>42</sup> na ginauli kaigedamo kana nuwatu ilalaki. Bwaite Meli igitesipwai inamwanamwasosi, kabo tabu yaiya yabo ikakausi.”

## 11

*Yeisu ana yakayakatai kawanoi kaiwena  
 (Madiu 6:9-13 yo 7:7-11)*

<sup>1</sup> Sauga yabo Yeisu iyaele ikawakawanoi yanuwa yabo koina. Saugana ana kawanoi iyemwawasi, kabo ana tobenali yabo iwalo koina iba, “Guyau, kuyakataimai na tem kakawanoi besiele Yoni ana tobenaliyao iyakataili.” <sup>2</sup> Kabo Yeisu iwalo kolili iwaloba, “Saugana wakawanoi kwawalo bwaite besiele. Tamamai, esam siyakasisiyan, mumugam ilobima. <sup>3</sup> Kaliyate kaigeda kaigeda kamai kuyelima kolimai. <sup>4</sup> Ama naenaena kunuwatu-pwaikili, kaiwena kamakavao meuloili ali naenaena kolimai kanuwanuwatu-pwaikili. Tabu kulalawagimai woya koina.”

*Takawanoi samasamalulu*

<sup>5</sup> Kabo Yeisu iwaloyoi kolili iwaloba, “Kaba gite yabo bwaite. Tem yabo kolimiu boniyai luwaluwalina ilau ana eliyam ana nume mena yo iba, ‘Kaukava, beledi yaiyona kuyelima, <sup>6</sup> kaiwena kagu taumana yabo ilaoma kamwasa mamalawena koina iyaele yagu nume mena,

na nige kan yabo imiyamiya koliyau na yaolena koina.’ <sup>7</sup> Tem ana eliyam kainana iyamaisa iwaloba, ‘Tabu kuyayanoiyou, gamwa yakausiyako yo menatuguwao kakenokeno nige sowasowana yatolo yo ginauli yabo yaeyawa.’ <sup>8</sup> Na iyamo tomone ana kipisi-samasamalulu kaiwena kani ana eliyamne itolo na tawae nuwanuwana iwolena. <sup>9</sup> Na yawalo kolimiu, wakawanoi kabo Yaubada iyeyawa, yo kwaloya kabo kwalobai, yo wakipisi kabo gamwa isoke kolimiu. <sup>10</sup> Kaiwena tem yaiya ikawanoi kani ikalai, yaiya iloyai kani ilobai yo yaiya ikipisi kani gamwa isoke koina. <sup>11-13</sup> Kabo takatai tem takawanoi Yaubada koina yakato Yaluyaluwa Tabuna iyeyama kolila kani iginuli besiele, kaiwena iya katena sokesokena yawasosi. Iya ana mulolo kita natunao kolila ilalakisosi kabo tama yanuwa yaulina ali mulolo natuliyao kolili. Komiu tamaliyao, tem natumiyao sikawanoi iye kaiwena, gubesi, kani weso kwaolena? Nigele. O tem sikawanoi pou kaiwena, kani gasakilikili kwaolena? Nigele. Bwaine besiele, tem takawanoi Tamala koina Yaluyaluwa Tabuna kaiwena kani iyeyama kolila.”

*Yeisu iya nige Seitani ana boda yabo kaiwena ikalekaleya Seitani ana boda koina (Madiu 12:22-30 yo Malika 3:20-27)*

<sup>14</sup> Yaluyaluwa biki yabo imiyamiya tomo yabo koina yo nige sowasowana iedeede. Yeisu ilau tomone koina yo yaluyaluwa bikine itao-yawatagilan. Kabo tomone iyatubu iedeede kabo sauganane koina boda kateli sipitali.

15 Na Palisi tupwaliyao siwaloba, “Yeisu iya imiyamiya Seitani ana boda kalona mena mwa kaiwena sowasowana yaluyaluwa biki itao-yawatagilagili.” 16 Boda tupwaliyaoyoi nuwanuwali Yeisu sitonan kabo siwalo koina siwaloba, “Kilakilala yabo uginauli na kakatai walo yawasosi am kaiwe ilaoma Yaubada koina.”

17 Yeisu bodane ali nuwatu ikataiyako kabo iwalolau kolili iwaloba, “Tem boda kaigeda na siyakasa boda labui sipaisowai kolili na sibomayoi siekalekaleya-yagili kabo bodane kani mwayamwayau itatagwaligwali imwawasi. Tabe besiele tem susu yabo iyakasa kani mwayamwayau itatagwaligwali imwawasi. 18 Ee besiele tabe Seitani ana boda. Tem sibomayoi siekalekaleya-yagili kolili kabo bodane kani mwayamwayau itatagwaligwali imwawasi. Na iyamo nigele, Seitani ana boda ikaiwe, kaiwena siyesagusagu-wagili, na nige siekalekaleya-yagili. Na komiu kwawawalo yakato yau Seitani ana boda yabo mwa kaiwena yaluyaluwa biki yatao-yawatagilagili. Bwaine mwakota kaiwena tem yau yamiyamiya Seitani ana boda kalona mena kani nige yaluyaluwa biki yabo yatao-yawatagilan. 19 Komiu Palisiyao ami tobenaliyao yaluyaluwa biki sitao-yawatagilagili. Na yau tem Seitani ana kaiwe koina yaluyaluwa biki yatao-yawatagilagili kabo yaiya ana kaiwe koina komiu ami tobenaliyao yaluyaluwa biki sitao-yawatagilagili? Kaiwena ama paisowa kaigedana. Na ami tobenaliyao ami yakewa mwakomwakotana kani siwalo-masalan kolimiu kaiwena siya sikataiyako yakato Yaubadamo ana

kaiwe koina sowasowana yaluyaluwa biki tatao-yawatagilagili. <sup>20</sup> Na tem Yaubada ana kaiwe koina yaluyaluwa biki yatao-yawatagilagili walo yawasosi Yaubada ana kaba lolina ilaomako kolimiu. <sup>21-22</sup> Tem tokaiwe yabo ana nume igitekalatan yo ana kaleya kelepana yo ana ebeu inonowaili, me ana nuwadaumwali kaiwena ana meli ipei ana kaleya kelepana yo ana ebeu kolili. Na saugana tem yabo iya ana kaiwe ilalakisosi ilaoma mekanakava sikaleya yo iunui kani ana kaleya kelepana yo ana ebeu ikele-gabaegili koina. Imwawasi kani ana gogo wasawasa iyauyan. Bwaine besiele yaginauli saugana tomone nige kainana yawoisi, yakaleya Seitani koina, yaunui, ana kaleya kelepana yo ana ebeu yakele-gabaegili yo tomone yawasina yaolena-yavivila. <sup>23</sup> Yaiya nige imiyamiya koliyau iya kagu tokalomagigili. Yo tem yaiya yabo nige mekaukava kapapaisowa-gogo iya yagu paisowane kana tosibayanae.”

*Yaluyaluwa biki ana pileyoima tomone kalona mena*

*(Madiu 12:43-45)*

<sup>24</sup> Yeisu iwaloyoi iba, “Saugana yaluyaluwa biki iyawatagilima tomo yabo koina, yaluyaluwane dedei leleyana ule bwagabwaga mena itakitakikili ana kaba kaiyawasi iloyaloyai, na nige yabo ilolobai. Mwa iba, ‘Naga kani yapileyoi tomone yalologabaenne koina.’ <sup>25</sup> Saugana ipileyoi igitai tomone katena besiele nume yabo sikuyayako yo sikatububu-nonowaiyako. <sup>26</sup> Kabo ilau yo ana tali yaluyaluwa biki kolili kali baibaiwa seben tabe ikalaili siya mumugali

naenaesosili, kabo mekanakavao silusae yo simiyamiya tomone katena koina. Tomone ana miyamiya bagubagunana inae na bwaite muli mena inaesosi.”<sup>27</sup> Saugana Yeisu iyaele iedeedede kabo sine yabo iyoga-laoma bodane luwali mena iba, “Sinene ikabiwo yo susuna koina kususu tatobalani.”<sup>28</sup> Yeisu kainana iyamaisa iwaloba, “Siya analiyao Yaubada ana walo sibenalan yo siobigai sinamwanamwasosi kabo muli mena sinene iya ikabiyau kana tobali.”

*Tomo nuwanuwali Yeisu kilakilalayabo iginauli sigitai*

*(Madiu 12:38-42)*

<sup>29</sup> Tomo bodali ilalaki ilaulau kabo Yeisu iwalolau kolili iwaloba, “Yaso bwaite komiu toyauyaule, nuwanuwamiu kaba gite yabo yaginauli kaiwemi na kani nige kaba gite yabo yaeyawa, bwaimwanamo iyawatagiliko palopita Yona koina.”<sup>30</sup> Yona iyamala kaba gite tomo Ninibe kaiweli, na besiele tabe yau Tomo Natuna yaemala kaba gite yaso bwaite saugane kaiwemi.”<sup>31</sup> Kaliyate yatala koina Seba ali toloina lalakina sine yabo (kuin) kani itolo yo ikawa-naenae-yagimiu kaiwena sauga beyabeyana koina ilaoma dedei kelamamalawe koina yavana ana dedei mena nuwanuwana Kin Solomoni ana yakayakatai sonosonogana ibenalan. Na yawalo kolimiu, yabo iyaele bwaite, iya Kin Solomoni esana ilalaki-gabaen. Na ana yakayakatai nige kwabebenalan yo nige kwanunuwabui.”<sup>32</sup> Tabe kaliyate yatala koina tomo Ninibe kani sitolo sikawa-naenae-yagimiu, kaiwena sauga beyabeyana koina Yona ana

guguye sibenalan kabo mumugali naenaena koina sinuwabui. Na yawalo kolimiu, yabo iyaele bwaite, iya Yona esana ilalaki-gabaen. Na ana guguye nige kwabebenalan yo nige kwanunuwabui.”

*Kaba gite mayale kaiwena  
(Madiu 5:15 yo 6:22-23)*

<sup>33</sup> Nige sowasowana tomo yabo mayale igabu kabo iwadam o gulewa ikalai yo mayalene ikop-waiki. Na kani ipei ana kaba miya mena na mesabana siya tolusae numene koina mayalena sigitai. <sup>34</sup> Manim iya besiele yom kana mayale. Tem manim sinamwanamwa, kani yom meuloina imayale. Na tem manim sinae, kani yom meuloina iboniboniyai. <sup>35</sup> Ugitekalatagiwo tabu mayalene katem mena iboboniboniyai. <sup>36</sup> Kabo tem yom meuloina imayale yo nige dedei yabo iboboniboniyai kani meuloina imayale yawasosi besiele odam mayalena imayamayale koliwo.

*Palisiyao yo loina kana toyakayakataiwo ali mwakota kaiwena maisana silobai  
(Madiu 23:1-36 yo Malika 12:38-40)*

<sup>37</sup> Saugana Yeisu ana walo iyemwawasi Palisi yabo ikawanoiyen tem ilau ana nume mena yo mekanakava sikekan. Kabo Yeisu ilau ana nume mena ilusae yo imiyasio kaba kekan mena. <sup>38</sup> Na Palisine igitai Yeisu nige nimana idedeuli kekan kana loina kaiwena kabo katena ipitali.\* <sup>39</sup> Kabo Yeisu iwalo koina iwaloba, “Komiyo boda Palisi besiele komwa yo gaeba bikibikili, kaiwena

---

\* **11:38:** Yudiya ali loina bwaite besiele. Baguna nimali sideulili kabo sikekan.

dagelamiumo kwadeudeulili, na kalomiu ipowon yawasosi kewali yo mumuga naenaeli kolili. <sup>40</sup> Toyauyaule komiu. Iya Yaubada kaigedana dagela yo kalo iboma labuine iyamayaleli. <sup>41</sup> Na temga gogo wasawasane kalomiu mena siya kwamankikiwasi-yagili sauga meuloina kwasoiyagili tobubutumao kolili kani yomiu meuloina sikapwa. <sup>42</sup> Oo katekamkamnamiu Palisi, bwaliga kwasilae. Kaiwena loina lalakili kwanuwa-mwatainagili na loinamo kikiuli kwanuwanuwatu-kalatagili. Loina lalakili siya Yaubada ana mulolo yo yatala dudulaina. Loina kikiuli siya loina kaigalu yo pam yo venavena kaiweli. Komiu ami sauga wagabagabaen kaigalu yo pam yo venavena kali yakasa koina, kikiuna kwaolena Yaubada koina na meuloina wakalai kaiwemiu. Na ilonamwayagimiu bwaite ginauli lalakiline waginauli-baguna-yagili kabo muli mena ginauli kikiuli. <sup>43</sup> Oo katekamkamnamiu Palisi, bwaliga kwasilae. Kaiwena nume tapwalolo koina nuwanuwamiu kwamiyasio baguna tomo manli mena. Tabe tem tomo silobaimiu kaba maketi koina nuwanuwamiu sigitaimiu na me ali yakasisi sikawatoki kolimiu. <sup>44</sup> Oo katekamkamnamiu, bwaliga kwasilae. Kaiwena komiu katemiu luwana mena ginauli naenaeli sipowon besiele salai siya nige kilakilala yabo yo tomo nige sikakatai yakato kalona mena bowa ikalapowon, kabo silolokeikeile pwatali mena siutumonamona.”

<sup>45</sup> Loina kana toyakayakatai yabo Yeisu ana walo ibenalan, kabo iwalolau koina iwaloba, “Toyakayakatai, saugana am walo kuwalowen

palisi kaiweli ee kai tabe ukawa-naenaeyagimai.”<sup>46</sup> Yeisu kainana iyamaisa iwaloba, “Oo katekamkamnamiu lolina kana toyakayakataiwo, komiu tabe bwaliga kwasilae. Kaiwena lolina polopoloweli kwapeili tomo pwatali mena kabo kali kayakayale ipolowesosi kolili na komiu nige ginauli yabo kwapapaisowai na yakato kwasaguili.<sup>47</sup> Oo katekamkamnamiu, bwaliga kwasilae. Kaiwena palopitao salaili mena kali nuwatu-kalatan kwapaisowaili na siya palopitaone tubumiyao siunuyamateli.<sup>48</sup> Kabo kwawalo-masalagimiu tubumiyao ali paisowa wakawa-namwanamwa-yani, kaiwena siya palopitao siunuyamateli yo komiu salaili mena kilakilala kwapaisowaili.<sup>49</sup> Bwaite kaiwena Yaubada ana sonoga mena iwaloba, ‘Palopitao yo apositoloyao kani yayawasali silau kolili, mwa tupwaliyao kani siunuyamateli yo siya tupwaliyao siyakamkamnali.’<sup>50</sup> Mwa koina komiu yaso bwaite kani maisa naenaena meuloina kwalobai palopitaone ali boita kaiweli yanuwa yaulina ana kaba tubu mena yo kanasiga kabona.<sup>51</sup> Iyatubuya Eibeli koina kanasiga Sekalaiya. Sekalaiya siunui kaba pwaoli yo Nume Tabu kana dedei yakayakasisina luwaluwaili mena. Na yawalo kolimiu, todudulai ali boita meuloina maisana komiu yaso bwaite kani kwalobai.<sup>52</sup> Oo katekamkamnamiu komiu lolina kana toyakayakataiwo, bwaliga kwasilae. Kaiwena Yaubada ana katai kana ki iyaele wakele-gabaenako. Nige Yaubada wasana kwayayakatai-yadudulai tomo kolili. Mwa kaiwena kani nige kwaboma kwalulusae.



Tabe siya nuwanuwali silusae ali kamwasa wakaukausi.”

<sup>53</sup> Yeisu numene ilogabaenako. Kabo sauganane koina Palisi mekalikavao loina kana toyakayakataiwo me ali munamunai kabo siyatubu Yeisu sikawa-naenae-yani mwa siloina yakato kani neli sibaibaiwa sineliyagili koina na tem sigamwapakiki mekalikava. <sup>54</sup> Kaiwena siya nuwanuwali tem Yeisu ana edeedede koina lopwano yabo silobai na mesabana koina sikabikalatan.

## 12

<sup>1</sup> Sauganane tomo bodali kali baibaiwa tausan yo tausan silogogoma yo sietubatubali-yagili, kabo Yeisu ieedeedede baguna ana tobenaliyao kolili iwalooba, “Wagite-kalatagimiu Palisi ali yisti kaiwena, mumugali mwakomwakotana bwaite kabona yawalowenako kolimiu kisi mumugaline ipanaisiwa kolimiu. <sup>2</sup> Tawae ginauli wadawadamli waginaulili kani simayale tomo sigitaili sikataili. <sup>3</sup> Kabo tawae kwawalowalowen boniboniyai mena kani tomo sibenalan imayale, yo tawae kwabalabala-mumuwan kamikavao tenali mena biliutusi kalona mena kani siyoga kaikaiwe ganamuli mena na tomo meuloili sibenalan.”

*Tabu kwamamatausi tem tomo nuwanuwali siunuyamatemiu*

*(Madiu 10:26-33 yo 12:32 yo 10:19-20)*

<sup>4</sup> “Yagu eliyamwao, tabu tomo kwamamatausagili siya tem nuwanuwali siunuyamatemiu kaiwena siya sowasowana

kwapimiumo siunuyamate, na nige sowasowali ginauli yaboyoi siginauli boita mulina mena. <sup>5</sup> Ami wasa yaeyawa, Yaubadamo iya kwamatausan, iya ana kaiwe imiyamiya sowasowana yomiu iunuyamateli yo muli mena tabe sowasowana ikele-luse-yagimiu mayau wedowedolina koina. Besiele yawalo kolimiu, iya bwaite kwamatausan. <sup>6</sup> Bwagana kitekitele valigigi sigimwala-yagili maisana toeya labuimo, na Yaubada nige kitekitelene yabo igigite-gabaen. <sup>7</sup> Besiele tabe komiu itomiu wiyaliyao kali baibaiwa iyasiliyako. Kabo tabu kwamamatausi kaiwena komiu maisamiu ilalakisosi kabo kitekitele meuloili maisali. <sup>8</sup> Na yawalo kolimiu, tem yaiya tomo manli mena iwalo-masala yakato iya yagu tomo, iya esana kani yau Tomo Natuna yawalo-masalan Yaubada ana aneloseyao manli mena. <sup>9</sup> Na tem yaiya tomo manli mena siuvalayagau, yau tabe kani yauvalayan Yaubada ana aneloseyao manli mena. <sup>10</sup> Yaiya tem Tomo Natuna ikawa-naenaeyan, sowasowana inuwabui na nuwatu-pwaiki ilobai Yaubada koina sauga yatala koina, na yaiya iwalo kawasewa Yaluyaluwa Tabuna koina, Yaubada tomone ana pwanoli kani nige inunuwatu-pwaiki. <sup>11</sup> Saugana tem sikalaimiu silawagimiu Yudiya ali nume tapwalolo mena yatala kaiwena, o tem sipeimiu yanuwa kana toloinao manli mena tabu kwanuwanuwatu tawae kani kwawalowen na koina livasi kwalobai. <sup>12</sup> Kaiwena sauganane koina Yaluyaluwa Tabuna iyakenayagimiu tawae kani kwawalowen.”

*Tabu tanuwanuwatusosi yanuwa yaulina kana*

*wasawasa kaiweli*

<sup>13</sup> Tomo yabo boda luwali mena iwalo Yeisu koina iwaloba, “Toyakayakatai, kuwalo kaukava koina tamamai ana wasawasa bwaite iboita-gabaegili iyakasa tupwana iyeyama koliyau.”

<sup>14</sup> Yeisu kainana iyamaisa iwaloba, “Eliyam, yaiya ipeiyau na yaemala ami toloina na mesabana tamamiu ana wasawasa yayakasa yomiu labui kaiwemi?”

<sup>15</sup> Kabo Yeisu iwalo bodane kolili iwaloba, “Wagite-kalatagimiu, tabu kwamamankikiwasi ginauli uloi yo uloi kaiweli, kaiwena bwagana tem ami wasawasa ibaibaiwa, nige sowasowamiu yawasimiu kwalobai wasawasane kolili.”

<sup>16</sup> Kabo walo kobwaibwaili mena iedeede kolili iwaloba, “Towasawasa yabo ana witi kana tano kanna ilalakisosi.

<sup>17</sup> Kabo inuwanuwatu yo iba, ‘Nige yagu kaba lopei ipapagan na yagu tano kanna yatano-gogon na yapeiseyan. Kani gubesi yagu paipaisowaina?’

<sup>18</sup> Kani yaginauli bwaite besiele. Yagu lakawa kani yasokeli na lalakili yakabili kabo bwaine koina yagu witi kanna mekanakava yagu wasawasa tupwaliyao tabe yakatububunagili na yapeiseyagili.

<sup>19</sup> Imwawasi kabo yabomayoi kani yawalo koliyau yaba, Oo yagu gogo wasawasa sibaibaiwasosi mwa yapeiseyagiliko sowasowana bolime sibaibaiwa sisaguiyau. Kabo yakaiyawasi, yakekan, yanuma yo yayaliyaya kanasiga yaboita.’

<sup>20</sup> Na Yaubada iwalo koina iba, ‘Yauyaule kowa. Bwaite boniyaine koina yawasim yakelegabaen na kuboita. Ginauline meuloina bwaite kupepeiliwa kaiwem siya kani tomo uloili sikalaili.’”

<sup>21</sup> Ana

walo kobwaibwaili iyemwawasi kabo Yeisu iwaloba, “Na besiele tabe tomo meuloili kolili, siya ali wasawasa sikele-gogonagili sibomayoi kaiweli kani sibubutuma Yaubada manna mena.”

<sup>22</sup> Kabo Yeisu iwalo ana tobenaliyao kolili iwaloba, “Yawalo kolimiu, tabu kwanuwanuwatusosi yawasimiu kaiwena yo kwawaloba, “Tawae kan kakan o tem tawae kani kalilikwane?” <sup>23</sup> Yawasi kana nuwatu ilalakisosi kabo kan kana nuwatu. Yola kana nuwatu ilalakisosi kabo kaleko kana nuwatu. <sup>24</sup> Kwanuwatui man aoao kaiweli, siya nige sikumakuma yo nige sikekelikeli. Yo bwagana nige ali lakawa ipapagan na iyamo Yaubada iya iyakayakanli. Komiu ginauli lalakisosina Yaubada manna mena kabo man. <sup>25</sup> Gubesi, yaiya luwamiu mena sowasowana yawasina kana sauga ikabi-yamamalawe tem sauga meuloina inuwanuwatusosi me ana kate wakaka? Nigele, awa? <sup>26</sup> Walo yawasosi katewakaka ginauli bwaite kikiuna kaiwena nige ana sagu kolila. Kabo tawae kaiwena ginauli kikiuli tupwaliyao tabe kaiweli kwanuwanuwatusosi? <sup>27</sup> Kwanuwatui mula lalali kaiweli. Siya nige sipaipaisowa yo siya nige ali kaleko sikokonakona. Na yau yawalo kolimiu, walo yawasosi Kin Solomon ana kaleko wasawasa inamwanamwasosi. Na iyamo mula lalaline kali koleya sinamwanamwasosi kabo muli mena Kin Solomon ana kaleko wasawasa kana koleya. <sup>28</sup> Kabo takatai Yaubada kawasi kali kwama iwolegili kawasine kabona tagitaili silala na bwaliga siboita yo sigabuli mayau mena. Komiu kawasi kwanamwanamwa-gabaegili mwa

walo yawasosi kami kwamaone kani iyeliwa. Na komiu ami meli nige ilalalaki bwaite yagu walone kwanuwatu-kalatan. <sup>29</sup> Tabu me ami katewakaka na kwanuwuwatu tawae kani wakakan yo tawae kani kwanunuma. <sup>30</sup> Yanuwa yaulina tomonliyao siya nige tomeli sauga meuloina ginauliline besiele siloyaloyaili. Na Tamamiu iya ikataiyako komiu ami nuwatu ginauline kaiwena. <sup>31</sup> Na Yaubada ana kaba loina kwaloya-bagunayan kabo muli mena ginauline kaiweli kwanuwuwatune kani iyeliwayoi kolimiu. <sup>32</sup> Komiu yagu boda kikiuna, tabu kwamamatausi, kaiwena Tamamiu nuwanuwana lalakina tem ana kaba loina iyeyawa kolimiu. <sup>33</sup> Ami gogo wasawasa wagimwala-yagili na manenane kwaolena tobubutumao kolili. Bwaite kamwasane koina bulibuli kana wasawasa wakalai, iya bwaite Yaubada ana tobwane nige sowasowana sauga yabo inae yo nige sowasowana sauga yabo imwawasi (gaibuna). Dedeinane koina nige tokewali silaulau yo nige sowasowana wesoweso sisibayanaeli. <sup>34</sup> Toisabo dedei koina ami wasawasa imiyamiya kani yaluyaluwamiu imiyamiya tabe koina.”

*Takatububu Yeisu ana laoma kaiwena  
(Madiu 24:45-51)*

<sup>35</sup> Yeisu iwaloyoi iba, “Wakatububu-nagimiu paisowa kaiwena, kami kaleko kwalikwali, kami beleti kwapanli yo tabe ami odam siwedowedoli. <sup>36</sup> Kwayamala besiele topaisowa sisanasana ali taubala ipipileyoima kasole kekanna yabo koina. Kabo sauganane iyawatagilima ikipisi

gamwa mena mwayamwayau sisoke kaiwena. <sup>37-38</sup> Inamwanamwa topaisowaone kaiweli tem saugana ali taubala ipileyoima na ilobaili siyaele sisilasilawa bwagana boniyai luwaluwalina o tem yanuwa layalayanna koina iyawatagilima. Yawalo yawasosi kolimiu, ali taubala paisowa kalekona kani ilikwa yo kana beleti ipan-kalatan, kabo iwalo simiyasio ali kaba miyasio kolili yo kali ikalailima iwolegili yo sikekan. <sup>39</sup> Kwanuwatu-kalatan bwaite. Tem nume tanuwagana ikataiyako toisabo sauga tokewali ilalaoma kani ikatububu na isanasanai tabu tokewaline ana nume isosoke yo ilulusae. <sup>40</sup> Na komiu wakatububunagimiu. Saugana Tomo Natuna iyawatagilima kani iyakate-yapitalimiu kaiwena ana sauga laoma nige wakakatai.”

<sup>41</sup> Pita ineli Yeisu koina iwaloba, “Guyau, kaba gite bwaite kuwalowenne kai kaiwemai o tomo meuloili kaiweli?” <sup>42</sup> Guyau kainana iyamaisa iba, “Yau yaedeede iya yaiya topaisowa sanasanapuna yo kalakalakisiyena kaiwena. Iya ana taubala paisowa iwolena ana nume igite-kalatan yo ana susuyao iyaikanli kekan kana sauga yawasosi koina. <sup>43</sup> Tem ana taubala ipileyoima yo igitai paisowane iginaginali, kani ikawa-namwanamwa-yani. <sup>44</sup> Yawalo yawasosi kolimiu, ana taubala kani igitipwai yoi yo ipei ana gogo meuloina igitekalatagili. <sup>45</sup> Na tem topaisowane ana nuwatu yakato ana taubala kani nige imwamwaya-mwayauma kabo iyatubu ana tali topaisowao tatao yo sinesineo iunu-gwalagwalaili, yo ikekan, inuma yo tabe inuma kabakabaleya, <sup>46</sup> na saugana ana taubala

ipileyoima kani katena ipitali kaiwena ana pileyoima kana kaliyate yo kana sauga nige ikakatai. Kabo taubalane topaisowane kani iunu-gwalagwalai yo igabaen toyauyaule ali dedei koina bwaimwa Giyena. <sup>47</sup> Tem topaisowa yabo ikataiyako tawae ana taubala nuwanuwana iginauli kaiwena, na tem nige ikakatububu tawae ana taubala ana nuwatu kani ana pileyoima koina unu lalakina ilobai. <sup>48</sup> Na tem topaisowa yabo ana taubala ana nuwatu nige ikakatai yo ipaisowa-yanae sowasowana sisapi na kana sapi nige ilalalaki. Tabe besiele tem topaisowane kana yauyauya lalakina ilonamwayan ana taubala kaiwena ipaisowa lalakina na tem kana yauyauya lalakisosina ilonamwayan ipaisowa lalakisosina.”

*Yeisu kaiwena miya yakasa yo kalomagigili  
kani siyawatagili  
(Madiu 10:34-36)*

<sup>49</sup> Kabo Yeisu iwaloyoi iwaloba, “Yau yalaoma na mayau kalapulupululuna yakalaiyama yanuwa yaulina mena. Ilonamwayan tem baguna mayaune iyatubu iwedowedoli kabo yalaoma. <sup>50</sup> Babitaiso yabo polopolowena iyaele manigu mena kani yababitaiso koina na iyamo yaluyaluwagu ipolowesosi kanasiga babitaisone yaemwawasi. <sup>51</sup> Tabu kwanuwanuwatu yakato yalaoma yanuwa yaulina mena daumwali yakalaiyama. Nigele, na yalaoma kolimiu kani miya-yakasa iyawatagili. <sup>52</sup> Bwaite koina yo sauga ilalaoma susu kani miya yakasa silobai yoli yaiyona siya yagu boda na siya yoli labui

kagu tokalomagigiliwo o nuwana tabui dedei yabo. <sup>53</sup> Tama yo natuna tauna koina kani yakasa iyawatagili kolili, yo tabe sina yo natuna sinena koina kani yakasa iyawatagili yo tabe lawana keduluma yo lawana sine koina kani yakasa iyawatagili kolili.”

*Yeisu iyokoiyagili kilakilala kali nuwamayale kaiwena*  
(Madiu 16:2-3 yo 5:25-26)

<sup>54</sup> Yeisu itagelakeile yo iwalolau boda kolili iba, “Saugana tem yaloyaloi dubadubana yabo wag- itai ikin-saema bwauli mena, kwawaloba, ‘Kani galewa italu,’ kabo muli mena iyawatagili besiele. <sup>55</sup> Tem yaumai yavana ilotalu kwawaloba, ‘Kani yanuwa iwedowedoli,’ kabo muli mena iyawatag- ili besiele. <sup>56</sup> Komiu tomwakomwakota. Yanuwa yaulina kali kilakilala wakilalali, na Yaubada ana kilakilalao nige nuwamiyao simamayale-yagili sauga bwaine waluwalunane kaiwena.”

*Wakatububu yatala kaiwena*

<sup>57</sup> “Tawae kaiwena nige sowasowana kuboma ugitesipwa tawae inamwanamwa yo idudulai? <sup>58</sup> Tem tomo yabo iyakewaiwo yo nuwanuwana iyatalayagiwo, kutonon kaiwe na tem kamwasa mena kuyadudulai bagunayan na mesabana tabu ilalawagiwo kaba yatala koina kisi bwaine koina sipeiwo toyatala koina kabo toyatala ipeiwo pilisi- man nimali mena na sipei-luseyagiwo deli mena. <sup>59</sup> Yawalo yawasosi koliwo, tem sipei-luseyagiwo deli mena, nige sowana kuyawatagili kanasiga kam yagayaga meuloina kuyamaisaoli.”



# 13

*Tem nige tanunuwabui ala pwanoli kolili kani taboita yawasosi*

<sup>1</sup> Sauganane koina tomo tupwaliyao silaoma yo Yeisu ana wasa siwolena yakato Pailato Galili tomoliyao tupwaliyao iunuyamateli saugana sipwaopwaoli Yelusalema Nume Tabu mena. <sup>2</sup> Yeisu kainali iyamaisa iba, “Naga kwanuwatu bodane bwaite Pailato iunuyamateli siya ali pwanoli ilalakisosi Yaubada manna mena kabo tomo Galili meuloili ali pwanoli? Gubesi, bwaite kaiwena mwa sikamkamna? <sup>3</sup> Nigele. Na yawalo kolimiu tem nige ami pwanoli kolili kwanunuwabui komiu tabe meuloimiu kani kwaboita. <sup>4</sup> Beyabeyana nume malamalawesosina Sailoma koina iguli mwa italu tomo kali baibaiwa eitin (18) pwatali mena yo siboita. Gubesi, siya tomone bwaite ali pwanoli ilalakisosi Yaubada manna mena kabo tomo Yelusalema meuloili ali pwanoli? <sup>5</sup> Nigele. Na yawalo kolimiu, tem nige ami pwanoli kolili kwanunuwabui komiu tabe meuloimiu kani kwaboita.”

<sup>6</sup> Kabo Yeisu walo kobwaibwaili mena iwalolau kolili iba, “Mayau yabo besiele damaya tomo yabo ikumai ana tano mena, ikin kabo ilau kanna iloyaloyai, na nige yabo ilolobai. <sup>7</sup> Kabo iwalo tano kana togitekalatan koina iba, ‘Ugitai, bolime yaiyona koina yalaoma mayaune kanna yaloyaloyai, na nige yabo yalolobai. Ukogabaen kaiwena bwatano kanna iyaveyavenuwan bwagabwagai.’ <sup>8</sup> Togitekalatan kainana iyamaisa iba, “Taubala, imiyamiya bolime kaigedayoi naga

kabo bwatanone yaina mena yakeli-takikilan yo bwatanone kanna mekanakava yaebweli. <sup>9</sup> Tem bolime ilalaoma na iuwe, ee inamwanamwasosi. Na tem nigele kani kabo tako-gabaen.’ ”

*Yeisu sine dagelana youyouna iwoisi Sabati mena*

<sup>10</sup> Yudiya ali Sabati yabo koina Yeisu ilau nume tapwalolo mena yo iyakayakatai tomo kolili. <sup>11</sup> Na sine yabo iyaele imiyamiya nume tapwalolo mena yaluyaluwa biki yabo ilusae koina yo ikasiebwa bolime kana baibaiwa eitn (18). Sinene dagelana iyou yo ilolopwalopwalou yo nige sowasowana dagelana iyadudulai. <sup>12</sup> Saugana Yeisu sinene igitai iyoga isaema koina kabo iwalo sinene koina iba, “Sine, livasi kulobaiyako kam kasiebwa koina.” <sup>13</sup> Nimana ipeili sinene koina kabo sauganane koina sinene itolo-dudulai yo Yaubada itobalan. <sup>14</sup> Kabo nume tapwalolo kana tobaguna imunamunai, kaiwena Yeisu tokasiebwane iwoisi kaliyate sabati koina. Kabo tobagunane iwalo tomo kolili iwaloba, “Kaliyate sikisi sowasowana tapaisowa. Kabo kaliyateliyaone kolili kwalaoma woiwoisi kaiwena na kaliyate sabati koina nigele.”

<sup>15</sup> Yeisu tomone kainana iyamaisa iba, “Tomwakomwakota komiu, meuloimiu kaliyate Sabati koina kwapaisowa saugana ami yakayakan kwalivasili ali nume mena kwaniuli-yawatagilagili na kwayakanli yo kwayanumali. Besiele wa? <sup>16</sup> Na sinene iya Abelamo tubuna yabo, yo Seitani ipan bolime eitn. Na sowasowana kana panne talivasi Sabati koina. Kaiwena tomo ginauli lalakina Yaubada

manna mena kabo yakayakan.” <sup>17</sup> Saugana Yeisu iwalo bwaite besiele kabo kana tokalomagigiliwo simwalimwaline. Na tomo meuloili ginauli namwanamwali meuloina Yeisu iginaulili kaiwena siyaliyaya.

*Yaubada ana kaba loina kana koleya kaba nuwapwanopwano*

*(Madiu 13:31-32 yo Malika 4:30-32)*

<sup>18</sup> Kabo Yeisu iwaloyoi iwaloba, “Toisabo kaba gite koina na Yaubada ana kaba loina kana koleya yawalo-lawan koina? <sup>19</sup> Bwaite besiele mayaune esana ketabu patuna, tomo yabo ikalai yo ikumai bwatano mena. Patune kikitoinane ikin yo iyamala mayau lalakina yabo, kabo man meuloili silaoma na ali noi siginaulili lagalagana kolili. Bwaite kaba nuwapwanopwano kolila.” <sup>20</sup> Kabo Yeisu iwaloyoi iba, “Kaba gite labuina bwaite koina na Yaubada ana kaba loina kana koleya kani yawalo-lawan koina. <sup>21</sup> Bwaite besiele, sine yabo yisti kikiuna ikalai yo isuwai pwalawa baiki yaiyona kalona mena, kabo mekanakava iyebweli kanasiga yistine pwalawa meuloina ilusae kalona mena kabo pwalawa isese. Bwaite kaba nuwapwanopwano kolila.”

*Gamwa kipakipana kana lusae kaiwena*

*(Madiu 7:13-14,21-23)*

<sup>22</sup> Yeisu ilalau Yelusalema kaiwena na ana laune koina yanuwa lalakili yo yanuwa kikiuli kolili iyakayakatai tomo kolili. <sup>23</sup> Tomo yabo luwali mena ineli koina iba, “Guyau, nuwana tomo nige sibabaibaiwa kani lebo silobai?” <sup>24</sup> Kabo Yeisu iwalo boda kolili iba, “Wakaiwe

kwalusae kaba lusae kipakipana koina. Yawalo kolimiu, tomo sibaibaiwa sitonan nuwanuwali silusae na nige sowasowali. <sup>25</sup> Saugana tem nume tanuwagana ana gamwa ikausi, komiu Yudiya kani kwatotolo gana muli mena yo wakipikipisi kwawaloba, ‘Guyau, gamwa kusoke kaiwemai,’ na kabo kani kainamiu iyamaisa iwaloba, ‘Sauga imwawasiko, nige yakakataimiu yo tabe toweya kwalaomaya.’ <sup>26</sup> Kabo kani kwawalo koina kwaba, ‘Na iyamo tauna kona mekamakava kowa takekan yo tanuma. Yo kutolo ama kamwasa kolili, mwa kuyakayakataimai.’ <sup>27</sup> Na kainamiu kani iyamaisa iba, ‘Nige yakakataimiu yo tabe toweya kwalaomaya. Meuloimiu kwalowasi, komiu tonaenaena.’ <sup>28</sup> Komiu Yudiya kani kwavalavalam yo mwakamiu siyekalasi saugana ami tali Yudiya bwaimwa Abelamo, Aisake, Yakobo yo palopitao wagitaili simiyamiya Yaubada ana kaba loina mena. Na komiu kani sikele-yawatagilagimiu kwamiyamiya gana muli mena. <sup>29</sup> Tomo uloili kani silaomaya dabwelo ana kaba sae yo ana kaba sugu, dedei pwata yo dedei pae, kabo simiyasio Yaubada ana kaba loina koina na sikekan.\* <sup>30</sup> Kabo tomo siya esaliyao kikiuli kani simiya-baguna yo siya esaliyao lalakili kani simiya-muliya.”

*Yeisu nuwana inae Yelusalema kana tomiya kaiweli*

*(Madiu 23:37-39)*

<sup>31</sup> Sauganane koina boda Palisi tupwali silau Yeisu koina siwalolau siba, “Yanuwane bwaite

---

\* **13:29:** Iwalowalo siya nige Yudiya kaiweli.

kulogabaen na kulau dedei uloina koina kaiwena kin Elodi nuwanuwana iunuiwo.”† <sup>32</sup> Yeisu kainali iyamaisa iba, “Kwalau kwawalo bwaine bwauwane sokasokanane koina kwawaloba, ‘Kabona yo bwaliga yaluyaluwa biki kani yatao-yawatagilagili yo tokasiebwaone yawoisili, na kaliyate yaiyonane koina kani yagu paisowa yaemwawasili.’” <sup>33</sup> Yo Yeisu iwaloyoi iba, “Na besiele bwaite kabo kaliyatene kabona yo bwaliga yo bolawa yalalauyoi mwa kaiwena nige sowasowana palopita yabo iboita dedei uloina koina bwaimwanamo Yelusalema. <sup>34</sup> Oo Yelusalema kana tomiya, komiu tubumiyao baguna palopitao siunuili yo siya Yaubada iyawasali tubumiyao kolili silovekuili. Sauga meuloina nuwanuwagu ami tomo yakelegogonagilima besiele kamkam sinena natunao ikele-gogonagili pepena yaulina mena, na nige nuwanuwamiu besiele. <sup>35</sup> Na kabo ami nume tabu kani imiya-bwagabwaga. Na yawalo kolimiu, nige tabe kani wagigitaiyau yoi kanasiga yapileyoimayoi, kabo sauganane koina kani kwatobalanagau kwawaloba, ‘Yaubada iwalomuloloi iya ilaoma Guyau esana mena.’”

## 14

### *Sabati kana loina kaiwena*

<sup>1</sup> Yudiya ali Sabati yabo koina, Yeisu ilau Palisi ali boda kali tobaguna yabo ana nume mena ikekan. Na siya tupwaliyao kekanne

---

† **13:31:** Elodi bwaite esana Elodi Antipas. Na iya nige Elodine nuwanuwana Yeisu iunuyamate Yeisu mekikiuna mena.

koina simanman-kulakulai nuwanuwali tem gin-  
auli yabo sigitelobai na tem siyakewai. <sup>2</sup> Na tomo  
yabo iyaele imiyamiya Yeisu manna mena yona  
silolo. <sup>3</sup> Kabo Yeisu ineli Palisiyao yo loina kana  
toyakayakataiwo kolili iwaloba, “Ilonamwayan  
tem tokasiebwa tawoisi kaliyate Sabati mena o  
tem nigele?” <sup>4</sup> Na simwanoumo nige kainana  
siyayamaisa. Kabo Yeisu ikabi-lau tomone koina  
yo iwoisi inamwanamwa yo iyawasa ilau. <sup>5</sup> Mwa  
kabo iwalolau kolili iba, “Tem yabo kolimiu na-  
tum tauna o tem am bulumakau ibeku waila  
keli kalona mena kaliyate Sabati koina, kani  
mwayamwayau kulau kutabeisin, besiele wa?”  
<sup>6</sup> Na simwanoumo.

*Tem tomo yabo iboma ipeiseyan, Yaubada kani  
ipei-yatalu*

<sup>7</sup> Yeisu igitai tomo siya kekan kaiwena siyo-  
ganlima numene koina sibomamo tomo lalak-  
ili ali kaba miya sigitesipwaili yo simiyasio ko-  
lili. Saugana mumugali igitelobai kabo walo  
bwaite iwalowen kolili iwaloba, <sup>8</sup> “Tem tomo  
yabo ikawanoi kulau kasole soina koina tabu ku-  
mimiyasio tomo lalakili ali kaba miyane koina,  
kisi kaba miyane sigitesipwaiyako tomo uloina  
kaiwena, bwaite iya esana esam ilalaki-gabaen.  
<sup>9</sup> Kabo soi tanuwagana iya yomiu labui iyogan-  
miu kani ilaowa yo iwalo koliwo, ‘Bwaite kaba  
miyane kutolo-gabaen na tomone bwaite imiya-  
sio koina,’ mwa kowa kani kumwalimwaline yo  
kulau kumiyasio mulisosi mena. <sup>10</sup> Na tem siyo-  
ganiwo kekan koina kulusae kulau kumiyasio

mulisosi mena kabo sauganane tem soi tanuwagana ilaowa, kani iba, ‘Yagu eliyam, kutolo kulau kaba miya namwanamwana koina kumiyasio.’ Kabo tomo meuloili siya mekamkavao wakekan kani sigitaiwo kowa esam ipagan. <sup>11</sup> Kaiwena tem tomo yabo iboma ipeiseyan Yaubada kani ipei-yatalu, yo tem yabo iboma ipeiyatalu, Yaubada kani ipeiseyan.” <sup>12</sup> Kabo Yeisu iwalo nume tanuwagana koina iba, “Saugana kala pwasi-nasina kanno o tem lolau kanno kupaisowai, am eliyamwao tem kamkavao o tem totoumwao, tem towasawasao siya am yanuwa mena, tabu kuyoyoganli. Kaiwena tem uginauli besiele, ee siya kani siyamaisayoi koliwo. Mwa bwaite kani maisam ukwalaiyako. <sup>13</sup> Sauganane tem soi uginauli kabo tobubutuma siya nima youyouli yo tolosigesige yo tomangibugibu kuyoganli. <sup>14</sup> Kani mumugamne koina Yaubada ana walo-mulolo kulobai. Siya nige sowasowali siyamaisa-yapileyoi koliwo na sauga ana kaba mwawasi koina tem todudulai sitoloyoima boita mena Yaubada kani maisam iyeyawa.”

*Analiyao siya simiyasio soi kanno sikekan Yaubada ana kabo lina koina?  
(Madiu 22:1-10)*

<sup>15</sup> Siya Palisiyao tokekanne simiyasio kekanne koina, kalikava yabo Yeisu ana walone ibenalan, kabo iwalo-gagasa koina iba, “Siya simiyasio soi kanno sikekan Yaubada ana kabo lina koina siya kani siyaliyaya lalakina.” <sup>16</sup> Kabo Yeisu walo kobwaibwaili yabo iwalowen kolili iba, “Tomo yabo kekan lalakina iginauli kabo tomo sibaibaiwa iyoganli kekanne kaiwena.

<sup>17</sup> Kaliyatenane koina kekanne iginauli kabo ana topaisowa iyawasa ilau iwalo siya beyabeyana kekanne kaiwena ikawanoi-yagili iwalo kolili iba, 'Kwalaoma ginauli meuloina sikatububunanako.'

<sup>18</sup> Kabo kaigeda kaigeda siwalo-panaisi. Tomo bagubagunana iwalo topaisowane koina iba, 'Bwatano yabo yayamaisayako naga yalau yagitai mwa yawalo koliwo kani nige yalalaowa.'

<sup>19</sup> Yo yaboyoi tabe iwaloba, 'Bulumakau sanaulu yayamaisaliko, na yalalau yapaisowa-tonagili.\* Mwa yawalo koliwo kani nige yalalaowa.'

<sup>20</sup> Yaboyoi tabe iba, 'Bwaite waluwaluna kabo yakasole mwa kani nige yalalaowa.'

<sup>21</sup> Kabo topaisowane ipileyoilau tomone ali sikote wasana iwalowen ana taubala koina. Taubalane imunamunai lalakina kabo iwalo ana topaisowa koina iba, 'Mwayamwayau kupileyoilau kulau yanuwane kana kamwasa lalakili yo kikiuli kolili na tobubutumao yo siya nimali siyou, tomangibugibu yo siya kaeli sinae kuyoganlima silaoma yagu nume mena.'

<sup>22</sup> Kabo topaisowa iginauli besiele ana taubala ana walo. Imwawasi kabo ipileyoima yo iwalo koina iba, 'Taubala, am walo yaginauliyako besiele kuwawalowenwa, na nume kalona ilalaki iyaele imiyamiya nige naga ikakalapowon.'

<sup>23</sup> Mwa taubala iwaloyoi ana topaisowane koina iba, 'Kupileyoilau kulau kuyawatagili ganamuli molosi mena kamwasa lalakili yo kikiuli kolili, na tomo kuwalo samasamaluluili silaoma na mesabana yagu

---

\* **14:19:** Tem nuwanuwana ipaisowa-tonagili kani ipeili kaba giyali valigigi kolili na igitai tem sipaisowa dudulai.



nume siloyakalapowon. <sup>24</sup> Na yawalo kolimiu, siya tomone yayoga-bagunayagili kani nige yagu soi kanna yabo sikakan-tonan.’ ”

*Tem nuwanuwam Yeisu kumuliya baguna kunuwanuwatu gubesi sowasowana kupaisowai o nigele*

*(Madiu 10:37-38 yo 5:13 yo Malika 9:50)*

<sup>25</sup> Tomo boda lalakina mekalikava Yeisu silotoyawa silaulau, kabo itagelakeile kali koleya mena iwalo kolili iba, <sup>26</sup> “Tem tomo yabo nuwanuwana imuliya kolyau baguna tamana, sinana, wainena, natunao, kanakavao, dunao kali nuwanuwatu isikotanagili yo tabe ibomayoi mumugana isikotanagili kabo sowasowana iyamala kagu tomuliya. <sup>27</sup> Yaiya tem nige kana kelose ikekewai yo imumuliya kolyau ee iya nige sowasowana iyamala kagu tomuliya. <sup>28</sup> Tem yabo kolimiu nuwanuwana nume lalakina ikabi baguna imiyasio na inuwanuwatu kabikabine maisana kana lalaki isa, kabo ikatai tem ana mane besiele sowasowana numene ikabiwoli o tem nigele. <sup>29</sup> Na tem tuki iyatololi yo nige sowasowana numene ikabi woli ee kani tomo meuloili sigitai sitalatalawasiyan. <sup>30</sup> Kani siwaloba, ‘Tomone bwaite numene iyatubu ikabi, na nige sowasowana iyemwawasi.’ <sup>31</sup> Tem kin yabo ana tokaleyayao kali baibaiwa ten tausan yo nuwanuwana siyawatagili silau mekalikava kin yabo tabe ana tokaleyayao kali baibaiwa tuwenti tausan na sikaleya kani baguna imiyasio na inuwanuwatu gubesi sowasowana situbali-yavivilali siya silalaoma kaleyane kaiwena o tem nigele. <sup>32</sup> Tem nige sowasowana

kana kaleyane mekalikavao sikaleya kani ana tosagenawasao iyawasali silau kana kaleyane koina yo sikawanoi saugana naga silalaoma salili mena siwaloba, “Tawae kani kaeyawa na tabu kaleya iyayawatagili?”<sup>33</sup> Besiele tabe bwaite, tem yabo kolimiu nige ana wasawasa meuloina isisikotanan, ee iya nige sowaswana iyamala kagu tomuliya.<sup>34</sup> Ilonamwayagila tem kita besiele kalita me ana kaiwe. Kalita ginauli namwanamwana na tem ana kaiwe yo kamnana imwawasi, nige sowaswana taula-kalikalitayoi.<sup>35</sup> Nige ana paisowa ipapagan. Nige ilolonamwayan na bwatano ikabi-namwanamwai,† mwa sowaswana tagabaen mowoi. Tem metenamiu, walo bwaite kwabenalan na kwanuwatu-kalatan.”

## 15

*Palisiyao ali walo lolokwalaleleli kaiweli Yeisu walo kobwaibwaili yayiyona iedeedede-yagili (Madiu 18:12-14)*

<sup>1</sup> Tonaenaeli sibaibaiwa silaoma Yeisu koina simiya-takikilan nuwanuwali ana edeedede sibenalan. Yo tonaenaeli bodane kaloli mena takesi kana totano tupwaliyao simiyamiya.  
<sup>2</sup> Na saugana Palisi mekalikavao lolina kana toyakayakataiwo sigitai tonaenaeli sibaibaiwa silalaoma Yeisu koina kabo sibalabalamumu yo sietaetalapili siba, “Tomone bwaite tonaenaeli iyoganli, yo mekanakavao sikekan. Tawae kaiwena ana sauga iyavenuwan lolokwalaleleli

---

† **14:35:** Yakato kalita bwatano mekanakava siebweli na kan ikin namwanamwa. (Kaina Dimdim siba fertilizer)

kolili?” <sup>3</sup> Kabo Yeisu kainali iyamaisa yo walo kobwaibwaili yaiyona iedeede-yagili.

### *Sipi lolokwalalena*

<sup>4</sup> Yeisu ana walo kobwaibwaili bagubagunana iwalowen Palisiyao kolili iba, “Tem yabo kolimiu ana sipi kali baibaiwa wan andeledi na kaigeda ikwalalele kani tawae iginauli? Sowaswana naenti naen (99) ilogabaegili sikekakekan mala bakubakuna mena na iya ilau sipine ikwakwalalene iloyai kanasiga ilobai. <sup>5</sup> Sauganane ilobai, me ana yaliyaya ikalai isapwali yo ipeiseyan leyaleyana mena, <sup>6</sup> kabo ikewai yo ipileyoi yanuwa mena yo ana eliyamwao yo yanuwa tomonliyao iyoga-gogonagilima yo iwalo kolili iba, ‘Kaukavao, tayaliyaya kaiwena yagu sipi yabo ikwalalele na yalobaiyako.’ <sup>7</sup> Na yawalo kolimiu, tem tolokwalalele yabo ana naenaena koina inuwabui tomiya bulibuli ali yaliyaya ilalakisosi kabo muli mena ali yaliyaya tonamwanamwa naenti naen kaiweli, kaiwena siya nige silolokwalalele.”

### *Siliba kwalakwalalena*

<sup>8</sup> Yeisu ana walo kobwaibwaili labuina iwalowen Palisiyao kolili iba, “Saugana tem sine yabo ana mane siliba kali baibaiwa sanaulu, yo kaigeda ikwalalele tawae kani iginauli? Odam igabu na ana nume kalona ikuya yo iloyanamwanamwai kanasiga ilobai. <sup>9</sup> Sauganane ilobai kabo ana eliyamwao yo ana yanuwa tomonliyao iyoga-gogonagilima yo iwalo kolili iwaloba, ‘Kaukavao, tayaliyaya kaiwena yagu siliba kwalakwalalena yalobaiyako.’ <sup>10</sup> Yawalo

kolimiu, tem tonaenaena yabo ana naenaena koina inuwabui Yaubada ana aneloseyao ali yaliyaya ilalakisosi besiele bwaite.”

*Natu lolokwalalelena*

<sup>11</sup> Yeisu ana walo kobwaibwaili yaiyonana iwalowen Palisiyao kolili iba, “Taubala yabo natunao tatao labui. <sup>12</sup> Tomulimuliye iwalo tamana koina iba, ‘Tamagu, am wasawasa kuyakasa na yau gogo saugamo bwaite kuyeyama.’ Kabo tamali ana wasawasa iyakasali yoli labuine kaiweli. <sup>13</sup> Nige sauga imamamalawe, kabu tomulimuliye ana wasawasa meuloina ikelegogon ikalaili yo ilau dedei kelamamalawe koina. Kabo ginauli bwagabwaga kolili ana wasawasa iyavenuwagili. <sup>14</sup> Ana wasawasa meuloina iyemwawasili, kabu guliyam lalakina iyawatagili dedeinane koina yo nige ginauli yabo imiyamiya koina. <sup>15</sup> Kabo gamene paisowa iloyai. Na yanuwa yabo kana taubala ilobai yo taubalane iyawasa ilau ana polo ali dedei mena igitekalatagili. <sup>16</sup> Kabo gamene guliyam lalakina ilobai. Nuwanuwana lalakina tem polo kali bembem kwapina tupwana koina ikekan na tem diyana isese. Na nigele, nige tomo yabo kan iwowolena ikakan. <sup>17</sup> Kabo nuwana imayale iba, ‘Kategu tamagu, ana topaisowa meuloi siya siyaele kan namwanamwali sikekakekan na kan tupwa ilalaki imiyamiya, na yau kabona guliyam kaiwena kani yaboita. <sup>18</sup> Saugamo kani yatolo yapileyoi tamagu koina yo kani yawaloba, Tamagu, yalopwanoko Yaubada koina yo kowa koliwo. <sup>19</sup> Nige yagu namwanamwa

yabo imiyamiya na ukwawa-natu-wagau, kupeiyau yau besiele am topaisowa yabo.’  
<sup>20</sup> Kabo itolo yo ilau tamana koina. Gamene iyaele ilalaoma kelamamalawe mena mwa tamana manna ilau igitai yo katena ikamkamna kabo isagena ilau, natuna isapwali yo inisoi.  
<sup>21</sup> Gamene iwalo tamana koina iba, ‘Tamagu, yalopwanoko Yaubada koina yo kowa koliwo, nige yagu namwanamwa yabo imiyamiya na ukwawa-natu-wagau.’  
<sup>22</sup> Kabo tamana iwalo ana topaisowao kolili iba, ‘Mwayamwayau kwama namwanamwasosina malamalawena wakalai kwalawanama yo kwayalikwa. Yo nimana mena pasa kwapeili yo kaena kana suma kwapeili.  
<sup>23</sup> Na kwalau bulumakau natuna sinisinibuna wakalaiyama kwaunuyamate kabo takekan toyawa yo tayaliyaya.  
<sup>24</sup> Kaiwena natugu bwaite iboita na sauga bwaite yawasina ilobaiyoi, ilokwalalele na talobaiyoi.’ Kabo kan lalakina signauli yo siyaliyaya.”

*Yeisu ana guguye Palisiyao kolili tonaenaeli siya sinuwabui kaiweli*

<sup>25</sup> Yeisu ana walo kobwaibwaili yaiyonana ietulan iba, “Sauganane tobagubaguna ipileyoima iyawatagilima nume salina mena ibenalan dagugu yo talawauwau lalakina nume mena.  
<sup>26</sup> Kabo topaisowa yabo iyoganama yo koina ineli iba, “Tawae sipaipaisowaine?”  
<sup>27</sup> Kainana iyamaisa iba, ‘Kamkava ipileyoima mwa tamamiu kan lalakina iginauli kaiwena kamkava lolokwalalena ilobaiyako me ana namwanamwa.’  
<sup>28</sup> Saugana tobagubagunane walone bwaite ibenalan kabo imunamunai

yo isikote nige nuwanuwana ilusae numene kalona mena. Mwa tamana iyawatagili koina ikawanoi samasamalulu yakato ilau ilusae. <sup>29</sup> Na tamana kainana iyamaisa iwaloba, ‘Ugitai, bolime ibaibaiwasosi yapaisowa kaiwem yau besiele topaisowa panpanna, yo nige sauga yabo am loinane yalilikwaili. Na nige sauga yabo gouti natuna kuyeyeyama yo meyagu elieliyamwao kayaliyaya. <sup>30</sup> Na natum bwaite iya am wasawasa meuloina iyavenuwana sinesineo ganaganawalili kolili na saugana ipileyoima kuwalo bulumakau natuna sinisinibuna siunuyamate iya kaiwena.’ <sup>31</sup> Tamana iwalo koina iwaloba, ‘Natugu, sauga meuloina kowa te yau tamiyamiya mwa ginauli meuloina koliyau kowa am gogo. <sup>32</sup> Na sauga bwaite kamkava inuwabuiko mwa ilonamwayagila takekan yo tayaliyaya. Kaiwena kamkava bwaite iboita na meyawasina, ilokwalalele na talobaiyoi.’ ”

## 16

*Tanuwanuwatu namwanamwana na takatububu ala sauga yatala kaiwena*

*(Madiu 11:12-13 yo 5:31-32 yo Malika 10:11-12)*

<sup>1</sup> Yeisu nuwanuwana ana tomuliyayao ikabiyakaiweli yanuwa yaulina kana wasawasa siyapaisowa na mesabana tem wasawasane imwawasi Yaubada iyoganli silusae simiyamiya ana nume miyamiya yaina koina. Mwa walo kobwaibwaili bwaite iwalowen kolili iba, “Taubala yabo iya towasawasa na togitekalatan ipei ana wasawasane igitegitekalatan. Kabo sauga yabo tomo tupwaliyao silau

taubalane koina ana wasa siwolena siwaloba, 'Togitekalatanne am wasawasa isibasiba-yanae.'

<sup>2</sup> Kabo taubalane togitekalatanne iyoganama yo iba, 'Wasam siwalowen yabenalan gubesi? Yagu wasawasa isa kuyapaisowailiko yo isa simiyamiya kuleleli pepa mena yo kuyeyama koliyau, kaiwena kani nige kuyayamala togitekalatan yoi kaiwegu, kani ukwaisulu paisowane koina.'

<sup>3</sup> Mwa togitekalatanne iboma inuwanuwatu yo iba, 'Tawae kani iyawatagili koliyau? Toweya kani yamiyaya? Kaiwena kikiunamo yagu taubala yagu kaba paisowane koina kani ikelegabaegau. Genuwagu yaemala tokawakawanoi kisi yamwalimwaline yo nige yagu kaiwe na paisowa polopolowena yapaisowai besiele siya tokelikeli bwatano. <sup>4</sup> O, kabo nuwagu imayale, yakatai tawae kani yaginauli. Kani toloyagane kali yagayaga yatom-yataluli na tem saugana yagu kaba paisowane yalogabaen siya toloyagane kani siyoganiyau yalusae yamiyamiya ali nume mena.' <sup>5</sup> Kabo siya analiyao kali yagayaga simiyamiya ana taubalane koina kaigeda kaigeda iyoganlima koina. Ineli bagubagunana koina iba, 'Kam yaga kana lalaki isa yagu taubala koina?' <sup>6</sup> Kainana iyamaisa iwaloba, 'Oo yagane olo olibe kali baibaiwa dalam andeledi.' Kabo togitekalatan iwalo koina iba, 'Ee kam yagayaga kana lalaki pepana bwaite, ukwalai kumiyasio mwayamwayau na andeledi kusoke-gabaen na kulele-lobiyen pipti.' <sup>7</sup> Kabo togitekalatan ineliyoi labuina koina iba, 'Kowa kam yagayaga kana lalaki isa?' Kainana iyamaisa iba, 'Yagayagane

kana lalaki witi kannna baikina andeledi.’ Mwa togitekalatan iwalo koina iwaloba, ‘Ee kam yagayaga kana lalaki pepana bwaite ukwalai na andeledi kusoke-gabaen na kulele-lobiyen eiti.’ Kabo toloyagaone iwalo silau. <sup>8</sup> Kabo ana taubalane togitekalatanne ana paisowa wasana ibenalan yo iwalo koina iba, ‘Bwagana ukewali kolyau na iyamo yawasosimo kusonoga kaiwena toloyagaone kani siyoganiwo ali nume mena saugana tem yasikotanagiwo am paisowane koina.’” Yeisu ana walo kobwaibwaili iyemwawasi kabo iba, “Bwaite kobwaibwailine iyakenayagila yakato yanuwa yaulina tomoliyao ali bisinisi paiswana koina sisonogasosi kabo muli mena tomeliwo ali sonoga. <sup>9</sup> Na yau yawalo kolimiu, yanuwa yaulina kana wasawasa kwasoiyagili tomo tobubutumao kolili na siyaliyaya kolimiu yo siyamala ami elieliyamwao mesabana tem wasawasane imwawasi Yaubada iyoganmiu kwalusae kwamiyamiya ana nume miyamiya yaina koina.

<sup>10</sup> Yaiya tem ginauli kikiuna koina iobiga tabe ginauli lalakili kolili iobiga. Na tem ginauli kikiuna koina imwakota tabe ginauli lalakina koina imwakota. <sup>11</sup> Besiele komiu, tem nige yanuwa yaulina kana wasawasa kwayayapaisowa namwanamwai kani Yaubada nige sowaswana wasawasa yawasosi iyeliwa wagigite-kalatagili. <sup>12</sup> Yo tem kamikavao ali wasawasa nige kwayayapaisowa namwanamwai kani nige tabe Yaubada ami wasawasa iyeyeliwa. <sup>13</sup> Nige sowaswana tomo kaigeda ipaisowa tautaubalao labui kolili. Kani yabo imulolo koina



na yabo isikotanan. Nige sowana labuine kolili kupaisowa Yaubada yo wasawasa.”

<sup>14</sup> Boda Palisi siya tonuwa-mane, kabo saugana Yeisu ana edeedede meuloina kabona iwalowen sibenalan mwa ana walone simalumuwan.

<sup>15</sup> Kabo Yeisu iwalo kolili iba, “Tomo manli mena kwayakenayagimiu yakato komiu todudulai na Yaubada katemiu ikatailiko. Na tawae tomo sigitai yo siwalo inamwanamwasosi, Yaubada manna mena ginauline ikawanaenaeyan. <sup>16</sup> Loinao yo palopita ali palopisai simiyamiya ilaoma kanasiga Yoni Toyababitaiso koina. Mulina mena tomo sibaibaiwa wasana namwanamwana Yaubada ana kaba laina kaiwena sibenabenalan kabo sitonan kaikaiwe na tem silusae. <sup>17</sup> Mosese ana laina yabo kikiuna kana soke-gabae ikololososi kabo muli mena bulibuli yo yanuwa yaulina ali tatagwaligwali.

<sup>18</sup> Tem tau wainena isikotanan yo sine uloina ikasolanan kani taune iganawali. Yo tem tau yabo ilaoma na sinene inainawasenane ikasolanan bwaimwa taune iya iganawali.”

### *Towasawasa yabo mekanakava Lasalo edeed- edeli*

<sup>19</sup> “Towasawasa yabo sauga meuloina kwama kali koleya namwanamwasosili maisaliyao lalakili ilikwalikwali yo kaliyate kaigeda kaigeda kan namwanamwana ikankan.

<sup>20-21</sup> Tobubutuma yabo esana Lasalo sauga meuloina sikalakalaiyama towasawasane ana nume gamwana manna mena sipeipei, iya nuwanuwana towasawasane ana kantele sigabagabaegili ikalaili kolili ikekakekan. Yona meuloina silobalibaliyan yo bwauwa silau koina

kana baliyan sinamonamosili. <sup>22</sup> Imiyamiya kabo Lasalo iboita kabo aneloseyao sikalai silawan Abelamo salina mena yo mekanakava simiyamiya. Yo mulina mena towasawasane iboita kabo tomo yona sipei salai mena. <sup>23</sup> Kabo imiyamiya Edesi yo kamkamna lalakina ilobalobai. Isakaisae igitai Abelamo mekanakava Lasalo siyaele kelamamalawe mena. <sup>24</sup> Mwa iyoga iba, ‘Tamagu Abelamo, ukwate-kamkamna-yagau na Lasalo kuyawasa ilau nimana gibuna iyabuta waila mena na ilaoma memenagu mena ipei na memenagu iyatulu. Kaiwena yau yakamkannasosi mayau bwaite kalona mena.’

<sup>25</sup> Na Abelamo kainana iyamaisa iba, ‘Natugu, kunuwatu-kalatan tauna kona meyawasim koina yanuwa yaulina mena gogo namwanamwali ukalakalaili, na Lasalo iya gogo naenaeli ikalakalaili. Na sauga bwaite Lasalo iyaliyaya dedei bwaite koina yo kowa kamkamna lalakina kulobai. <sup>26</sup> Na ginauli yabo tabe, komiu yo kai luwaluwalila mena sowasowaga lalakina imiyamiya, nige sowasowamai kalopanaisiwa yo komiu tabe besiele nige sowasowamiu kwalopanaisima kolimai.’ <sup>27</sup> Towasawasane iwalolau Abelamo koina iba, ‘Tamagu, tem besielene yakawanoi koliwo Lasalo kuyawasa ilobi tamagu ana nume mena. <sup>28</sup> Kaiwena kaukavao yoli valigigi siyaele simiyamiya. Tem ilau na iyanuwapeili na sinuwabui tabu silalaoma kamkamnane yanuwane bwaite koina.’ <sup>29</sup> Abelamo kainana iyamaisa iwaloba, ‘Mosese ana walo yo palopitao ali walo siyaele Buki Tabu mena sowasowali sibenalan.’ <sup>30</sup> Na

towasawasane iwalo Abelamo koina iba, ‘Tamagu Abelamo, bwaite nigele. Na tem tomo yabo besiele Lasalo itoloyoima boita mena na ilau iwalo kolili kani sinuwabui.’<sup>31</sup> Abelamo iwalo koina iba, ‘Tem Mosese yo palopitao ali walo nige sibebenalan tabe besiele tem toboita yabo itoloyoima boita mena nige sowana nuwali ikoi na sinuwabui.’ ”

## 17

### *Naenaena kana nuwatu-pwaiki walona (Madiu 18:6-7,21-22 yo Malika 9:42)*

<sup>1</sup> Yeisu iwalo ana tobenaliyao kolili iba, “Walo yawasosi, ginauliline siya tomo siwoya-pwanolili kani siyawatagili na yaiya tomo koina woyane iyawatagili kani maisana polopolowesosina ilobai Yaubada koina. <sup>2</sup> Tem towoyane tomeli kikiuna iwoya-pwanoli kana maisa Yaubada koina kani ipolowesosi. Kaba gite yabo bwaite yawalowen. Tem tomo yabo veku polopolowena galogalona mena sipan yo sigabaen kalita mena igalomwasi iboita maisana tupwana ipolowe kaiwena yona iboita. Na towoyane maisana Yaubada koina ipolowesosi kaiwena Yaubada kani towoyane yaluyaluwana isibayanae. <sup>3</sup> Mwa wagite-kalatagimiu kisi yabo kwawoya-pwanoli. Tem kamkava ilopwano kuwalo koina kuba, ‘Tabu ugiginauli besiele bwaite’ yo tem iwaloba ‘O, walo yawasosi tomala yalopwano,’ kabo ana lopwano kunuwatu-pwaiki. <sup>4</sup> Tabu am nuwatu-pwaiki kamkava koina ilolopei. Tem kamkava ilopwano koliwo yo ikawanoi nuwatu-pwaiki kaiwena ee kunuwatu-pwaiki. Tem kaliyate

kaigeda kalona mena iginauli besiele meseben kabo sauga kaigeda kaigeda ilaowa yo iba, ‘Yalopwano koliwo tem sowasowana kunuwatu-pwaikiyau’ kabo sauga kaigeda kaigeda ana pwanoli kunuwanuwatu-pwaikili.”

### *Meli walona*

<sup>5</sup> Apositoloyao siwalo Yeisu koina siwaloba, “Ama meli kuyalalakiyoi.” <sup>6</sup> Kainali iyamaisa iba, “Tem ami meli kikitoitoina imiyamiya, bwagana ana kikiu besiele ketabu patuna, sowasowamiu ginauli kaba nuwapwanopwano kwapaisowaili. Kabo tem kwawalo mayau lalakina yabo koina kwawaloba, ‘Kuboma kutasulu yo kuboma kulau ukumaiwo kalita mena,’ kabo kani iginauli besiele ami walo.”

### *Kita Yaubada ana topaisowa ilonamwayagila tapaisowamo me ala nuwalobi*

<sup>7</sup> “Tem yabo kolimiu me ana topaisowa panpanna na topaisowane ilau ipaisowa tano mena, o nuwana sipi igitekalatagili, saugana ipileyoima tano mena, kani nige kuwawalo ilaoma imimiyasio na ikekan baguna kabo muli mena kowa. <sup>8</sup> Nigele. Kani kuwalo koina mayau ipei na kam iloliga isugu ikatububunan kabo kam ikalaiyama na ukekan yo kunuma. Imwawasi kabo muli mena iya ikekan yo inuma. <sup>9</sup> Nige kana lonamwa yakato taubalane ikawa-toki ana topaisowane koina kaiwena topaisowane iya ipaisowamo besiele ana taubala ana walo. <sup>10</sup> Na besiele tabe bwaite komiu, saugana tem paisowa bwaite yaeyawa kolimiu kwaemwawasi woli, kabo kwaba, ‘Kai topaisowa bwagabwagamo

nige ama namwanamwa kolimai imiyamiya, ama paisowa bwaite kuyeyama kolimai kapaisowamo.’”

*Tolepelo kali baibaiwa sanaulu Yesu iwoisili*

<sup>11</sup> Saugana Yesu ilalau Yelusalema kaiwena, Galili yo Sameliya luwaluwalili mena iyawatagili. <sup>12</sup> Kikiunamo iyawatagili yanuwa yabo koina kabo tolepelo yoli sanaulu ilobaili. Sitolo tupwana kali mwayaga iyai, <sup>13</sup> kabo siyoga kainali lalakina mena siba, “Taubala Yesu, ukwate-kamkamna-yagimai.” <sup>14</sup> Saugana igitaili, mwa iwalolau kolili iba, “Kwalau topwaoli kolili yomiu kwayak-enayagili.” Silaulau kamwasa mena kabo kali lepelo imwawasi. <sup>15</sup> Kalikava yabo saugana yona igitai inamwanamwa kabo ipileyoilolotobatali Yaubada koina kainana lalakina mena. <sup>16</sup> Ipileyoilolau Yesu koina italu-pwaopwaom kaekaena mena mwa ikawatoki koina. Na iyamo iya Sameliya tomona. <sup>17</sup> Yesu iba, “Tomo yoli sanaulu (10) yawoisili, na yoli naen (9) toweya siyaele? <sup>18</sup> Iya nige Yudiya dedeina tomona na iya ibomamo ipileyoima na Yaubada itobalan.” <sup>19</sup> Kabo Yesu iwalo tomone koina iba, “Kutolo yo kulau, am meli kaiwena kunamwanamwa.”

*Yaubada ana kaba loina ana sauga laoma kaiwena*

*(Madiu 24:23-28,37-41)*

<sup>20</sup> Boda Palisi sineli Yesu koina siba, “Sauga esana Yaubada ana kaba loina iyawatagili?” Kainali iyamaisa iwaloba, “Saugana tem Yaubada ana kaba loina iyawatagili, nige besiele yakato tomo manli mena kilakilalane sigitaili, <sup>21</sup> o tem

siwaloba, ‘Kagitai iya bwaite’ o ‘iya bwaine,’ nigele, kaiwena Yaubada ana kaba loinane iyaele imiyamiya luwamiu mena.”<sup>22</sup> Kabo Yeisu iwalo ana tobenaliyao kolili iba, “Sauga ilalaoma nuwanuwamiu lalakina Tomo Natuna ana kaliyate yabo wagitai na iyamo kani nige wagigitai.<sup>23</sup> Tomo kani siwalo kolimiu siwaloba, ‘Wagitai iya bwaine’ o tem ‘iya bwaite’ na tabu kwamumuliya kolili.<sup>24</sup> Kaiwena Tomo Natuna ana kaliyate kana kilakilala besiele pigabu tem ipigabu luwaluwali bwagabwaga mena na mayalena mena dedei meuloina imayale kani tomo meuloili sigitai.<sup>25</sup> Na baguna Tomo Natuna kani kamkamna lalakina ilobai, yo tabe yaso bwaite kani sisikotanan.<sup>26</sup> Besiele beyabeyana Nowa ana sauga koina Tomo Natuna ana sauga besiele. Kani tomo iyakate-yapitalili.<sup>27</sup> Sauganane tomo sikekakekan yo sinumanuma sikasokasole kanasiga kaliyatenane koina Nowa ilau ilusae waga kalona mena kabo yalubwasi ididi yo tomo meuloili siboitaoli.<sup>28</sup> Na mumuga kaigedana besiele tabe Lota ana sauga koina tomo sikekakekan sinumanuma gogo sigimwagimwala-yagili, sikumakuma yo sinumenumekabi.<sup>29</sup> Na kaliyatenane koina Lota Sodoma iyabubu-gabaen kabo Yaubada veku salepa wedowedolina isuwe-lobiyenama bulibuli mena italu besiele galewa yo tomo meuloili igabuli siboitaoli.<sup>30</sup> Na kani bwaite besiele kaliyatene koina Tomo Natuna tomo sikilala.<sup>31</sup> Kaliyatene koina tem tomo yabo iyaele ana nume kewana mena yo ana gogo iyaele nume kalona mena, tabu ikakaisulu

ilulusae ana gogone ikakalaili kaiwena nige sauga imiyamiya. Besiele tem tomo yabo iyaele ipaipaisowa tano mena tabu ipipileyoi ginauli yabo kaiwena. <sup>32</sup> Kwanuwatu-kalatan Lota wainena tawae iyawatagili koina. <sup>33</sup> Yaiya tem itonan yawasina ileboi kani igabaen yo yaiya tem yawasina igabaen kani yawasina ileboi. <sup>34</sup> Yawalo kolimiu, boniyainane koina tomo labui kaba keno kaigeda koina sikenokeno, yabo kani sikalai na yabo imiyamiya. <sup>35</sup> Besiele tabe sinesineo labui sipaisowa toyawa witi kanna sitamtam, yabo kani sikalai na yabo imiyamiya. <sup>36</sup> Tatao labui sipaipaisowa tano mena besiele, yabo kani sikalai na yabo imiyamiya.” <sup>37</sup> Saugana tobenaliyao walone bwaite sibenalan, mwa sineli Yeisu koina siba, “Guyau, toisabo dedei koina kani ginauli bwaite kuwalowegili siyawatagili?” Kainali iyamaisa iba, “Tem wagitai aoao bodali sitowa niu liguli kolili sivalavalam ee wakatai bowa kana kilakilala iyaele yauli mena imiyamiya.”

## 18

### *Takawanoi samasamalulu tabu yola ikwak-watakwata*

<sup>1</sup> Kabo Yeisu walo kobwaibwaili yabo iedeededede-yani ana tobenaliyao kolili na tem iyakenayagili yakato sauga meuloina sikawakawanoi na tabu silolopei. <sup>2</sup> Iba, “Yanuwa yabo koina toyatala yabo imiyamiya iya nige Yaubada iyayakasisiyan yo nige tomo kaiweli inuwanuwatu. <sup>3</sup> Na kwabukwabuli yabo imiyamiya tabe bwaine yanuwane koina ilaolaoma toyatalane koina yo iwalowalo,

‘Kusaguiyau yo kagu tokalomagigili kuyatalayan ana pwanoli kolyau kaiwena.’ <sup>4</sup> Sauga imamalawe toyatalane isikote, genuwana isagui. Muli mena kabo ibomayoi iba, ‘Bwagana nige Yaubada yayakasisiyan yo nige yanuwawatu tomo kaiweli, <sup>5</sup> na kaiwena kwabukwabuline iyapoloweyau kani yasagui yo ana yatala yaginauli. Tem nigele, kani isamasamalulu ilaolaoma kabo kani yogu ikwatakawata-yani.’” <sup>6</sup> Yeisu ana walo kobwaibwaili iyemwawasi kabo iba, “Wagitai toyatala naenaenane ana waloyameli sinene koina. Kabo ala toyatala dudulaina ana waloyameli kolila sowasowana tameliyan. <sup>7</sup> Yaubada iya bulibuli kana toyatala ana lina idudulaisosi kabo muli mena yanuwa yaulina kana toyatala ali lina. Mwa koina takatai yawasosi Yaubada ana gitesipwa tomonliyao siya kaliyate yo boniyai sivalavalam koina sagu kaiwena kani isaguili. Nige sowana ali kawanoi ipepei-yavivila na isanasana besiele yanuwa yaulina kana toyatala mumugali. <sup>8</sup> Yawalo kolimiu Yaubada kani mwayamwayau ana tomoyao isaguili. Na saugana Tomo Natuna ipileyoima, kani isa tomo siya simiyamiya yanuwa yaulina mena sitolo kaiwe me ali meli ilobaili?”

*Palisi yo takesi kana totano ali kawanoi*

<sup>9</sup> Tomo tupwaliyao sibomayoi siwaloseyagili yo kalikavao meuloili tabe sigite-lobiyegili. Kabo Yeisu iwalo-kobwaibwaili-yagili tonuwasaesaene kaiweli iba, <sup>10</sup> “Sauga yabo tomo labui silau Nume Tabu koina na sikawanoi. Yabo Palisi yo yabo takesi kana totano. <sup>11</sup> Palisi ilusae



itolo mwa ibomayoi kaiwena ikawanoi iba, ‘Yaubada, yakawatoki koliwo yau nige besiele tomo tupwaliyao kaiwena siya tokewali, siya mumugali inae yo siya siganaganawali, yo yau nige besiele takesi kana totano bwaite. <sup>12</sup> Wiki kaigeda kalona mena kaliyate labui tapwalolo kaiwena guliya yakalakisiyeyan. Wiki kaigeda kaigeda yaginauli, mumugagu besiele. Yo ginauli meuloina yalobai kabo yayakasali gwau sanaulu, na gwau kaigeda yamulolowan koliwo.’ <sup>13</sup> Palisi ana walo iyemwawasi kabo takesi kana totano ilusae na itolo suwala gamwa mena. Nige isasakaisae bulibuli mena kaiwena me ana mwalimwaline yo gamwagamwalina mena ikoikoi iba, ‘Yaubada yau tonaenaena, ukwate-kamkamna-yagau.’” <sup>14</sup> Yeisu ana walo kobwaibwaili iyemwawasi kabo iba, “Yawalo kolimiu, saugana tomone ipileyoi ana nume mena, iya idudulai Yaubada manna mena na Palisi iya nigele. Kaiwena tomo meuloili siya sibomayoi sipei-seyagili Yaubada ipei-yataluli yo siya sibomayoi sipei-yataluli Yaubada kani ipei-seyagili.”

*Yeisu melumeluwo kikiuli iwalo-muloloili  
(Madiu 19:13-15 yo Malika 10:13-16)*

<sup>15</sup> Tomo tupwaliyao melumeluwo kikiuli sikalailima Yeisu koina na tem nimana ipeili pwatali mena. Tobenaliyao sigitaili kabo ali paisowane kaiwena siyokoiyagili. <sup>16</sup> Na Yeisu melumeluwone iyoganli silaoma koina yo iba, “Melumeluwo kwatalamwagili silaoma koliyau, tabu kwanunuwaili kaiwena melumeluwo besiele bwaite Yaubada ana kaba lolina

ilonamwayagili yawasosi. <sup>17</sup> Yawalo yawasosi kolimiu, tem tomo yabo Yaubada ana kaba lolina nige iyayaliyaya-yani yo nige ikakalai besiele melumeluwo kikiuli ali kalai, iya kani nige ilulusae koina.”

*Towasawasa yabo ana neli Yesu koina  
(Madiu 19:16-30 yo Malika 10:17-31)*

<sup>18</sup> Toloina yabo ineli Yesu koina iba, “Toyakayakatai namwanamwana, tawae yaginauli na yawasi miyamiya yaina yalobai?” <sup>19</sup> Kabo Yesu iwalolau koina iba, “Gubesi, ukwatai tawae kuwalowen saugana ukawanamwanamwa-yagau? Nige tonamwanamwa yabo imiyamiya, Yaubadamo iboma iya tonamwanamwa. <sup>20</sup> Na ukwatai bwaite loinane iba, Tabu ganawali, tabu unuyamate, tabu kewali, tabu kamkava kuyakewa bwagabwagai, tamam yo sinam kuyakasisiyagili.” <sup>21</sup> Towasawasane iba, “Yagu sauga melumelu koina kanasiga sauga kabona lolina bwaite meuloili yaobigaili.” <sup>22</sup> Yesu walone ibenalan kabo iwalolau koina iba, “Ginauli kaigeda koina kudeva. Kulau am wasawasa meuloili ugimwala-yagili maneliyao kuwolegili tobubutuma kolili kabo kani am wasawasa kulobai bulibuli mena. Kabo muli mena kulaoma kumuliya kolyau.” <sup>23</sup> Saugana tomone walone bwaite ibenalan kabo nuwana inae kaiwena iya iwasawasasosi. <sup>24-25</sup> Yesu tomone imankulakulai kabo iba, “Towasawasao ali lusae Yaubada ana kaba lolina koina ikololososi kabo muli mena kameli sinalom gulana mena ana lusola.”

<sup>26</sup> Siya ana walo sibenalan sineli siba, “Na kabo yaiya sowasowana lebo ilobai?” <sup>27</sup> Yeisu kainali iyamaisa iba, “Ginauli tawae tomo nige sowasowali sipaisowai Yaubada iya sowasowana ginauline ipaisowai. Yaubada ibomamo iloina yaiya ilusae bulibuli mena yo yaiya nigele.” <sup>28</sup> Kabo Pita iwalo koina iba, “Na gubesi kai? Ama gogo meuloina kalogabaegili na kalaoma kamuliya koliwo.” <sup>29</sup> Yeisu iwalo kolili iwaloba, “Walo yawasosi yawalo kolimiu, yaiya tem ana yanuwa, tem wainena, tem kanakavao, tem sinana yo tamana o tem natunao ilogabaegili Yaubada ana kaba loina kaiwena, <sup>30</sup> kani sauga bwaite koina maisana lalakisosina yo sauga muli mena yawasina miyamiya yaina ilobai.”

*Yeisu iedeededeyoi ana tobenaliyao kolili ana boita kaiwena*

*(Madiu 20:17-19 yo Malika 10:32-34)*

<sup>31</sup> Yeisu tobenaliyao yoli tuwelo iyoga-suwalagili yo iwalolau kolili iba, “Iyaele talalau Yelusalema kaiwena kabo ginauli meuloina siya palopitao sileleleliwa Tomo Natuna kaiwena kani iyamala yawasosi. <sup>32</sup> Kani siwolena siya nige Yudiya\* kolili yo sitalawasiyan, sikawanaenaeyan, sikaikaisoi, sisapi-gwalagwalai yo siunuyamate, <sup>33</sup> iboita yo kaliyate yaiyonana koina kani itoloyoi boita mena.” <sup>34</sup> Tobenaliyao Yeisu ana walo nige nuwali imamayaleyan, ana walo kana nuwa-mayale iwadam kolili kabo nige sikakatai tawae walona iwalowalo.

---

\* **18:32:** Iwalowalo Loma tokaleyayao kaiweli

*Tomangibugibu yabo ana meli Yeisu koina mwa woisi ilobai*

*(Madiu 20:29-34 yo Malika 10:46-52)*

<sup>35</sup> Yeisu kikiunamo iyawatagili yanuwa Yeliko koina kabo tomangibugibu yabo silobai. Iya imiyasio kamwasa dedeina mena yo ikawakawanoi tomo kolili. <sup>36</sup> Saugana ibenalan boda silologabaen, kabo ineli tomo kolili iba, “Tawae siginaginaline?” <sup>37</sup> Kainana siyamaisa siwaloba, “Yeisu game Nasaleta ilalau.” <sup>38</sup> Kabo iyoga iba, “Yeisu, kowa Deibida tubuna, ukwate-kamkamna-yagau.”† <sup>39</sup> Tomo siya sibagubaguna siyokoian yo siwalo koina yakato imwanou, na iyoga samasamalulu yoi iba, “Deibida tubuna, ukwate-kamkamna-yagau.” <sup>40</sup> Yeisu ilotolo mwa iwalo tomo kolili tomangibugibune sikalaisyama koina. Saugana ilaoma Yeisu koina mwa Yeisu ineli koina iba, <sup>41</sup> “Tawae nuwanuwam yapaisowai kaiwem?” Kainana iyamaisa iba, “Guyau, nuwanuwagu mangu silala.” <sup>42</sup> Yeisu iwalo koina iba, “Am meli kaiwena manim silala, kunamwanamwa.” <sup>43</sup> Sauganane manna sinamwanamwa kabo Yeisu koina imuliya yo Yaubada itobatobalan. Tomo meuloili ginuline sigitai kabo siya tabe sitobatobali Yaubada koina.

## 19

*Tomo lolokwalalelena Sakiusa ana meli Yeisu koina mwa lebo ilobai*

---

† **18:38:** Saugana tomangibugibune walone bwaite iwalowen Yeisu koina, Yeisu ikatai yakato tomangibugibune me ana meli ikilala iya Tolebolebo.

<sup>1</sup> Kabo Yesu Yeliko koina ilusae mwa yanuwane kalona mena ilaulau. <sup>2</sup> Na tomo yabo iyaele esana Sakiusa iya takesi kana totano ali tobaguna yabo, yo iya towasawasa. <sup>3</sup> Nuwanuwana lalakina tem Yesu igitai na nige sowasowana kaiwena saliyana ikubwa yo boda ilalaki. <sup>4</sup> Kabo isagena baguna boda luwali mena ilau mayau esana sikamole ivinaei kaiwena Yesu ana laomane koina tem igitai. <sup>5</sup> Saugana Yesu ilaoma iyawatagili dedeinane koina kabo isakaisae yo iwalo koina iba, “Sakiusa, mwayamwayau ukwaisuluma, kaiwena nuwanuwagu sauga bwaite koina am nume mena yamiyamiya.” <sup>6</sup> Kabo saugana Sakiusa isaluluma mayaune koina me ana yaliyaya Yesu iyogan silau ana nume mena. <sup>7</sup> Tomo meuloili sigitai kabo sietaetalapili Yesu kaiwena siba, “Gubesi mwa Yesu ilusae tonae-naenane ana nume mena.” <sup>8</sup> Na numene kalona mena Sakiusa itolo yo iwalolau Yesu koina iba, “Guyau, kani yagu wasawasa yayakasa gwau labui kabo gwau yabo kani yaolena tobubutumao kolili. Tem tomo yabo yamwakotayanako yo ana gogo yakewaliyako, kani me esopali yayamaisa-yapileyoi.” <sup>9</sup> Kabo Yesu iwaloba, “Kabona Yaubada nume bwaite kana tomiyayao ileboili, kaiwena tomone bwaite Sakiusa ana meli ipei Yaubada koina kabo sowasowana tawalo yakato iya tabe Abelamo tubuna yabo. <sup>10</sup> Kaiwena Tomo Natuna ilaoma lolokwalaleleli iloyaili yo ileboili besiele tomone bwaite.”

*Tapaisowa kaikaiwe Yesu ana pileyoima sauga yatala kaiwena  
(Madiu 25:14-30)*

11 Tomo siya siyaele Yeisu ana edeedede sibenabenalan mwa walo kobwaibwaili yabo iedeededeyan kolili kaiwena tomo ali nuwatu yakato kikiunamo Yeisu ilusae Yelusalema na Yaubada ana kaba lolina iyatubu. Yelusalema nige imamamalawe Yeliko koina. 12 Iba, “Tomo lalakina yabo ilalau yanuwa kelamamalawe koina na tem kana pwaopwaom wasawasana siwolena na ipileyoimayoi iboma ana yanuwa mena iloina. 13 Ana topaisowao yoli sanaulu iyoganlima, mwa yoli sanaulune mane siliba andeledi kaigeda kaigeda iwolegili kolili yo iwalo kolili iba, ‘Mane bwaite kwayapaisowaili kanasiga yapileyoima.’ Imwawasi kabo ilau. 14 Na ana yanuwa tomonliyao sikalomagigilan kabo tomo tosagenawasa siyawasali silau yanuwane ilalaune koina mwa siba, ‘Nige nuwanuwamai tomo lalakinane bwaite iyamala ama kin.’ Na walone bwaite nige sibebenalan.”

15 “Na iyamo tomo lalakinane sipei iyamala kin kabo ipileyoima iboma ana yanuwa mena na iloina. Saugana ipileyoima, kabo iba, ‘Topaisowa siya beyabeyana mane yaolegili kolili kuyoganli silaoma kolyau nuwanuwagu yakatai mane gubesi ali yapayapaisowaili, nuwana kana etulan isa tabe silobailiko.’ 16 Topaisowa bagubagunana ilaoma iba, ‘Taubala, beyabeyana mane siliba andeledi kaigeda kuyeyama, mwa yayapaisowa mwa kana etulan andeledi kaigeda tabe yalobai.’ 17 Kainana iyamaisa iba, ‘Kowa topaisowa namwanamwana am paisowa idudulai kaiwena bwagana ginauli bwaite nige ginauli lalakina na iyamo ugitekalatan namwanamwai, mwa

kani yapeiwo yanuwa kali baibaiwa sanaulu kuloinayagili.’<sup>18</sup> Topaisowa labuina ilaoma koina iba, ‘Taubala, beyabeyana mane siliba andeledi kaigeda kuyeyama mwa bwaite yayapaisowa kana etulan pipti yalobai.’<sup>19</sup> Tomo lalakinane iwalo koina iba, ‘Inamwanamwa, kani bwaite maisam yaeyawa yapeiwo yanuwa kali baibaiwa paibi kuloinayagili.’<sup>20</sup> Yo topaisowa yaboyoi ilaoma koina iba, ‘Taubala, beyabeyana siliba andeledi kaigeda kuyeyama ee iyaele bwaite, kaleko tupwatupwana kikiuna yakalai mwa yasuma koina yawadam kisi ikwalalele.’<sup>21</sup> Kowa tomo kolokololona kaiwena am wasawasa ukwalakalai tomo uloili ali paisowa koina. Siya sipelipeli yo sikelikeli na kowa nonowanamo ukwalakalai na kupepei am lakawa mena. Kabo yamatausagiwo mwa manene nige yayayapaisowa.’

<sup>22</sup> Tomo lalakinane iwalolau koina iwaloba, ‘Kowa topaisowa naenaena, na kuboma am walo ipileyoi koliwo yo iletaiwo. Ukwataiyako yau tomo kolokololona yo yagu wasawasa yakalakalai tomo uloili ali paisowa koina.’<sup>23</sup> Na tawae kaiwena nige kulalau yagu mane kupepei benki koina na siyapaisowa? Tem uginauli besiele kani kana etulan yalobai. Na nigele, nige kupaipaisowai.’<sup>24</sup> Kabo iwalo siya sitotolo salina mena kolili iba, ‘Manene wakele-gabaen koina yo kwaolena topaisowa bagubagunanane koina iya siliba tu andeledine koina.’<sup>25</sup> Na siwalo koina siba, ‘Na Taubala, iya siliba andeledi ikalaiyako.’<sup>26</sup> Kabo tomone lalakinane kainali iyamaisa iba, ‘Yawalo kolimiu, yaiya ipagan

koina, kani Yaubada ietulan. Na yaiya nige ipapagan koina bwagana kikiuna imiyamiya koina Yaubada kani ikele-gabaen mowoi.\* <sup>27</sup> Na siya sikalomagigili kolyau yo nige nuwanuwali yaemala ali kin, kwalau wakalaili silaoma kolyau, kabo wakoyamateli mangu mena.’”

*Yaisu ana lusae Yelusalema kana koleya besiele kin yabo ana lusae*

*(Madiu 21:1-11 yo Malika 11:1-11 yo Yoni 12:12-19)*

<sup>28</sup> Yaisu ana walo iyemwawasi kabo ilalauyoi yakato ilau Yelusalema. <sup>29</sup> Yaisu me ana tobenaliyao silokelakubwamako kalo kikiuli labui kolili bwaimwa Bedipegi yo Bedani koya Olibe salina mena kabo tobenali labui iyawasa-bagunayagili. <sup>30</sup> Iwalo yoli labuine kolili iba, “Kwalau kalone koina na manimiu mena ase yabo kani wagitai bwaimwa sipan-kalatan. Asene wauwau-bona nige yabo tomo imwamwalisae-tonan. Kwalivasi yo kwayoganama. <sup>31</sup> Tem tomo yabo iwalo kolimiu, “Tawae kaiwena asene kwalivalivasi?”, kabo kainana kwayamaisa bwaite besiele kwaba, Guyau nuwanuwana.” <sup>32</sup> Tobenali labuiwa siya iyawasaliwa silau yo silobai besiele Yaisu ana walo kolili. <sup>33</sup> Saugana tobenaline asene silivalivasi ase tanuwagaliyao siwalo kolili siba, “Tawae kaiwena asene kwalivalivasi?” <sup>34</sup> Kabo tobenaliwone kainali siyamaisa siba, “Guyau nuwanuwana.”

---

\* **19:26:** Nuwana iwalowalo meli kaiwena.



<sup>35</sup> Asene sikalaiyama Yeisu koina, ali kaleko siyeseli pwatana mena kabo Yeisu sisagui sikele-mwaliseyan asene koina. <sup>36</sup> Ase mena ilaulau yo tomo tupwaliyao kali kwama siyeseli kamwasa mena. <sup>37</sup> Saugana iyawatagilima koya Olibe salina mena kabo tomuliyayao siya boda lalakina siyatubu Yaubada sitobalan kainali lalakina mena kaiwena ginauli kaba nuwapwanopwano sibaibaiwa sigitailiko. <sup>38</sup> Siba, “Osana. Yaubada iwalo-muloloi kinne iya ilaoma Guyau esana mena. Osana. Daumwali yo wasawasa bulibuli mena.” <sup>39</sup> Palisi tupwaliyao siyaele bodane luwali mena nige siyayaliyaya tomuliyayao ali walo-tobali kaiweli kabo siwalolau Yeisu koina siwaloba, “Toyakayakatai, am tomuliyayao kuwalo simwanou.” <sup>40</sup> Yeisu kainali iyamaisa iba, “Na yawalo kolimiu, tem simiya-mwanou kani vekune meuloili siyoga.”

### *Yeisu ana palopisai Yelusalema kaiwena*

<sup>41</sup> Yeisu Yelusalema ilokela-kubwai-yamako mwa saugana manna igabaen ilau igitai kabo me ana valam tawae kani iyawatagili Yelusalema tomiyayao kaiweli, <sup>42</sup> iba, “Tem komiu kaliyate kabona wakatai tem tawae waginauli yakato daumwali kwalobai inamwanamwa, na iyamo nige sowasowamiu wakatai kaiwena iwadam kolimiu. <sup>43</sup> Na sauga ilalaoma kani kami tokalomagigiliwo silaoma sikaleya kolimiu, kabo simiya-takikilagimiu kani ami kaba lusae yo ami kaba yawatagili meuloina simiya-kausili. <sup>44</sup> Ami yanuwa kani sikele-gwaligwali yo sisibayanaeli, nige veku tupwa yabo imiyamiya dedeine koina

yo kana tomiyayao siunuyamateli. Ginauli bwaite siya kani siyawatagili kaiwena Yaubada ilaoma nuwanuwana ileboimiu, na iyamo nige wakikilala.”

*Yudiya tautaubalao yo topwaoli lalakili ali mane kana kamwasa Yeisu isibayanae*

*(Madiu 21:12-17 yo Malika 11:15-19 yo Yoni 2:13-22)*

<sup>45</sup> Yeisu ilusae Nume Tabu kalona mena yo togimwala kalona mena iyatubu itawoili siyawatagili. <sup>46</sup> Iwalolau kolili iba, “Buki Tabu mena Yaubada ana walo silele iba, ‘Yagu nume esana kani sipei kaba kawanoi.’ Na komiu kwayapaisowa besiele tokewali ali gula kaba lowadam.” <sup>47</sup> Kaliyate kaigeda kaigeda Yeisu iyakayakatai Nume Tabu mena. Topwaoli lalakili yo loina kana toyakayakataiwo yo Yudiya tautaubalao simunamunai lalakina yo nuwanuwali siunui, <sup>48</sup> na nige sowasowana ginauli yabo siginauli koina, kaiwena tomo meuloili nuwali iyai ana yakayakatai kaiwena.

## 20

*Yudiya toloinao sitonan tem Yeisu siyakewai ana edeedede koina na Yeisu isonoga-gabaegili*

*(Madiu 21:23-27 yo Malika 11:27-33)*

<sup>1</sup> Saugana Yeisu tomo iyakayakataili Nume Tabu mena yo tabe wasa namwanamwana iguguguguyeyan, kabo kaliyate yabo koina Yudiya toloinao siya topwaoli lalakili yo loina kana toyakayakataiwo yo tautaubalao silaoma koina sabi yokoiyanna, <sup>2</sup> siwaloba, “Yaiya ana

lolina mena kulaoma na togimwala kutawoili siyawatagili Nume Tabu mena? Yaiya ana lolina mena kupaisowai besiele?”<sup>3</sup> Yeisu ikataiyako yakato sitonatonan na siyakewai ana edeedede koina kabo kainali iyamaisa iba, “Baguna bwaite yagu neli kaigeda kani yaeyawa kolimiu.<sup>4</sup> Kita takataiyako Yoni Toyababitaiso tomo iyababitaisoli. Yagu neline bwaite besiele. Gubesi, yaiya ana lolina koina Yoni Toyababitaiso ipaipaisowane, Yaubada ana lolina koina o nuwana tomo ali lolina kolili?”<sup>5</sup> Toloinaone Yeisu ana neli sibenalan kabo siedeedeede sibomamo kolili siba, “Tem tawaloba, ‘Yaubada ana lolina koina’ kani Yeisu ineliyagilayoi kani iba, ‘Na tawae kaiwena mwa nige Yoni kwamemeliyan?’ Tem neline iwalowen kolila kani tamwalimwaline lalakina boda bwaitete manli mena kaiwena siya sikataiyako yakato Yoni tasikotanan.<sup>6</sup> O tem tawaloba, ‘Tomo ali lolina kolili’ kani boda bwaitete silovekuila kaiwena ali nuwatu yakato Yoni iya palopita yabo yo ipaisowai besiele Yaubada ana lolina koina.”<sup>7</sup> Mwa koina siba, “Nige kakakatai.”<sup>8</sup> Kabo Yeisu iba, “Tem nige sowasowamiu yagu neline kwayamaisa, yau besiele kani nige yawawalowen yaiya ana lolina koina ginauliline bwaite yapaisowai.”

*Walo kobwaibwaili togitekalatan naenaeli kaiweli*

*(Madiu 21:33-46 yo Malika 12:1-12)*

<sup>9</sup> Muli mena Yeisu walo kobwaibwaili bwaite iwalowen Yudiya tolinao yo tabe boda meuloili kolili iwaloba, “Taubala yabo

ana tano ikumai wain bwagabwagamo. Kabo iwolegili tomo tupwaliyao kolili na siyapaisowa na wain maisana siwolena koina. Na iya ilau ilokeikeile dedei yabo koina sauga imamamalawe kaiwena. <sup>10</sup> Na kelikeli kana sauga koina taubalane iya imiyamiya dedei yabo mena na ana topaisowa yabo iyawasa yakato ilau wain uwena maisana tupwana tano togitekalatanwo kolili ikalai ilawan iwolena koina. Na iyamo tano togitekalatanne topaisowane sikabikalatan yo sisapi mwa siyawasa-yapileyoi menimana. <sup>11</sup> Kabo taubalawa ana topaisowa labuina iyawasoyoi kolili kabo kana kaleko silolo yo siunu-gwalagwalai mwa siyawasa-yapileyoi menimana. <sup>12</sup> Yo tabe yaiyonana iyawasoyoi kolili yo topaisowane siunui kelepa mena yo mekwaskwasinena sitawoi ipileyoi. <sup>13</sup> Kabo taubalane iwaloba, ‘Kani tawae yaginauli? Natugu tauna yamulolo lalakina kani yayawasa, nuwana iya bwaite natugu kani siyakasisiyan.’ <sup>14</sup> Na saugana togitekalatan taubalane natunane sigitai sibomayoi siedeede kolili siba, ‘Iya tano tanuwagana natu yawasosina. Talau taunuyamate na kita tanone takalai ala tano.’ <sup>15</sup> Mwa sikabikalatan yo sigabae-yawatagilan ganamuli mena na siunuyamate.” Yo Yeisu ana edeede iyemwawasi yo iwalo kolili iwaloba, “Tawae kani taubalane ipaisowai? <sup>16</sup> Walo yawasosi, taubalane kani ilaoma togitekalatanne iunuyamateli yo tanone kani iwolena togitekalatan uloili kolili.” Saugana tomo walo bwaite sibenalan siba, “Tabu Yaubada igiginauli besiele.”

17 Yo Yeisu imankulakulaili yo iba, “Buki Tabu ana walo bwaite, ‘Baguna vekune tokabi nume sisikotanan na sauga bwaite Yaubada iyatoloyoi iyamala veku kaikaiwena yo veku meuloili iloinayagili.’ 18 Tem yaiya ibeku veku bwaite pwatana mena kani ikogaogaoli. Na tem veku bwaite ibeku tomo yabo pwatana mena kani ikomutumutu.” 19 Saugana topwaoli lalakili yo loina kana toyakayakataiwo walo kobwaibwailine bwaite sibenalani, sikatai yakato siya kaiweli mwa iwalowalo, kobwaibwailine tano togitekalatan bwaimwa siya. Simunamunai kabo sauganane koina nuwanuwali Yeisu sikabikalatan na iyamo boda simatausagili kaiwena boda bwaite meuloili ali nuwatu yakato Yeisu iya palopita yabo.

*Yudiya toloinao sitonatonan tem Yeisu siyake-wai ana edeedede koina takesi kaiwena na iyamo isonoga-gabaegili*

*(Madiu 22:15-22 yo Malika 12:13-17)*

20 Toloinaone Yeisu sigitagitai kabo tomo tupwaliyao siyawasali koina na sineli mwakota mena gubesina Yeisu kaba yakewaina yabo siginauli na siwalo-masalan Pailato koina kaiwena nuwanuwali Yeisu siyatalayan. 21 Kabo tomone silau Yeisu koina sitobali-mwakomwakota siba, “Toyakayakatai, kakatai yakato sauga meuloina kuwalo yawasosi yo am yakayakatai Yaubada ana kamwasa kaiwena idudulai. Yo tabe nige tomo yabo kumamatausan, bwagana tosonosonoga o nuwana towasawasa na iyamo nige uogolulau

kolili. <sup>22</sup> Gubesi, sowasowana Sisa kaiwena takesi tapei o nigele?”\* <sup>23</sup> Yeisu ikataiyako yakato siya nuwanuwali Sisa kana kawa-naenae sibenalan na ana walone siwalo-masalan toloinao kolili na tem siyakewai kabo iba, <sup>24</sup> “Mane siliba wakalaiyama kwayakenayagau.” Mwa sikalaiyama yo siyakenayan kabo ineliyagili iba, “Yaiya makamakayauna yo tabe yaiya esana silele manene koina?” Siwalolau koina siba, “Sisa.” <sup>25</sup> Yo Yeisu iwalo kolili iba, “Ginauline siya Sisa ana gogo kwaolena Sisa koina na ginauline siya Yaubada ana gogo kwaolena Yaubada koina.” <sup>26</sup> Saugana ana walo sibenalan kateli sipitali, nige sowasowali ana lopwano silobai tomo manli mena kabo simwanou.

*Sadusi Yeisu sineliyan toboita ali toloyoi kaiwena*

*(Madiu 22:23-33 yo Malika 12:18-27)*

<sup>27</sup> Tabe Sadusi tupwaliyao silaoma Yeisu koina. Na Sadusi ali nuwatu yakato nige toloyoi yaboyoi, <sup>28</sup> mwa Yeisu sineliyani siba, “Toyakayakatai, Mosese iwalo tem tomo yabo ikasole nige natunao na iboita kani kanakava yawasosi ilaoma yo kanakavane kwabukwabulina ikasolanan na tem natunao ipagan siya melumeluwone siyamala kanakavane boiboitanane iya natunao. <sup>29</sup> Na bwaite kaba gite yabo. Tomo yabo mekanakavao yoli seben, tobagubaguna ikasole nige natunao na

---

\* **20:22:** Na Sisa iya Loma tomona yo dedei meuloili iloiloineyagili na takesi polopolowena ipei tomo meuloili kolili na tem Sisa kamwasa kaba lokeikeile sibaibaiwa ipaisowaili yo tabe ana tokaleyayao sibaibaiwa iyamaisali. Na tomo Yudiya nige siyayaliyaya takesine kaiweli.

iboita, <sup>30-31</sup> kabo kwabukwabulina kanakava ika-solanana. Besiele kaigedana iyawatagili kanakava labuina koina besiele yaiyonana koina yo besiele meuloiline kolili paganne silobai. <sup>32</sup> Ana kaba mwawasi sinewa iboita. <sup>33</sup> Tem yawasosi to-boita kani sitoloyoi, ali toloyoine koina yoli seben luwali mena yaiya iya wainena yawasosi, kai-wena meuloiliwa sikasolanana?”

<sup>34</sup> Yeisu kainali iyamaisa iwaloba, “Sauga bwaite koina tomo sikasole, <sup>35</sup> na siya Yaubada ikawa-namwanamwa-yagili yo sitoloyoi nige kasoleyo, <sup>36</sup> kaiwena nige sowana siboitayoi. Sitoyatoyawa aneloseyao kolili yo Yaubada natunao kaiwena sitoloyoiko. <sup>37</sup> Mosese iyakenayagila yakato toloyoi ipagan kaiwena mayau kalapulupululuna edeededena koina Mosese iwalo Yeoba koina iba, ‘Kowa Abelamo, Aisake yo Yakobo ali Yaubada.’ Bwagana siboitako yoli yaiyonane siyaele bulibuli mena meyawasili. <sup>38</sup> Mwa koina Yaubada nige tomo boiboitali ali Yaubada, siya tomo meyawasili ali Yaubada.” <sup>39</sup> Kabo lona kana toyakayakatai tupwaliyao siya toloyoi walona sikawa-namwanamwayan siwaloba, “Toyakayakatai am walo idudulai”. <sup>40</sup> Kabo Sadusiyao yo tabe toloinao meuloili nige nuwanuwali neli yaboyoi sineliyan kisi simwalimwaline.

*Yudiya toloinao ali katai Mesaiya kaiwena nige idududulai*

*(Madiu 22:41-46 yo Malika 12:35-37)*

<sup>41</sup> Yeisu iwalolau bodane sitotolo salina mena kolili iwaloba, “Gubesi na Yudiya toloinao siwalo yakato Mesaiya iya besiele tomo molosi na naga

iya kani ilaomaya Deibida kana mumuga kalona mena? <sup>42</sup> Na Deibida ana nuwatu nige besiele kaiwena ana Same koina iwaloba, ‘Yeoba Yaubada iwalo yagu Guyau koina, ulaulagu mena kumiya-sio, <sup>43</sup> kanasiga kam tokaleyayao yapeili kaekaem yaulina mena.’ <sup>44</sup> Tem toloinao ali nuwatu idudulai Mesaiya kaiwena kani Deibida Mesaiya ikawa-tubu-wan na iyamo nigele. Ikawa-Guyau-wan besiele talobai ana Same Buki Tabu mena.”

*Yeisu loina kana toyakayakataiwo ikawa-naenaeyagili*

*(Madiu 23:1-36 yo Malika 12:38-40)*

<sup>45</sup> Saugana tomo meuloili ana yakayakatai sibenabenalan Yeisu iwalo ana tomuliyayao kolili iba, <sup>46</sup> “Wagite-kalatagimiu loina kana toyakayakataiwo kaiweli. Kaiwena gagasa mena silaoma kwama malamalawena siluwuili silolokeikeile kaba gimwala kolili na mesabana tomo sigitaili na sikawatoki kolili. Yo yaboyoi nuwanuwali kaba miya namwanamwali nume tapwalolo kolili yo besiele soi kali sauga koina nuwanuwali simiya-baguna tomo manli mena kali yakasisi kaiwena. <sup>47</sup> Yo tabe kwabukwabuliwo ali nume sikalaili mwakota mena. Kabo muli mena silau sitapwalolo yo ali kawanoi simamalawe na mesabana tomo ali nuwatu yakato siya todudulai. Na nigele, naga Yaubada maisa polopolowena iwolegili.”

## 21

*Kwabukwabuli ana mulolo ilalakisosi Yaubada*



*manna mena kabo muli mena towasawasao ali mulolo*

*(Malika 12:41-44)*

<sup>1</sup> Yeisu igitai towasawasao silaolaoma Nume Tabu koina ali mulolo mane sipeipeili mulolo kaba peina koina. <sup>2</sup> Yo tabe igitai kwabukwabuli iya tobubutuma yabo ana mulolo pene kikiuli labuimo ipeili. <sup>3</sup> Kabo Yeisu iwaloba, “Yawalo yawasosi kolimiu, Yaubada manna mena, kwabukwabuli bwaine ana mulolo, meuloili ali mulolo ilalaki-gabaegili. <sup>4</sup> Kaiwena meuloili ali tupwa lalakili simiyamiya na bwaite kwabukwabuline iya tobubutuma yo ana mane meuloina ipei yo nige yaboyoi ana tupwa imiyamiya na koina kana igimwala.”

*Yeisu ana walo-masala Nume Tabu ana tatagwaligwali kaiwena*

*(Madiu 24:1-2 yo Malika 13:1-2)*

<sup>5</sup> Tobenaliyao tupwali Nume Tabu kana koleya namwanamwana sigitai mwa Yeisu siyakenayan yo siwalo siba, “Taubala, Nume Tabune kana pasao kali koleya sinamwanamwasosi kaiwena veku lalakili kolili sikabili na tabe tomo ali mulolo namwanamwali kolili siyapasali.” <sup>6</sup> Kabo Yeisu kainali iyamaisa iwaloba, “Sauga ilalaoma koina ginauline wagitagitailine kani meuloili sitatagwaligwali yo nige sowasowana veku yaboyoi itupwa ana kaba miya mena imiyamiya wagitaiyoi.” <sup>7</sup> Mwa sineliyani siba, “Toyakayakatai, toisabo sauga koina ginauline kuwalowalowegiline kani siyawatagilima? Toisabo kilakilala kani kagitai na kakatai ginauline kani kikiunamo siyawatagili?” <sup>8</sup> Kabo

Yeisu iwalo kolili iwaloba, “Sauganane koina kani tomo sibaibaiwa esagu mena silaoma na kaigeda kaigeda iwaloba, ‘Yau Mesaiya’ yo ‘Sauga ilaomako.’ Na wagitekalatagimiu, kisimo tomo simwakota-yagimiu. Tabu kwamumuliya kolili. <sup>9</sup> Yo sauganane koina tabe kani wasa kwabenalagili kaleya yo talawauwau lalakili. Tabu kwamamatausi yo tabu wakakatewakaka kaiwena ginauli bwaitete kani siyawatagili baguna, kabo muli mena yanuwa yaulina ana kaba mwawasi iyawatagili. <sup>10</sup> Boda yo boda kani sikaleya yo tabe yaboyoi kaba loina yo kaba loina kani sikaleya. <sup>11</sup> Mwanikiniki lalakili yo guliyam lalakili yo muya lalakili kani siyawatagili dedei meuloili kolili. Yo ginauli kaba matamatausi yo kilakilala bulibuli mena kani siyawatagili tabe. <sup>12</sup> Na baguna kani tomo sikabi-kalatagimiu yo siyakamkamnamiu yo silawagimiu nume tapwalolo yo nume pan kolili yatala kaiwena. Kaiwena komiu kwameliyagau kani sikalaimiu yo silawagimiu siyatolomiu toloinao yo kinyao manli mena. <sup>13</sup> Sauganane koina sowasowana wasa namwanamwana kwayawasayan kolili. <sup>14</sup> Tabu kwanuwanuwatu ali yakewaimiu kaiwena yo tabe ali walo kolimiu kaiwena, <sup>15</sup> kaiwena sonoga yo ami walo kani yaeliwa kabo kami tokalomagigili nige sowana sikawa-mwakomwakota-yagimiu. <sup>16</sup> Yo kani ami susuyao, nuwana tamamiyao, sinamiyao, kamikavao yo dumiyao yo ami eliyamwao siwalo-masalagimiu toloinao kolili. Yo tupwamiyao kani siunuyamatemiu. <sup>17</sup> Yo tomo meuloili kani sikalomagigi-lagimiu kaiwena komiu kagu

tomeliwo. <sup>18</sup> Na iyamo nige sowasowana itomiu kaigeda ikwalalele. <sup>19</sup> Na tem me ami kalakisiye yo kwatolo kaiwe kani yawasimiu kwalobai.”

*Sauga Naenaena Ana Yawatagili  
(Madiu 24:15-21 yo Malika 13:14-19)*

<sup>20</sup> Yeisu iwaloyoi iba, “Na saugana wagitai tokaleyayao yanuwa Yelusalema siyatakikilan kabo wakatai yanuwane kani kikiunamo sisibayanae. <sup>21</sup> Bwaine sauganane koina Yudiya dedeina kana tomiya meuloili ilonamwayagili siyabubu koya kolili. Yo siya simiyamiya Yelusalema taon kalona mena ilonamwayagili silogabaen. Yo siya Yelusalema gana muli mena tabu silulusae. <sup>22</sup> Kaiwena sauganane koina Yaubada ana sauga gum yai Buki Tabu iwalo-masalanako kani iyamala yawasosi. <sup>23</sup> Ooo. Yawasosi yakatekamkamna-yagili siya tosiumao yo toyasuyasusuwo kaiweli, kani ikololososi kolili sauganane koina. Kaiwena kamkamna lalakina kani iyawatagili dedeinane koina yo tomo Yudiya bwaitete kani sikamkamna, <sup>24</sup> yo siboita kaleya kelepana mena. Siya nige siboboita kani sipanili yo silawagili dedei uloi uloi kolili me kali pan. Siya nige tomo Yudiya kani silaoma na Yelusalema sisibayanae yo dedeinane siutumutumutu molosan kanasiga ali loinane kana sauga imwawasi.”

*Tomo Natuna ana laoma kana kilakilala  
(Madiu 24:29-31 yo Malika 13:24-27)*

<sup>25</sup> “Sauganane koina kani kilakilala siyawatagili dabwelo, waikena yo utu kolili. Yo yanuwa yaulina mena tomo meuloili kani sikatewakaka

kaiwena kani kalita iyokoyokososi yo dibwali yo bagolu balamumuliyao kani silalakisosi. <sup>26</sup> Tomo meuloili kani simatausi yo mankaluwa isaeili yo yoli siwelai yo sisawosawowoli saugana sisanasana tawae kani iyawatagili yanuwa yaulina mena. Yo tabe ginauli meuloili bulibuli mena Yaubada kani inukuili. <sup>27</sup> Kabo tomo kani sigitai Tomo Natuna ilalaoma yaloyaloi mena, me ana kaiwe yo me ana wasawasa lalakina. <sup>28</sup> Na saugana ginauliline bwaite siyatubu siyawatagili kwatolo kaiwe yo wakatepatu kaiwena ami lebo kikiunamo kwalobai.”

*Kaba gite saido koina  
(Madiu 24:32-35 yo Malika 13:28-31)*

<sup>29</sup> Kabo kaba gite bwaite iwalowen iba, “Tem saido yo mayau meuloili tagitaili, <sup>30</sup> yo liguli waluwaluli sikin takatai yaikin kana sauga ikelakubwamako. <sup>31</sup> Yo tabe besiele saugana tem ginauli meuloina yawawalowegiline wagitaili siyawatagili, wakatai Yaubada ana kaba loina ikelakubwa-olimako. <sup>32</sup> Yawalo yawasosi kolimiu, ginauli meuloiline yawawalowegiline kani siyawatagili kabo muli mena yasone bwaite imwawasi. <sup>33</sup> Naga bulibuli yo yanuwa yaulina simwawasi na iyamo yagu walo kani nige sowana imwawasi. <sup>34</sup> Na wagite-kalatagimiu tabu numa yauyaule yo tabu katemiu yanuwa yaulina kana polowe kolili siloloyapowonli kisi yaluyaluwamiyao sikabi-yabeluli. Tem mumugamiu besiele kani Tomo Natuna katemiu iyapitali ana yawatagili kaliyatenane koina besiele yakayakan sokasokali ali beku

sipwasipwa kalona mena. <sup>35</sup> Kaiwena tomo meuloili simiyamiya dedei meuloili kolili yanuwa yaulina mena kani kateliyao sipitali. <sup>36</sup> Kabo tabu miya bwagabwaga, sauga meuloina wagitekalatagimiu yo wakawakawanoi yakato me ami meli kaikaiwena na tabu ginauli naenaeline siyayawatagili kolimiu. Wakawanoi ami meli ikaiwe na mesabana kwatolo Tomo Natuna manna mena.”

<sup>37</sup> Kaliyate kaigeda kaigeda Yeisu iyakayakatai Nume Tabu mena. Iboniyai kabo ilau ikeno koya Olibe koina. <sup>38</sup> Malala kikiuna tomo meuloili silogogoyoima Nume Tabu koina na ana yakayakatai sibenalanyoi.

## 22

*Yudiya ali tobagunao kamwasa siloyaloyai  
Yeisu sabi unuyamatena*

*(Madiu 26:1-5,14-16 yo Malika 14:1-2,10-11 yo  
Yoni 11:45-53)*

<sup>1</sup> Na mwalelikwa soina kana nuwatu-kalatan kana sauga iyawatagilimako. Soine esana labuina pwalawa gaibumo nige kana ebweli.\* <sup>2</sup> Topwaoli lalakili yo lolina kana toyakayakataiwo kamwasa

---

\* **22:1:** Sauga beyabeyana koina Yaubada ana anelose, iya boita kana anelose, iyawasa Itipita koina na Itipita kabi bagubagunali iunuyamateli na siya tomo Isileli ali gamwa mena ebaebai kwasineli sisau mwa koina boita kana anelose ilaoma na siya tomo Isileli imwalelikwaili, nige iunuyamateli. Tabe ali yabubu Itipita koina sitotoyasosi, nige sowana sisanasanai yisti ana sese kaiwena kabo kali kanalene nige kana ebweli ipapagan. Bwaite kaiwena bolime kaigeda kaigeda tomo Yudiya soine kana nuwatu-kalatan sipaipaisowai. Wagitai Buki Tabu beyabeyana esana Siyawatagili peina 12 koina.

siloyaloyai tem gubesi na wadam mena Yeisu sikabikalatan na siunuyamate, kaiwena tomo simatausagili.

*Yudasa Isikaliota ana paisowa*

<sup>3</sup> Kabo Seitani ilusae Yudasa Isikaliota koina, iya yabo yoli tuwelone kolili, <sup>4</sup> ilau topwaoli lalakili yo Nume Tabu kana pilisiman ali tobagu-nao kolili na mekanakavao siedeede gubesina Yeisu iwalo-masalan kolili. <sup>5</sup> Yo ana walo kaiwena siyaliyaya na siwaloyameli yakato maisana mane siwolena. <sup>6</sup> Mwa Yudasa italam kabo sauga namwanamwana isanai na wadam mena Yeisu italamwan kolili na sikabikalatan.

*Guyau ana kekan kana katububu*

*(Madiu 26:17-19 yo Malika 14:12-16)*

<sup>7</sup> Beledi gaibumo nige ebwelina soina kana kaliyate iyawatagilima yo bwaine koina lamiyao siunuili mwalelikwa kanna kana nuwatu-kalatan kaiwena. <sup>8</sup> Kabo Yeisu iwalo Pita te Yoni kolili iba, “Kwalau yo mwalelikwa soina wakatububun kaiwela na takekan.” <sup>9</sup> Siwalo koina siba, “Toweya nuwanuwam kakatububun?” <sup>10</sup> Kabo iwalo kolili iba, “Kwalusae Yelusalema kabo tomo yabo waila patu ikalakalai kani ilobaimiu. Na tomone kwayamulikusuli yo mekamikava kwalusae nume mena, <sup>11</sup> yo nume tanuwagana koina kwawalo bwaite besiele. “Toyakayakatai iwawalo yakato toisabo biliutusi kutalamwan na meyagu tobenaliyao mwalelikwa soina kanna kakatububun na kakekan?” <sup>12</sup> Kani iyakenayagimiu biliutusi lalakina kewa mena sikatububunanako. Na bwaine koina mwalelikwa kanna wakatububun kaiwela.”

<sup>13</sup> Kabo yoli labuine silau Yelusalema koina silusae, yo tawae besiele Yesu iwalo-masalan kolili ginauli meuloili silobaili. Mwa numewa koina mwalelikwa kanna sikatububun kaiweli.

*Guyau ana kekan*

*(Madiu 26:20-25 yo Malika 14:17-21 yo Yoni 13:21-30 yo 1 Kolinita 11:23-25)*

<sup>14</sup> Kekan kana sauga koina Yesu imiyasio teibeline koina me ana tobenaliyao. <sup>15</sup> Yo iwalo kolili iba, “Nuwanuwagu lalakina tem kekan bwaite takekan toyawa kabu muli mena yakamkamna. <sup>16</sup> Yawalo yawasosi kolimiu, kani nige yakekekanyoi kanasiga Yaubada ana kaba lolina ilaoma kabu mwalelikwa soina kana dudulai iyawatagili yawasosi.” <sup>17</sup> Kabu wain mekomwana ikalai yo kaiwena ikawatoki Yaubada koina kabu iba, “Wakalai bwaite yo kwayauyan kolimiu, <sup>18</sup> kaiwena yawalo kolimiu, sauga bwaite yo sauga muli mena wain bwaite nige sowasowana koina yanumayoi kanasiga Yaubada ana kaba lolina iyawatagilima.” <sup>19</sup> Yo pwalawa ikalai yo ikawatoki Yaubada koina. Imwawasi ikivi yo iwolegili ana tobenaliyao kolili iba, “Bwaitete yogu yaeyawa kaiwemiu. Waginauli besiele yakato ami kaba nuwatu-kalatagau.” <sup>20</sup> Besiele tabe kekan mulina mena komwane ikalai yo iwolena kolili iba, “Komwane bwaitete kamwasa waluwaluna iya kwasinegu kani ididi kaiwemiu.† <sup>21</sup> Na kagu tokalomagigili iyaele mekalakava teibeli mena yo nimana iyaele nimagu salina mena. <sup>22</sup> Tomo

---

† **22:20:** Wagitai Ibeliu Peina 8 yo Peina 10.

Natuna kani ilau boita mena besiele Yaubada ana nuwatu, na iyamo kana tokalomagigiline kani katekamkamnana.” <sup>23</sup> Kabo tobenaliyao siyatubu sienelineli-yagili sibomayoi kolili yaiya tokalomagigiline.

*Yaiya esana ilalakisosi Yaubada ana kaba loina koina?*

<sup>24</sup> Tobenaliyao siyatubu sigamwagamwapakiki tem gubesi na yaiya esana ilalakisosi kolili. <sup>25</sup> Kabo Yeisu iwalo kolili iba, “Siya nige Yudiya ali kinyao mumugali bwaite besiele. Me ali nuwasaesae siloina kaiwe yakato tomo meuloili ali walo sibenalagili yo siyakasisiyagili. <sup>26</sup> Na komiu tabu mumugane wagiginauli besiele. Na yaiya kowa nuwanuwam esam ilalaki ilonamwayagiwo kuyamala besiele tomulimuliya. Na tem yaiya kowa nuwanuwam kuyamala tobaguna ilonamwayagiwo kuyamala topaisowa. <sup>27</sup> Yaiya esana ilalakisosi, iya imiyasio teibeli mena o iya topaisowane? Tomiyasione esana ilalakisosi, wa? Na yau yamiyamiya luwamiu mena na yaemala topaisowa kaiwemi. <sup>28</sup> Saugana kamkamna yalobailiko komiu mekaukavao, <sup>29</sup> yo besiele Tamagu iginauliyako kaiwegu, kabo kaba loina yabo kani yaeyawa kolimiu, <sup>30</sup> na mesabana esamiyao silalaki yagu kaba loina koina, bwaine koina kani wakekan yo kwanuma yagu teibeli koina yo kwamiyasio kaba miya wasawasali kolili na Isileli bodaliyao yoli tuwelo kwayatalayagili.”



*Pita iwawalo yakato Yesu kani nige iuupalayan  
(Madiu 26:31-35 yo Malika 14:27-31 yo Yoni  
13:36-38)*

<sup>31</sup> Yesu iwaloyoi iba, “Saimon, Saimon, Seitani ilaomako Yaubada ana talam ikalai na tem inukuimiu besiele topaisowa yabo tano witi kanna inukui na tem iyakasali mosomosoliyao ikelegabaegili. <sup>32</sup> Na yau yakawanoiko Yaubada koina kaiwem tem tabu am meli ibebelu. Na sauga ilalaoma kani kunuwabui koliyau, na kamkavao ukwabi-yakaiweli.” <sup>33</sup> Pita Yesu kainana iyamaisa iba, “Guyau, yatalamwagau mekaukava kowa talau nume pan mena yo mekaukava kowa taboita.” <sup>34</sup> Yesu iwalo koina iba, “Pita, yawalo yawasosi koliwo, kansiga boniyai muliya kabo kamkam tauna ivalam kani kuupalayagau meyaiyona, kani kuba, ‘Tomone bwaite nige yakakatai.’ ”

*Mane mekanakava kaleko kana tobwa yo kaleya kelepana waloli*

<sup>35</sup> Kabo ineli ana tobenaliyao kolili iba, “Sauga beyabeyana koina yayawasamiu kwayawatagili yo nige ami mane kana tobwa, o tem kami kaleko kana tobwa o tem kaemiu kana suma kwalolokalaili. Gubesi, sauganane koina ginauli yabo kwadeva koina?” Kainana siyamaisa siwaloba, “Nigele”. <sup>36</sup> Mwa iwalo kolili iba, “Na sauga bwaitete tem ami mane kana tobwa o tem kami kaleko kana tobwa imiyamiya, kwalolokalaili. Na tem nige ami kaleya kelepana ipapagan, kami kwama tulutulu kaiwena wagimwala-yani na manena wakalai yo kaleya kelepana yabo wagimwalai wakalai kabo kami koleya besiele ka-

leya lalakina kana toyatubu. <sup>37</sup> Kwapaisowai besiele yagu walo na mesabana Buki Tabu ana walo iyamala yawasosi iba, “Tomo kani siwalo yakato Mesaiya imiyamiya kaleya lalakina kana toyatubu ali boda koina.’ Na yawalo kolimiu kani tomo sipaisowai koliyau yakato yau kaleya lalakina kana toyatubu na mesabana ginauli meuloina bwaite sileleyako kaiwegu Buki Tabu mena kani kikiunamo iyamala walo yawasosi.” <sup>38</sup> Tobenaliyao siwalo koina siba, “Guyau, ugitai kaleya kelepana labui siyaele kolimai.” Mwa kainali iyamaisa iba, “Sowasowana.”

*Yeisu ikawakawanoi koya Olibe koina  
(Madiu 26:36-46 yo Malika 14:32-42)*

<sup>39</sup> Yeisu iyawatagili yo ilau koya Olibe koina besiele mumugana. Ana tobenaliyao siyamulikusuli. <sup>40</sup> Yo saugana iyawatagili dedeinane koina iwalo kolili iba, “Wakawanoi Yaubada koina na tabu kwabebeku woya koina.” <sup>41</sup> Yo ilogabaegili ilau tupwana kana mwayaga iyai, yo tutulina italu-sakonayan yo ikawanoi. <sup>42</sup> Iba, “Tamagu, tem am nuwatu besiele, kamkamna komwana bwaite ukwele-gabaen koliyau, na tabu yau yagu nuwatu mena, na kowa am nuwatu mena uginauli.” <sup>43</sup> Kabo anelose yabo ilobimaya bulibuli mena iyawatagili koina yo ikabiyakaiwe. <sup>44</sup> Yeisu yaluyaluwana ipolowesosi, kabo ikawanoi kaikaiwe, na kamweyaina ididi bwatano mena besiele kwasine ididididi. <sup>45</sup> Yo saugana itolo kawanoi koina, ipileyoiswa ana tobenaliyao kolili ilobaili nuwanae kaiwena sikenomate. <sup>46</sup> Kabo iwalo kolili iba, “Tawae kaiwena

wakenokeno? Kwatolo yo wakawakawanoi na tabu kwabebeku woya koina.”

*Yeisu sikabikalatan*

*(Madiu 26:47-56 yo Malika 14:43-50 yo Yoni 18:3-11)*

<sup>47</sup> Yeisu iyaelemo iedeedede kabo boda yabo siyawatagilima na Yudasa Isikaliota iya yoli tuwelo yabo, kamwasane koina ibagunayagili. Ilaoma Yeisu manna mena yakato Yeisu inisoi, <sup>48</sup> na Yeisu iwalo koina iba, “Yudasa, nuwanuwam kunisoiyau yakato Tomo Natuna kuwalomasalan?” <sup>49</sup> Kabo saugana ana tobenaliyao sigitai tawae kani iyawatagili siba, “Guyau, gubesi, takaleya ala kaleya kelepana kolili?” <sup>50</sup> Yo tobenali yabo topwaoli lalakina ana topaisowa tenana ulaulana ikoutusi. <sup>51</sup> Na Yeisu iba, “Besi.” Kabo topaisowane tenana ikabitonan yo iwoisi. <sup>52-53</sup> Na bodane siya silaoma na Yeisu sikabikalatan kaloli mena topwaoli lalakili yo Nume Tabu kana pilisiman ali tobagunao yo Yudiya ali tautaubalao. Kabo Yeisu iwalo kolili iba, “Kaliyate sibaibaiwa mekaukavao komiu Nume Tabu koina yamiyasio yo yayakayakatai, na nige wakakabi-kalatagau. Na bwaite sauga gubesi? Kwalaoma me ami kaleya kelepana yo me ami kule na wakabi-kalatagau yakato yau kaleya lalakina kana toyatubu? Sauga bwaite koina komiu boniboniyai bodaliyao ami sauga loina.”

*Yeisu silawan yatala kaiwena*

*(Madiu 26:57-58,69-75 yo Malika 14:53-54,66-72 yo Yoni 18:12-18,25-27)*

<sup>54</sup> Kabo sikabikalatan yo silawan siluseyan top-waoli lalakina ana nume mena. Pita iyamulikusulili kana mwayaga iyai. <sup>55</sup> Yo saugana mayau sipei iwedowedoli numene kana gana kalona mena Pita imiyasio mekanakavao. <sup>56</sup> Kabo topaisowa gamasine yabo Pita igitai imiyasio mayaune koina, imankulakulai yo iba, “Tomone bwaine Yesu ana boda yabo.” <sup>57</sup> Na Pita iuvalayan iwaloba, “Gamazine, tomone bwaimwa nige yakakatai.” <sup>58</sup> Nige sauga imamamalawe na tomo yabo ilaoma Pita igitai yo iwalo koina iba, “Kowa ali boda yabo.” Na Pita iba, “Taubala, yau nigele.” <sup>59</sup> Sauga tupwana imamamalawe besiele wan awa mulina mena tomo yaboyoi ilaoma igitai yo iba, “Walo yawasosi tomone bwaite Yesu mekanakava kaiwena iya game Galili tabe.” <sup>60</sup> Na Pita iba, “Taubala, nige yakakatai tawae kuwalowalowen.” Pita iyaele iedeededede kabo sauganane koina kamkam tauna ivalam. <sup>61</sup> Yo Yesu itagelakeile yo Pita imankulakulai. Kabo Pita Yesu ana walo nuwana mena isae saugana Yesu iba, “Kansiga boniyai muliya kabo kamkam tauna ivalam kani kuuvalayagau meyaiyona.” <sup>62</sup> Kabo Pita numene kana gana ilogabaen ikaisulu iyawatagili bakubaku mena yo me ana nuwanae ivalam.

*Yesu siunu-gwalagwalai yo sitalatalawasi-yani  
(Madiu 26:59-68 yo Malika 14:55-65 yo Yoni  
18:19-24)*

<sup>63</sup> Na tomone siya Yesu sikabikabi-kalatan na sitalatalawasi-yani yo siunuunui, <sup>64</sup> yo kaleko

sikalai manna sisuma-kausili siunuiyoi kabo siwalo koina siba, “Tem kowa palopita yabo kuwalo kolimai yaiya iunuiwo.” <sup>65</sup> Yo walo polopoloweli sibaibaiwa siwalowegili koina yo sikawa-naenaeyani. <sup>66</sup> Yanuwa ilayan kabo Yudiya tautaubalao meuloili bwaimwa topwaoli lalakili yo loina kana toyakayakataiwo silogogoma. Kabo Yeisu silawan ali logogone koina. <sup>67</sup> Siwalo koina siba, “Tem kowa Mesaiya ama wasa kuyeyama kolimai.” Na iwalo kolili iba, “Tem ami wasa yaeyawa, kani nige yagu walo kwamemeliyan, <sup>68</sup> yo tem yaneliyagimiu kani nige kainagu kwayayamaisa. <sup>69</sup> Na bwaite sauga yo sauga ilalaoma koina kani Tomo Natuna imiyasio Yaubada Tokaiwesosi ulaulana mena.” <sup>70</sup> Kabo meuloili sineliyan siba, “Yakato kowa Yaubada Natuna?” Yo iwalo kolili iba, “Iyaele bwaimwa komiu kwabomayoi kwawalowenako.” <sup>71</sup> Mwa siba, “Besi, kani nige tomo taloloyaiyoili na silaoma siedeede kaiwena. Kawasewane iwalowenako sopana mena na kita tabenalanako.”

## 23

*Yeisu itolo Pailato manna mena*

*(Madiu 27:1-2,11-14 yo Malika 15:1-5 yo Yoni 18:28-38)*

<sup>1</sup> Ali logogo imwawasi kabo Yudiya tautaubalao meuloili sitolo yo Yeisu silawan ali gavana Pailato koina, iya Loma tomona Sisa ipei Yudiya dedeina meuloina iloiloinanayan. <sup>2</sup> Yo siyatubu Yeisu siyakeyakewai Pailato manna mena siba, “Tomone bwaite kalobai tomo meuloili iyakataiyanaeli. Iwalo tabu Sisa ana takesi siyayamaisa.

Yo tabe iwaloyoi yakato iya ibomayoi Mesaiya yo kin yabo.”<sup>3</sup> Mwa Pailato ineli koina iba, “Gubesi, kowa Yudiya ali kin o nigele?” Yeisu kainana iyamaisa iba, “O, besiele am walo.”<sup>4</sup> Kabo Pailato itagelakeile topwaoli lalakili yo bodane igitaili yo iwalo kolili iba, “Nige loina yabo ililikwai na tem yakawa-naenae-yani.”<sup>5</sup> Na sisamasamalulu siba, “Tomo meuloili Yudiya dedeina mena iulamunamunaili ana yakayakatai koina. Iyatubu Galili dedeina mena kabu muli mena ilaoma bwaite koina.”

*Yeisu itolo Elodi manna mena*

<sup>6</sup> Ali edeedede Pailato ibenalagili mwa ineli kolili iba, “Nuwana tomone bwaite Galili tomona?” Kabo kainana siyamaisa siba, “O, besiele.”<sup>7</sup> Saugana Pailato ikatai yakato Yeisu ilaomaya Galili bwaimwa Elodi ana kaba loina mena kabu iyawasa ilau Elodi koina. Na sauganane Elodi iya iyaele Yelusalema koina.<sup>8</sup> Na Elodi Yeisu igitai kabu iyaliyaya lalakina, kaiwena wasana ibenalanako yo sauga imamalawe nuwanuwana tem igitai. Na nuwanuwana ginauli kaba nuwapwanopwano tupwaliyao Yeisu ipaisowaili na igitaili.<sup>9</sup> Kabu neli sibaibaiwa ineliyagili Yeisu koina na nige kainana iyayamaisa.<sup>10</sup> Topwaoli lalakili yo loina kana toyakayakataiwo sitotolo salina mena kabu siyakewa-tupatupai.<sup>11</sup> Elodi mekanakavao tokaleyayao Yeisu sitalawasiyan yo simalumaluwan. Kabu kaleko mamalawena kana saba namwanamwasosina sikalai siyalikwa, kabu siyawasa-yapileyoi ilau Pailato koina.<sup>12</sup> Na kaliyatenane koina Elodi mekanakava Pailato sikelabilabin toyawa yo sikawa elieliyam tabe,

na beyabeyana mekanakava siekalokalo-magigi-lagili.

*Pailato Yeisu italamwan iboita*

*(Madiu 27:15-26 yo Malika 15:6-15 yo Yoni 18:39*

*—19:16)*

<sup>13</sup> Pailato topwaoli lalakili, toloinao yo tomo meuloili iyoga-gogonagilima, <sup>14</sup> mwa iwalo kolili iba, “Tomone bwaite wakalaiyama koliyau yo kwawalo yakato tomo meuloili iyakatai-yanaeli. Na manimiu mena yaneli namwanamwaiyako na yalobai nige loina yabo ililikwai yakato yakawa-naenae-yani. <sup>15</sup> Elodi tabe iya besiele nige yakewane yaina yabo ilolobai, kabo bwaite iya kaiwena mwa iyawasa-yapileyoiyama kolila. Ee na wagitai, nige ginauli yabo igiginauli-yanae na yakato kaiwena iboita. <sup>16</sup> Koinaele kani yawalo tokaleyayao sikabi-kalatan siunui balae mena, kabo silivasi ilau.” <sup>17</sup> Na Pailato mumugana bwaite besiele, bolime kaigeda kaigeda, mwalelikwa soina kana sauga koina, tolusae deli yabo iya tem Yudiya sigitesipwai sikawanoiyana, Pailato kani ilivasi yo iyawatagili deli mena. <sup>18</sup> Na boda lalakina meuloili siyoga kainali lalakina mena siba, “Tomo bwaimwana kuunuyamate na Balabasi kulivasi kaiwemai.” <sup>19</sup> Na sauganane koina tomo yabo imiyamiya deli mena esana Balabasi, iya sipei-gabaen kaiwena tauna kona tomo yabo iunuyamate yo iya kaleya lalakina kana toyatubu Yelusalema taon koina. <sup>20</sup> Pailato nuwanuwana Yeisu ilivasi kabo iedeedede yoi bodane kolili. <sup>21</sup> Na siyogayoga siba, “Kuyakelose. Kuyakelose.” <sup>22</sup> Kabo iwaloyoi kolili iba, “Tawae kaiwena? Tomone tawae ana

nae? Nige yaina yabo yalolobai na tem iboita, nuwanuwagu tem yasapi mowoi na yalivasi ilau.”

<sup>23</sup> Na sisikote kaikaiwe yo siyogayoga kainali lalakina mena siba, “Kuyakelose. Kuyakelose.” Kabo bodane ali yoga-samasamalulu kaiwena mwa Pailato nuwana sikoi. <sup>24-25</sup> Kabo iwalo ana tokaleyayao kolili Yeisu siyakelose besiele bodane ali nuwatu. Na iya Balabasi sikawanoiyan, bwaimwa iya tounuyamate tauna kona sipeigabaen deli mena kaiwena iya kaleya lalakina kana toyatubu, ilivasi-gabaen yo ilau.

*Yeisu silawan Goligota na siyakelose*

*(Madiu 27:32-44 yo Malika 15:21-32 yo Yoni 19:17-27)*

<sup>26</sup> Tokaleyayao Yeisu sikabikalatan siyogan silawan sabi yakelosena kaiwena. Kabo tomo yabo silobai game Sailini esana Saimoni ilaomaya gana muli mena ilulusae Yelusalema kaiwena kabo sikabikalatan yo siyadidiga mwa Yeisu kana kelose siwolena Saimoni ikewai leyaleyana mena Yeisu siyabaguna Saimoni mulina mena silau. <sup>27</sup> Tomo boda lalakina Yeisu siyamuli kusuli, luwali mena sinesineo tupwaliyao siya sivalavalam koyasili Yeisu kaiwena. <sup>28</sup> Yeisu itagelakeikeile yo iwalo kolili iba, “Yelusalema sinesineoliyao, tabu kaiwegu kwavavalam na kwabomayoi kaiwemiyo yo natumiyao kaiweli kwavalam. <sup>29</sup> Kaiwena sauga ilalaoma kani nae lalakina iyawatagili yo tomo kani siwaloba, ‘Sinesineo siya miyamiya yaili siya sinamwanamwa, kaiwena nige natuliyao sikakabili yo nige siyayasuyasusu.’

<sup>30</sup> Mwa sauganane koina kani tomo kamkamna



lalakina polowena silotonan kabo siwalo koya kolili siwaloba, ‘Wagunaima pwatamai mena yo wakopwaikimai mwayamwayau kaboita.’

<sup>31</sup> Mayau kilaina tagabu kalapulupululuna nige ikakaiwe na tem mayau leleyanna tagabu kani kalapulupululuna ikaiwesosi. Walo yawasosi yau kani yasilae na komiu naga kwasilae yawasosi kaiwena yau besiele mayau kilakilaina na komiu besiele mayau leleyanna.”

<sup>32</sup> Tomo labui tabe siya nae kana toginauli, tokaleyayao siyoganli yo mekalikava Yeisu na siyakeloseli. <sup>33</sup> Saugana silau siyawatagili yanuwa esana siba Kulukulu Yanuwana, kabo Yeisu siyakelose koina, mekanakavao toloinalikwa yoli labuine, yabo kana kelose siyatolo dedei ulaulana mena yo yabo dedei gegebana mena. <sup>34</sup> Yeisu iba, “Tamagu, ali pwanoli kunuwatu-pwaikili kaiwena tawae sipaipaisowai koliyau nige sikakatai.” Na tokaleyayaone Yeisu kana kwama sikalai yo venu yabo sivenuwan na tem analiyao sibaguna kwamane sikalaili. <sup>35</sup> Tomo meuloili sitolo Yeisu simankulakulai kabo Yudiya ali toloinao sitalatalawasi-yani yo siwalo-lamwalamwai siba,

“Tomo uloili ileboili, na tem iya Mesaiya, Yaubada ana gitesipwa tomona, sowasowana ibomayoi ileboi.”

<sup>36</sup> Tokaleyayao tabe Yeisu sitalawasi-yani. Silau koina yo oine malumaluluna siwolena yakato inuma, <sup>37</sup> mwa siwalo koina siwaloba, “Tem kowa Yudiya ali kin kubomayoi kuleboiwo.”

<sup>38</sup> Lelelele yabo silele kabo situtu-yapatu kana kelose koina kulukuluna pwatana mena iba,

‘Bwaite iya Yudiya ali kin.’ <sup>39</sup> Toloinalikwa yoli labuiwa sitaketake kali kelose mena, yabo Yeisu ikawa-naenae-yani yo iwaloba, “Tem kowa Mesaiya ee kubomayoi kuleboiwo, na tabe kai kuleboimai.” <sup>40</sup> Na yabo ibenabenali mwa kanakavawa iyokoiyan iwaloba, “Nuwana nige Yaubada kumamatausan, wa? Na kubenali, yola yaiyonane kala lolina kaigedana. <sup>41</sup> Kowa yo yau kala maisa idudulaisosi kaiwena kamwasa naenaena tapaisowai mwa maisana bwaite, na tomone bwaite iya nige ginauli yabo ipapaisowayanae.” <sup>42</sup> Kabo tomone iwaloyoi Yeisu koina iba, “Yeisu, saugana tem am kaba lolina koina kuyamala kin kunuwatu-kalatagau.” <sup>43</sup> Yeisu kainana iyamaisa iba, “Yawalo yawasosi koliwo, kaliyate kabona kowa yo yau kani tamiyamiya Paladaisi.”

*Yeisu ana boita*

*(Madiu 27:45-56 yo Malika 15:33-41 yo Yoni 19:28-30)*

<sup>44</sup> Kala pwasinasina mena kabo dabwelo mayalena imwawasi yo yanuwa meuloina iboniboniyai kanasiga tili koloki lolau mena. <sup>45</sup> Kaleko tabatabana bwaimwa siyatake Nume Tabu kalona mena itaigali isae yo ilobi dedei labui. <sup>46</sup> Kabo Yeisu iyoga kainana lalakina mena iba, “Tamagu, yaluyaluwagu yapei nimam kalona mena.” Saugana iwalo besiele mwa yawasina imwawasi. <sup>47</sup> Tokaleyayao ali tobaguna igitai tawae iyawatagili, kabo Yaubada itobalan yo iba, “Walo yawasosi tomone bwaite iya todudulai yawasosi.” <sup>48</sup> Tomo meuloili siya simiyagogo yo simanman-kulakulai

saugana sigitai tawae iyawatagiline nuwali sinae kabo gamwagamwalili situtututu yo sipileyoi silau ali nume mena. <sup>49</sup> Na Yeisu ana eliyamwao yo sinesineo siya beyabeyana simuliya mekanakavao silaoma Galili sitolo-suwala manli ilau ginauli meuloina sigitagitai.

*Yeisu sipei salai mena*

*(Madiu 27:57-61 yo Malika 15:42-47 yo Yoni 19:38-42)*

<sup>50-51</sup> Tomo yabo esana Yosepa ilaoma Yudiya dedeina yabo esana Alimadiya mumugana inamwanamwa yo idudulai. Iya isanasanai Yaubada ana kaba lina kaiwena na iya Yudiya ali toloinao kalikava yabo, na iya nige besiele kanakavao ali nuwatu yo ali paisowa koina. <sup>52</sup> Ilau Pailato koina Yeisu yona ikawanoian yakato ikalai, mwa Pailato italam. <sup>53</sup> Kabo ilau ikelegabaen kelose koina kaleko namwanamwana koina isuma yo ilau ipei salai bwaimwa ikeli-nonowaiyako veku koina, salaine nige toboita yabo sipepei koina. <sup>54</sup> Kaliyate kabona sabati kana kaliyate katububu na sauga kubwakubwana Yudiya ali sabati kana sauga iyatubu. <sup>55</sup> Sinesineone siya beyabeyana mekalikava Yeisu silaoma Galili Yosepa siyamulikusuli kabo silau salai sigitai Yeisu yona gubesi ana peipeina. <sup>56</sup> Imwawasi sipileyoi silau ali nume mena kabo kwapi kaba sausaui yo olo bwalaina namwanamwasosili sikatububunagili Yeisu yona kaiwena. Na Yudiya ali sabati kana kaliyate ilaoma-olika kabo sikaiyawasi besiele lina ana walo.

## 24

*Yeisu itoloyoi boita mena*

*(Madiu 28:1-10 yo Malika 16:1-8 yo Yoni 20:1-10)*

<sup>1</sup> Wiki kana kaliyate bagubagunana koina malala kikiuna, sinesineone olo bwalaina namwanamwana sikatububunanako sikalai yo silau salai mena. <sup>2</sup> Sigitai veku salai gamwana kana kokaukausiwa siyatapipili-suwalanako. <sup>3</sup> Kabo silau silusae salai kalona mena na iyamo nige Guyau Yeisu yona sigigitai. <sup>4</sup> Siya siyaele sinuwanuwatu Yeisu yona kaiwena, kabo sauganane koina tomo labui kali kaleko pigapigabuli sitotolo salili mena. <sup>5</sup> Sinesineone simatausi lalakina mwa sipwalou manli ilobi bwatano mena. Na tomo labuiwa siwalolau kolili siba, “Tawae kaiwena iya meyawasina kwaloyaloyai toboita ali kaba miya koina? <sup>6</sup> Nige imiyamiya bwaite koina, itoloyoiko. Ana walo kwanuwatu-kalatan bwaite iwalowenako kolimiu saugana mekamikava kwamiyamiya dedei Galili koina, <sup>7</sup> iwaloba, ‘Tomo Natuna kani sitalamwan tomo naenaeli nimali mena na siyakelose, kabo muli mena kaliyate yaiyonana koina kani itoloyoi boita mena.’” <sup>8</sup> Mwa sinesineowa kabo ana walowa nuwali mena isae.

<sup>9</sup> Saugana sipileyoima salai mena ginauli meuloina wasana siyawasayan apositoloyao yoli ileben kolili, kalikavao mekalikavao tomuliyayao meuloili tabe. <sup>10</sup> Sinesineowa wasa bwaite siyawasayan kolili siya Meli Magidala yo Yowana yo Meli iya Yemesa

sinana, mekalikavao sinesineo tupwaliyao tabe. <sup>11</sup> Na apositoloyao nige sinesineone ali walo simemeliyan, kaiwena ali nuwatune yakato ali edeedede besiele walo bwagabwaga. <sup>12</sup> Na Pita itolo yo isagena ilau salai mena. Ipwalou mwa kaleko bwagabwagamo igitai mwa ipileyoi ana nume mena yo inuwanuwatu ginauli bwaite ana yawatagili kaiweli.

*Emiusa kana kamwasa mena Yeisu iyawatagili tomuliyayao yoli labui kolili*  
(Malika 16:12-13)

<sup>13</sup> Kaliyate kaigedanane koina tomuliya yoli labui silalau dedei esana Emiusa kaiwena, Emiusa yo Yelusalema kali sowasowaga kana mamalawe besiele ileben kilomita. <sup>14</sup> Yoli labui silolo-edeedede ginauli meuloina iyawatagiliko kaiwena. <sup>15</sup> Siya siyaele silolo-edeedede yo sinelineli ginauline kaiwena, kabo Yeisu iyawatagili kolili yo mekalikava silotoyawa. <sup>16</sup> Sigitai mowoi na nige sikikilala yo nige sikakatai yaiya iya. <sup>17</sup> Mwa kabo ineli kolili iba, “Saugana kwalaulau tawae edeededena kwalolo-edeededene?” Mwa sitalu-tolo kali koleya besiele nuwali sinae. <sup>18</sup> Yabo esana Kaliyopasa iwalo Yeisu koina iba, “Tolokeikeile sibaibaiwa siyaele Yelusalema, na nuwana kowa kuboma nige ukwakatai tawae iyawatagili saugane bwaite kolili.” <sup>19</sup> Kabo ineli kolili iba, “Ginauli esana walona?” Kainana siyamaisa siba, “Ginauli bwaite iyawatagili Yeisu game Nasaleta koina. Game bwaite iya palopita yabo, ana edeedede yo ana paisowa kaikaiwena Yaubada manna

mena yo tomo meuloili manli mena. <sup>20</sup> Topwaoli lalakili mekalikavao ama toloinao sipei gavana nimana mena, kabo italamwan siyakelose na iboita. <sup>21</sup> Na kai ama nuwatu yakato Yaubada tomone bwaite igitesipwai na kai tomo Isileli ilivasimai Loma ali lolina koina. Na ginauline siyawatagiliko kaliyate yaiyona simwawasiko. <sup>22</sup> Na kai sinesineo tupwaliyao katemai siyapitali kaiwena kabona malala kikiuna silau salai mena, <sup>23</sup> na nige yona silolobai. Saugana sipileyoima, kabo siwaloma kolimai yakato aneloseyao sigitaili na siwalo kolili siba, ‘Yeisu itoloyoiko.’ <sup>24</sup> Kamakavao tupwaliyao silau salai mena yo besiele sinesineo ali walo siya tabe besiele silobai, Yeisu yona nige sigigitai.” <sup>25</sup> Kabo Yeisu iwaloyoi tabe kolili iba, “Kwayauyaulesosi, yo ami meli ikikiu kaiwena palopitao ali walo Mesaiya kaiwena nige kwamemelihan. <sup>26</sup> Beyabeyana siwaloko yakato Mesaiya kani kamkamna ilobai kabo muli mena ilusae ana wasawasa koina.” <sup>27</sup> Kabo Yeisu Buki Tabu ana walo iya kaiwena ikabi-yamayale kolili, iyatubuya Mosese ana buki kolili yo palopitao meuloili ali lelelele.

<sup>28</sup> Kikiunamo siyawatagili yanuwane silalau kaiwena, kabo Yeisu iginauli besiele bwaite nuwanuwana yakato ilogabaegili ilauyoi. <sup>29</sup> Na sikawanoi samasamalulu koina siwaloba, “Mekamakava kowa tamiyamiya, kaiwena kikiunamo iboniyai yo yanuwa iboniboniyai.” Kabo ilau ilusae nume mena yo mekalikava simiyamiya. <sup>30</sup> Kekan kana sauga kabo ilau mekalikava simiyasio kaba miya koina. Mwa beledi ikalai yo ikawatoki Yaubada koina kabo

itabekivikivi yo iyauyan kolili. <sup>31</sup> Iginauli besiele bwaite kabo sikilala yo sikatai yaiya iya, na ikwalalele manli mena. <sup>32</sup> Yoli labui sienelineli-yagili siba, “Saugana talaulau kamwasa mena yo iedeedede kolila Buki Tabu ana walo-masala, walo yawasosi katela iwedowedoli, awa?”

<sup>33</sup> Na sauganane yoli labuine sitolo yo sipi-leyoi silau Yelusalema, mwa apositoloyao yoli ileben silobaili mekalikavao tupwaliyao simiyagogo. <sup>34</sup> Kabo apositoloyao siwalolau yoli labuine kolili siba, “Walo yawasosi, Guyau itoloyoiko mwa iyawatagili Saimon koina.” <sup>35</sup> Kabo siya yoli labuine ali wasa siwolegili tawae iyawatagili kolili kamwasa mena. Mwa siwaloba, “Saugana beledi ikalai yo itabekivikivi, kabo koina kakilala iya Yeisu.”

*Yeisu iyawatagili tobenaliyao kolili*

*(Madiu 28:16-20 yo Malika 16:14-18 yo Yoni 20:19-23 yo AAP 1:6-8)*

<sup>36</sup> Tobenaliyao siyaele sieedeede kalikavao kolili ginauline bwaite kaiwena, kabo Yeisu iyawatagili yoi luwaluwalili mena yo iwalo kolili iba, “Me ami nuwadaumwali.” <sup>37</sup> Kateli sipitali yo simatausi, ali nuwatu yakato kalukaluwa sigitai. <sup>38</sup> Mwa iwalo kolili iba, “Gubesi mwa kwanuwa-pwanopwano yo kwanuwa-labulabui? <sup>39</sup> Nimagu yo kaegu wagitaili. Bwaite yau. Yogu wakabitanan yo wakatai, kalukaluwa nige bulumana yo tuwatuwana ipapagan besiele wagigitaine kolyau.” <sup>40</sup> Saugana iwalo besiele bwaite kabo nimana yo kaena iyakenayagili. <sup>41</sup> Siya siyaliyaya lalakina yo kateli sipitali na

nige naga simemeli mwa ineliyagili iba, “Tabu kan yabo imiyamiya na yakan?” <sup>42</sup> Kabo iye gabugabuna maimaisana siwolena, <sup>43</sup> mwa ikalai yo ikan manli mena na mesabana sikatai iya nige kalukaluwa besi. <sup>44</sup> Kabo iwalo kolili iba, “Tauna kona komiu te yau tamiyamiya na yawaloko kolimiu bwaite besiele, ginauli meuloina sileleyako kaiwegu Mosese ana loina koina, palopitao ali lelelele koina yo tabe Same koina siyamala yawasosi.” <sup>45</sup> Mwa ali nuwatu ikabi-yamayale na mesabana Buki Tabu ana walo kana dudulai sikatai. <sup>46</sup> Iwalolau kolili iba, “Buki Tabu iwalo bwaite besiele, Mesaiya kani kamkamna ilobai yo iboita na kaliyate yaiyonana koina itoloyoi boita mena. <sup>47</sup> Kabo iya esana koina kani siguguguguye na tomo sinuwabui na mesabana Yaubada ali pwanoli inuwatu-pwaikili. Kani siyatubu Yelusalema koina kabo muli mena siyadabalala dedei meuloili kolili. <sup>48</sup> Na komiu kani kwaemala toyawasa ginauli meuloili bwaite kaiweli. <sup>49</sup> Tawae Tamagu iwaloyameliyako kaiwemi yau kani yayawasayama kolimiu. Na kwamiyamiya naga Yelusalema kanasiga kaiwe ilobima Yaubada koina wakalapowon.”

*Yeisu isasae bulibuli mena  
(Malika 16:19-20 yo AAP 1:9-11)*

<sup>50</sup> Yeisu tobenaliyao ibagunayagili yo iyoganli Yelusalema silogabaen silau Bedani dedeina mena, kabo nimana ikeleisinagili yo iwalo-muloloili. <sup>51</sup> Iya iyaele iwalowalo-muloloili, na kabo ilogabaegili yo Yaubada ikalai isasae bulibuli mena. <sup>52</sup> Siya sipwalou yo sitapwalolo



koina, imwawasi kabo me ali yaliyaya  
lalakina sipileyoi Yelusalema. <sup>53</sup> Kabo sauga  
meuloina silaulau Nume Tabu koina Yaubada  
sitobatobalan.

**Buki Tabu Waluwaluna**  
**The New Testament in the Tubetube language, also**  
**known as the Bwanabwana language, of Papua New**  
**Guinea**

**Nupela Testamen long tokples Tubetube long Niugini**

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tubetube (Bwanabwana) (Bwanabwana)

Dialect: Tubetube

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-24

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

0931f701-f3ab-55d7-a908-17edd28ccc5a